

Kuntalehti

3 / 26

**Koko kunnan
kipinävoima**

**Juristiireissä
vitsailua**

**Iso ilo
kotiseudusta**

PÄIVÄN HINNASTA*

jopa
- 50%

The
Kokousmatka

Tarpeidenne mukaan räätälöidyt kokoustilat ja ensiluokkaiset järjestelyt luovat puitteet onnistuneelle päivälle inspiroivissa merimaisemissa. Elämyksen viimeistelevät monipuolinen viihde ja tasokkaat ravintolat – sujuvasti saman matkan aikana.

VIKING LINE

KOKOUS- JA RYHMÄMATKAT

vikingline.fi/kampanja
puh. 0800 412 412 tai
ryhma@vikingline.com

Kampanja-aika: 3.5. asti.
Matkustusaika: 10.8.–22.12.2026.

Tarjous koskee uusia ryhmä- ja kokousmatkoja ma-su lähdeillä (min 10 aikuista). Voimassa kaikilla aluksilla ja reiteillä.

* Alennus muodostuu päivän hinnasta ja paikkatilanteesta (hytistä tai henkilölipusta).
Pidätämme oikeuden muutoksiin. Paikkoja rajoitetusti.

VERKOSSA

Maarika Maury. Kuva: Katariina Aho

Strategia jää usein puolitiehen kunnissa

72 prosenttia vastaajista ei tuntenut oman organisaationsa strategiaa kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Tuoreen tutkimuksen mukaan kuntien, kaupunkien ja hyvinvointialueiden olisikin hyvä selkeyttää kaivattua muutosta.

Tutkija **Maarika Maury** kertoo Vaasan yliopistolle tehdystä tutkimuksesta, jonka mukaan kuntien strategiaosaamisessa on isoja haasteita.

– 29 prosenttia johdosta ei tiennyt lainkaan, mitkä painopisteet on valittu strategiaan. Jos ajatellaan, että strategia on muutos, niin sen on erotuttava siitä.

– Hyväkään strategia ei mene itsestään läpi, vaan sitä pitää johtaa jämakästi ja systemaattisesti, Maury lisää.

Jouni Lampinen

Kuva: Pixabay

Ilmatoriskeihin on hyvä sopeutua

Valtaosa kunnista tunnistaa ilmastonmuutoksen vaikutukset omalla alueellaan, mutta vain noin 10 prosenttia on arvioinut järjestelmällisesti tulevia ilmatoriskejä.

Tämä tieto selviää vakuutusyhtiö Ifin Suomen ympäristökeskukselta (Syke) tilaamasta kyselytutkimuksesta, joka selvitti, miten kunnat varautuvat ilmatoriskeihin.

– Pääosa kunnista on kohdannut sään ääri-ilmiöitä, mutta kokonaisriskiä puuttuu. Yksittäisiä sopeutumistarpeita on vaikea arvioida ilman kattavaa arviota ilmastonmuutokseen liittyvistä riskeistä oman kunnan alueella, Ifin korvausjohtaja **Tia Mäki** sanoo.

Jouni Lampinen

Kuukauden luetuimmat

1. TYÖPAIKKAUUTISET
21 hakijaa Lappajärven kunnanjohtajaksi

2. UUTISET
Tässä ovat Suomen suurimmat kaupungit

3. TYÖPAIKKAUUTISET
Inkoon kunnanjohtajaksi 14 hakijaa

TÄSSÄ LEHDESSÄ

Sinä päätät ihmisten asioista

Niin se on. Tämän lehden lukijat ovat juuri teitä, jotka päätätte meidän kuntalaisten asioista. Lehti on tarkoitettu kaikille valtuutetuille, johtajille ja vaikutusvaltaisille kunta-alan lähellä oleville ihmisille.

Jokainen meistä on kuntalainen toiveineen ja tarpeineen. Miten valtuutetut päättävät asioista, kun kuntalaisia on niin kovin monenlaisia. Niin on myös päättäjiä. Tarvitaan tietoa, taitoa ja yhteistyökykyä.

Tämä lehti tarjoaa mahdollisuuden saada uutta tietoa tai vahvistusta vanhalle. Toivomme Kuntalehden antavan alustan keskustelulle, joka edistää ratkaisuja, yhteistyötä ja tietoon perustuvia päätöksiä.

Joskus Kuntalehti kertoo myös siitä, miten vaikeata päättäjänä oleminen on, miten raskasta voi olla kuntajohtajan elämä tai miten paljon iloa tuottaa, kun onnistuu.

Juuri sinä päätät meidän kuntalaisten arjesta ja elämästä. Kuntalehti toivottaa voimia luottamusihmisille ja viranhaltijoille vaikeissa töissä ja tilanteissa. Tekee mieli myös muistaa ja muistuttaa, että monet asiat ovat hyvin. Moniin asioihin on mahdollisuus vaikuttaa.

Tiina Ojutkan

Tiina Ojutkan
Päätoimittaja

KUNTALEHTI 3/2026 Parempia päätöksiä tiedolla ja kohtaamisilla.

109. vuosikerta
ISSN 1236-0066
Aikakausmedian jäsen

JULKAISIJA
KL-Kustannus Oy

Postiosoite
Kuntatalo,
Toinen linja 14
00530 Helsinki

PÄÄTOIMITTAJA
Tiina Ojutkan

TAITTO JA ULKOASU
KRUT, krut.fi

KANSI
Kuva: Timo Seppäläinen

Juttuvinkit, tiedotteet ja mielipiteet
toimitus@kuntalehti.fi

Onko jutussa virhe?
Lehti korjaa olennaiset asiavirheet viipymättä. Oikaisupyynnöt: toimitus@kuntalehti.fi

ILMOITUKSET
Mediakortti:
kuntalehti.fi/mediatiedot
Työpaikkailmoitukset:
asiakaspalvelu@kuntalehti.fi

Mainosmyynti
Marianne Kaartoaho
Puh. 040 708 6640
marianne.kaartoaho@kuntalehti.fi

Inkeri Valtonen
Puh. 040 717 8614
inkeri.valtonen@dorimedia.fi

Painopaikka
PunaMusta Oy

TILAUKSET
kuntalehti.fi/tilaa
kuntalehti@atex.com
Puh. 03 4246 5375

/KUNTALEHTI

Kimya Fayaz vietti tänä keväänä päivän Kuntaliiton toimitusjohtana. Tempauspäivän takana oli Plan Internationalin järjestämä "Girls Takeover". Kimya Fayaz on kuvassa toimitusjohtaja Minna Karhusen kanssa.

Kuva: Laura Oja

Sisällys

- 7 **Vertailun vaikeus**
- 8 NÄKÖKULMA **Pohjoismaiden kunnilla on paljon yhteistä, mutta opimme riittävästi toisiltamme?**
- 10 **Töitä ja valintoja**
- 11 KOLUMNI **Viranomaiset epäonnistuivat droneista tiedottamisessa**
- 12 **Valtuutetun tulisi olla "hyvä vieras" kunnan taloudessa**
- 14 PÄÄKIRJOITUS **Jokaisella viestillä on merkitystä.**
- 17 **Tuoreet valtuustojen puheenjohtajat kiittelevät edeltäjiensä antamaa tukea**
- 18 **Innostusta ja omien vaikutusmahdollisuuksien löytämistä - uudet valtuutetut ovat saaneet kiinni valtuustotyön rytmistä**
- 21 **Suomalaisten hyvinvoinnin ytimessä**
- 27 **Suomi nousi työttömyystilastojen kärkeen**
- 29 **Kipakkaa puhetta EU-rahasta**
- 33 KUNTAJOHTAJAN BLOGI **Sinä olet ihminen, muistatko**
- 34 **Tukea oikeaan aikaan oikeassa hetkessä**
- 40 **Kelasakot räjähtivät - kunnat maksoivat 781 miljoonaa euroa vuonna 2025**
- 42 KUNTALEHTI KYSY **Mitä kaupunkisi kesä tapahtumaa odotat?**
- 45 **Mielipiteet**
- 46 **Kuntalakiraamattu "Harjula-Prättälä" - Alan ykkösteos jo yli 30 vuotta!**
- 52 **Kuntapäätäjän on tiedettävä vastuunsa vesihuoltoasioissa**
- 56 **Kuntamarkkinoilla ei jäähdytellä**
- 58 ESITTELYSSÄ **Kuntien uusi lobbari aloitti Brysselissä**
- 62 PYKÄLÄPEIKKO TUTKII **Kevätkatselmus paljastaa pihapiirien romukat**
- 63 PÄÄTTÄVÄT ELIMET **Lentäjät olivat mukavia, mutta lyhkäisiä**
- 64 VIISI KYSYMYSTÄ **Muuttuva maisema on kuin taulu**
- 66 LAKIPALSTA **Keskittykö valta liikaa?**

21

Susanna Huovisen sydämen asia ovat lasten mahdollisuudet opetukseen. Kuva: Laura Oja

34

Varhaiskasvatuksessa on paljon uutta ja perinteistä. Vaapukan päiväkodin S2-opettaja Juulia Jantunen lukee lapsen kanssa. Kuva: Laura Oja

”
33 Kunta on inhimillisyydestä muodostuva elävä organisaatio.

Muonion kunnanjohtaja Laura Enbuska-Mäki Kuntalehdessä.

Miksi suomalaiset kaupungit tarvitsevat “liikkumiskompassin” navigoidakseen tulevaisuuteen

Suomi on pitkään ollut digitaalisuuden edelläkävijä maailmalla. Otimme ensimmäisenä käyttöön mobiilidatan, johdamme 5G-kehitystä ja hiilineutraaliustavoitteemme vuodelle 2035 ovat maailman kunnianhimoisimpia. Silti, digitaalisesta kypsyydestämme huolimatta, monet kuntapäätäjät yrittävät edelleen hallita arvokkainta fyysistä omaisuuttaan – kaupunkitilaa ja katutilaa – ilman karttaa.

Kuntamarkkinoilla Helsingissä puhun kaupunkien kohtaamista tilankäytön haasteista. Pyöriteiden leveneminen, autokannan nopea sähköistyminen ja vihreän logistiikan tarpeet ovat kiristäneet kilpailua katutilasta ennennäkemättömällä tavalla. Ratkaisuksi emme tarvitse lisää asfalttia, vaan parempaa suuntaa. Tarvitsemme liikkumiskompassin.

Älykaupunkien datavaje

On paradoksaalista, että Suomen kaltaisessa teknologisesti edistyneessä maassa pysäköintiekosysteemi on usein edelleen “musta laatikko”. Kaupunki saattaa tietää tarkalleen, kuinka monta kilowattituntia katuvalot kuluttavat, mutta turvautuu usein vanhentuneisiin keskiarvoihin arvatessaan, kuinka monta autoa kiertää korttelia Tampereella tai Turussa lumisena tiistaiaamuna kello 8.00. Tämä reaaliaikaisen näkyvyyden puute johtaa siihen, mitä me Arrivella kutsumme “reaktiiviseksi liikkumisen hallinnaksi”. Reagoimme ruuhkiin vasta niiden synnyttyä. Reagoimme sähköautojen latauskysyntään vasta jonojen muodostuttua.

Liikkumiskompassi: Arvauksista ohjaukseen

Arrive Mobility Compass on menetelmä, jossa hyödynnetään korkean taajuuden dataa kaupunkipolitiikan ohjaamiseen. Kokoamalla miljoonia datapisteitä – pysäköintitapahtumista ja latauskerroista aina kamerapysäköintikohteiden käyttöasteeseen – voimme rakentaa dynaamisen “digitaalisen kaksosen” kaupungin liikkumisesta. Tämä toimii päättäjille kompassina, joka osoittaa kohti kolmea kriittistä tavoitetta:

1. Katutilan optimointi: Voimme tunnistaa tarkasti ne kadut, jotka ovat vajaakäytöllä ja jotka voitaisiin muuttaa pyöräteiksi tai lumenkasauspaikoiksi ilman haittaa paikalliselle elinkeinoelämälle.
2. Sähköistymisen ohjaaminen: Sen sijaan, että latauspisteitä sijoitetaan sinne, minne on helpointa kaivaa, kompassi paljastaa todellisen yön yli tapahtuvan latauskysynnän. Näin infrastruktuuri-investoinneille saadaan paras tuotto.
3. Pysäköintipaikan etsimiseen käytettävä aika: Monissa suomalaisissa kaupunkikeskuksissa jopa 30 % liikenteestä on pelkkää pysäköintipaikan etsimistä. Digitalisoimalla pysäköintitarjonnan ja ohjaamalla kuljettajat suoraan vapaille paikoille (kadulle tai halliin), voimme vähentää päästöjä välittömästi ilman uutta rakentamista.

Suomi globaalina testialustana

Ankarat talvemme ja korkea teknologian omaksumiskyky tekevät Suomesta täydellisen koekentän. Jos automatisoitu pysäköintitarkaisu tai saumaton latausverkosto toimii Rovaniemellä helmikuussa, se toimii missä tahansa. Kuntamarkkinoilla puhun suomalaisten kuntien ainutlaatuisesta mahdollisuudesta. Voimme edetä nopeammin kuin Berliini tai Lontoo. Voimme ottaa käyttöön dynaamisia maksuvyöhykkeitä, jotka mukautuvat kysyntään, tai digitaalisia lupia, jotka mahdollistavat asukkaiden saumattoman pysäköinnin yli kuntarajojen.

Tie eteenpäin

Muutos EasyPark Groupista Arriveksi edustaa tätä painopisteen siirtymää. Emme ole enää pelkkä pysäköintisovelluksen tarjoaja; olemme tämän uuden liikkumisen ekosysteemin käyttäjärjestelmä. Kaupunkiemme karttaa piirretään uudelleen joka päivä niissä liikkuvien ihmisten toimesta. On aika lopettaa arvailu viivojen paikoista ja alkaa käyttää dataa oppaana. Liikkumiskompassi on käsissämme – nyt tarvitsemme vain rohkeutta seurata sitä.

//Sanna Tiilikainen, maajohtaja, Arrive Finland

Vertailun vaikeus

Hallinto-oikeuden tutkija Matti Muukkonen sanoo, että kuntajohtajavalintoja perustellaan puutteellisesti. Myös hallinto-oikeuksien ratkaisut ovat horjuvia.

Teksti Jorma Ylönen

Kunnan- ja kaupunginjohtajat vaihtuvat kiihtyvällä tahdilla ja samalla lisääntyvät valtuustojen valintapäätöksiin kohdistuvat valitukset. Eriasteisten hallinto-oikeuksien puntaroitavina on parhaillaan lukuisia kuntajohtajien valintoja, esimerkiksi Paimion, Sysmän ja Pelkosenniemen tapaukset.

Valitukset lisääntyvät, koska kunnat perustelevat valintojaan puutteellisesti. Horjuvuutta on myös hallinto-oikeuksien ratkaisuisissa, jotka eivät ole linjassa keskenään. Edes KHO:n ratkaisuista ei ole luetavissa toimintaohjeita.

Näin pohtii Itä-Suomen yliopiston julkisoikeuden yliopistonlehtori, dosentti **Matti Muukkonen**. Muukkonen tuntee perin pohjin perustuslain, kuntalain, hallintolain, viranhaltijalain ja tasa-arvolain valinnoille asettamat vaatimukset. Silti hän sanoo, ettei hän pysty tällä hetkellä ennakoimaan, millaisiin ratkaisuihin hallinto-oikeudet eri tapauksissa päätyvät.

Tasa-arvolakiin perustuvat valitukset ovat poikkeus. Jos vastakkain ovat eri sukupuolta olevat hakijat ja selvästi ansioituneempi sivuutetaan, valinta yleensä kaatuu syrjintäolettan perusteella. Tosin sekään ei ole täysin varmaa.

Horjuvia tulkintojakin suurempi pulma ovat pitkät prosessit. Voi viedä kaksi ja puoli vuotta, ennen kun valtuuston valintapäätökseen saadaan ratkaisu KHO:sta. Se on kuntien toiminnan kannalta kohtuuttoman pitkä aika.

KHO:n ratkaisu ei selventänyt

Korkein hallinto-oikeus linjasi hakijoiden vertailua vuonna 2019.

KHO katsoi Utajärven kunnanjohtajan valintaa koskeneessa ratkaisussaan, että hakijoiden vertailu oli riittävää, vaikka min-käänlaista kirjallista aineistoa vertailusta ei ollut. Oli vain lista, jossa oli hakijan nimi, tutkinto ja kotipaikka.

Ratkaisussa todettiin, että prosessin aikana hakijoita oli tosiasiallisesti vertailtu. Ulkopuolinen konsultti oli esitellyt hakijoiden haastatteluja ja henkilöarvioinnin tuloksia valtuustoseminaarissa ja kaikkien hakijoiden ansioluettelot olivat valtuutettujen käytettävissä.

KHO:n ratkaisu muutti aiempaa tulkintaa kirjallisen vertailun merkityksestä. Ratkaisu enemmän hämmensi kuin selkeytti. Nyt ei ole varmaa tulkintaa siitä, millainen vertailu on riittävää, Muukkonen sanoo.

Valmistelu puutteellista

Matti Muukkonen näkee puutteita myös valintojen valmistelussa.

Hän esimerkiksi katsoo, että kunnat tulkitsevat väärin hallintolakia, jonka mukaan vaaleilla valitun monijäsenen toimielimen, kuten kunnanvaltuuston, ei tarvitse perustella virkavaalilla tekemiään valintoja.

Hallintolaki ei kokonaan vapauta perusteluvollisuudesta. Virkavaalilla tehtyjä valintoja ei tarvitse perustella välittömästi vaalin yhteydessä, mutta asiaa valmistelleen viranhaltijan on perusteltava esityksensä, samoin kunnanhallituksen.

Muukkonen suhtautuu hyvin kriittisesti siihen, että kunnanhallitukset vievät valintoja valtuustoille ilman täsmällistä esitystä ja esittävät vain, että valtuusto suorittaa virkavaalin.

Olisi aina parempi, että kunnanhallitus antaisi valtuustolle esityksen, jonka valtuusto voisi sellaisenaan hyväksyä. Se varmistaisi hyvän valmistelun ja huolellisen vertailun.

Tasa-arvolakiin perustuvat valitukset ovat poikkeus.

Muutoksia lakeihin?

Kuinka sitten kuntien päätöksiin saataisiin linjakuutta?

Matti Muukkonen pohtii, että voisi olla syytä aloittaa perusteellinen pohdinta siitä, millä perusteella julkiset virat voidaan täyttää.

Miten perustuslain 125 §:n mukaan yleiset

nimitysperusteet eli taito, kyky ja koeteltu kansalaisuus pitää ottaa huomioon kunnassa? Kunnissa voi olla edelleen vallalla ajattelua, että kunta voi valita kelpoisuusehdot täyttävistä hakijoista kenet tahansa, vaikka perustuslain vaatimus on koskenut kuntia jo vuodesta 2000 lähtien.

Tai ovatko tasa-arvolain säännökset enää ajanmukaisia? Tarvitseeko toinen sukupuoli enää aidosti suojelua valintatilanteissa?

Yhdessä helpompi huominen

Uusi asianhallintajärjestelmämme Akaasia on saatavilla!

- Arvioitu käyttökokemukseltaan erinomaiseksi
- Helpottaa asianhallintaa prosessit ja käyttäjän toimintapolut huomioiden

Liity Triplanin palveluiden tyytyväiseksi asiakkaaksi!
Ota yhteyttä myynti@triplan.fi

Triplan Oy | p. (03) 647 4460 | www.triplan.fi

Kuvitus KRUT Collective, krut.fi

Pohjoismaiden kunnilla on paljon yhteistä, mutta opimme ko riittävästi toisiltamme?

Pohjoismaita pidetään yleisellä tasolla varsin samankaltaisina varsinkin, jos Pohjoismaita tarkastellaan kansainvälisessä kontekstissa, kirjoittavat tutkimuspäällikkö Marianne Pekola-Sjöblom ja kunnallishallinnon emeritusprofessori Stefan Sjöblom.

Pohjoismaat ovat toimineet hyvinvointivaltioiden mallimaina, hyvin toimeentulevina demokraattisina ja tasa-arvoisina pohjoisen Euroopan maina. Myös kansainvälisissä vertailuissa Pohjoismaat sijoittuvat lähes poikkeuksetta kärkikaartiin. Tästä on todisteena esimerkiksi juuri ilmestynyt World Happiness -raportti, jossa kaikki Pohjoismaat sijoittuivat kuuden kärkeen.

Pohjoismaiden väestömäärät ja pinta-alat vaihtelevat huomattavasti. Ruotsi on suurin ja Islanti taas pienin ja harvaan asuttu. Myös kuntien määrät ja keskikoot vaihtelevat suuresti. Norjassa on eniten kuntia ja Islannissa vähiten. Tanskan kunnissa on keskimäärin 60 000 asukasta, Islannissa vain 6 500.

POHJOISMAAT OVAT UUDISTANEET kuntarakenteitaan vaihtelevasti. Tanskassa toteutettiin suuri rakenneuudistus vuonna 2007 ja Norjassa vuonna 2020. Islannissa on uudistettu vähittäin ja pienin askelin.

Ruotsissa merkittävin kuntarakenteen muutos on tehty 1970-luvun alussa eli noin 40 vuotta sitten. Pohjoismaista Norja muistuttaa kuntauudistuksen jälkeen yhä enemmän Suomea sekä kokonsa että kuntarakenteensa puolesta.

Pohjoismaisia kuntia yhdistävät laajat lakisääteiset tehtävät sekä vahva itsehallinto. Kunnat vastaavat muun muassa varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, perusinfrastruktuurista ja kulttuuri- ja liikuntapalveluista.

SOSIAALI- JA PERUSTERVEYDENHUOLTO on ollut perinteisesti kuntien vastuulla, mutta Suomen sote-uudistus on eriyttänyt meitä selvästi muista maista. Vanhuspalvelut ovat esimerkki sosiaalipalveluista, jotka hoidetaan muualla edelleen kuntien toimesta.

Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa on jo pitkään toiminut myös alueellinen taso, jossa on vaihtelevia tehtäviä. Erikoissairaanhoito kuuluu Ruotsissa ja Tanskassa aluetasolle, Norjassa valtion vastuulle. Ruotsin ja Norjan aluetason tehtävät ovat monialaisemmat kuin Tanskassa. Kussakin maassa aluevaltuustot valitaan suorilla vaaleilla, mutta vain Ruotsin alueilla

on tosiasiallinen verotusoikeus ja yleinen toimiala.

Suomessa on kärsitty muita Pohjoismaita selvästi heikommasta äänestysaktiivisuudesta kunta- ja aluevaaleissa. Muissa maissa kunta- ja aluevaalit järjestetään meistä poiketen suljettuina listavaaleina, mikä vahvistaa puolueiden roolia ja voi osaltaan olla korkeamman äänestysaktiivisuuden selityksenä. Ruotsissa poikkeavan korkeaa kuntavaalien äänestysprosenttia selittää osaltaan kolmen tason vaalien yhtäaikaisuus sekä maalle tunnusomainen blokkipolitiikka.

Pohjoismailla on kiistatta paljon opittavaa ja annettavaa toisilleen.

Edustuksellisen kuntademokratian lisäksi pohjoismaisissa kunnissa korostetaan asukkaiden osallistumista myös vaalien välillä.

KAIKISSA POHJOISMAISSA KAMPPAILLAAN pitkälti yhteisten haasteiden parissa. Väestö ikääntyy, syntyvyys on alhaista ja kaupungistuminen kärjistää monin tavoin kuntien ja kaupunkien erilaisuutta. Osajapula vaivaa keskeisillä toimialoilla.

Yhteisenä haasteena on myös liian yksityiskohtaiseksi ja usein tiukentuvaksi koettu valtionohjaus. Lisääntyvät ja puutteellisesti rahoitetut veloitteet kaventavat kuntien taloudellista liikkumavaraa enti-

sestään. Kuvatut haasteet uhkaavat heikentää erityisesti pienten kuntien palvelutasoa.

Tanskassa vahva keskittäminen on loitontanut päätöksentekoa kansalaisista, Norjassa pirstaleinen kuntarakenne ja pitkät välimatkat vaikeuttavat palvelujen turvaamista, ja Ruotsissa uudistusten puute on johtanut alueelliseen taloudelliseen eriytymiseen suurkaupunkien ja maaseudun välillä.

TULEVAISUUDEN KANNALTA KAIKILLE Pohjoismailla keskeistä ovat muun muassa investoinnit digitalisaatioon ja ilmastoirtymään. Näidenkin edistämiseksi tarvitaan vahvempaa paikallisdemokratiaa ja tarkoituksenmukaista valtionohjausta.

Pohjoismailla on kiistatta paljon opittavaa ja annettavaa toisilleen. Tanskasta saa tietoa esimerkiksi vapaakuntakokeiluista, suurempien yksiköiden tehokkuudesta sekä vakaaista rahoitusratkaisuksista. Norjassa on tehty paljon kiintoisaa selvitystyötä yhtenäiskuntamallin hyödyistä ja haitoista sekä harvaan asuttujen alueiden elinvoiman vahvistamisen keinoista.

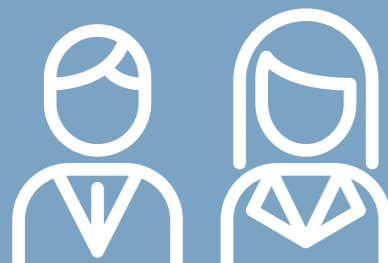
Ruotsissa on kokemusta vapaaehtoisista yhteistyörakenteista ja kestävyystyön integroinnista kunnan arkeen. Ruotsin viime vuosien selvityksistä kiinnostavia ovat selvityshenkilöiden laatimat raportit kuntien vapaaehtoisista kuntaliitoksista, kuntien ja valtion yhteistyöstä ja valtionohjauksesta sekä kuntien kokeiluista.

MEIDÄN KANNATTAISI PUOLESTAMME jakaa kokemuksia esimerkiksi rohkeista hallinnon uudistuksista ja varautumisen pitkistä perinteistä.

Eri Pohjoismaissa tehty ja käynnissä olevat uudistuspyrkimykset sekä tehdyt selvitykset ovat erityisen tärkeitä seurannan ja syventymisen kohteita meille juuri nyt, kun kuntien tulevaisuutta käsittelevä parlamentaarinen työ on käynnistymässä.

Marianne Pekola-Sjöblom
Tutkimuspäällikkö, Kuntaliitto

Stefan Sjöblom
Kunnallishallinnon emeritusprofessori,
Helsingin yliopisto

TÖITÄ JA VALINTOJA

Teksti Jorma Ylönen

Maaliskuun valinnat: Pälkäneelle ja Luumäelle uudet kunnat johtajat, Päijät-Hämeeseen maakuntajohtaja

Kunnan- ja kaupunginjohtajat vaihtuvat kiihtyvällä tahdilla. Maaliskuun aikana valittiin vain kaksi kunnanjohtajaa, mutta lukuisat kunnat haastattelevat ja testaavat parhaillaan johtajaehdokkaitaan.

Uutta luotsaajaa pääsevät kevään aikana valitsemaan ainakin Rääkkylän, Parikkalan, Hattulan, Varkauden, Kannonkosken, Lappajärven, Inkoon, Halsuan ja Kinnulan valtuustot. Päijät-Häme sai maaliskuussa uuden maakuntajohtajan. Kymenlaaksossa maakuntajohtajan valinta on haastatteluvaiheessa.

Arto Kummala. Kuva: Kummalan arkisto

Kymenlaakso saa kevään aikana myös uuden hyvinvointialuejohtajan.

Luumäki valitsi Kummalan

Luumäen valtuusto valitsi 23. maaliskuuta **Arto Kummalan** uudeksi kunnanjohtajaksi.

Kummalan kovimmat kilpakumppanit, Myrskylän kunnanjohtaja **Esa Ukkola** ja Miehikkälän kunnanjohtaja **Anne Ukkonen**, vetäytyvät haku-prosessista ennen kuin valinta meni valtuuston käsittelyyn, ja Kummalan valinta nuijittiin pöytäään yksimielisesti.

Kummala on toiminut Multian kunnanjohtajana 2021–2024 ja Petäjaveden kunnanjohtajana 2024–2025. Ennen kunnanjohtajapestejään hän toimi muun muassa Petäjaveden ja Multian kuntien elinvoimapäällikkönä ja Kuhmoisten

kunnan kehittämisasiamiehenä. Koulutukseltaan hän on metsätalousinsinööri.

– Kaikki saavat minusta yhteistyökumppanin: valtuusto, henkilöstö, kuntalaiset, yrittäjät ja kolmas sektori. Sillä joukolla teemme Luumäestä entistä vahvemman, Kummala sanoi valintansa jälkeen.

Ulla-Kirsikka Vainio. Kuva: Rovaniemen kaupunki - Valokuvaamo Kipinä Ky

Kaupunginjohtaja Vainiosta maakuntajohtaja

Päijät-Hämeen maakuntavaltuusto valitsi 23. maaliskuuta odotetusti maakuntajohtajan virkaan hallintotieteiden maisteri

Ulla-Kirsikka Vainion.

Valintaa valmistellut työryhmä ja maakuntahallitus olivat aiemmin asettuneet yksimielisesti Vainion valinnan taakse.

Vainio on toiminut Rovaniemen kaupunginjohtajana määräaikaikaisessa virassa vuodesta 2020 lähtien. Hänellä on myös arkkitehdin koulutus sekä työkokemusta johtavan rakennustarkastajan sekä arkkitehtitoimiston toimitusjohtajan tehtävistä.

Vainio kertoi valinnan jälkeen etäyhteydellä pitämässään lyhyessä puheessa, että hänen tavoitteenaan on aloittaa maa-

kuntajohtajan virassa kesäkuussa. Päijät-Hämeen maakuntastrategia ja -ohjelma ovat hänen mielestään erinomaisella tasolla.

– On harvinaista, että tavoitteet on asetettu näin huolellisesti ja kunnianhimoisesti. Nyt tärkeintä on lähteä viemään niitä yhdessä käytäntöön, Vainio sanoi.

Ujula Ypäjältä Pälkäneelle

Pälkäneen uuden kunnanjohtajan valinta sujui 23. maaliskuuta sopuisasti.

Valinnan yhteydessä käytettiin vain yksi puheenvuoro, jossa kunnanhallituksen puheenjohtaja **Rainer Zeitlin** (kok.) kuvaili valintaprosessia. Sen jälkeen valtuuston puheenjohtaja **Maria Aho** (sd.) kopautti nuijan pöytään **Tatu Ujulan** valinnan merkiksi.

Tatu Ujula, 32, on yhteiskuntatieteiden maisteri ja diplomi-insinööri. Hän on työskennellyt Ypäjän kunnanjohtajana vuodesta 2020.

– Kunnan kehitystyö on joukkuepelinä. Yksin kukaan ei onnistu. Kunnanjohtajan tehtävänä on toimia sillanrakentajana henkilöstön ja päätäjien välillä. Kun kaikki jakavat saman tavoitteen, tuloksia syntyy, Ujula sanoi valtuutetuille valintansa jälkeen.

Puhdasta mukavuutta matonpesuun.

Kysy lisätietoja ja pyydä tarjous!

Antti Matonpesuaita ja mattomankeli

SUOMEN SÄILIÖNPÄÄTY OY

Pinotie 7 33470 YLÖJÄRVI Puh (03) 3484666 www.saillonpaaty.com info@saillonpaaty.com

Viranomaiset epäonnistuivat drooneista tiedottamisessa

KOLUMNI

Suomen kansalliseläimen näkeminen tai varastopalo ylittävät vaarasta tiedottamisen kynnyksen, mutta taivaalta tippuvat pommit eivät ylitä.

Kymenlaakson Haminassa käyskenteli kymmenkunta vuotta sitten karhu. Sisäministeriö antoi siitä virallisen vaaratiedotteen koko maahan. Liian lähelle asutusta harhautuneen kontion liikkeistä kerrottiin kaikilla keskeisillä televisiokanavilla Maarianhaminaa ja Utsjokea myöten.

Alueellisia vaaratiedotteita lähetetään radiossa ja julkaistaan netissä muutaman kerran kuussa. Tyypillisin syy on viime vuosina ollut tulipalo.

On vaikea ymmärtää, miksi viranomaiset ovat valinneet jälkietiedottamisen ja hiljaisuuden tien droonien saavuttua nyt myös Suomen puolelle. Aikaa varautumiseen on piisannut. Ilmatorjunnan tai GPS-häirinnän johdosta reitiltään eksyneitä miehittämättömiä ilma-aluksia on lentänyt Puolaan ja Baltian maihin sodan ensikuukausista alkaen.

Minimitiedottamisen lopputulos on looginen: huhuja, pelkoa ja suuttumusta. Kansalaiset keräävät tietoa mistä saavat, ja sitä vaihdetaan huoltoasemien nurkkapöydissä sekä netin puskaradioissa. Olen jutellut aiheesta lukuisten muiden itäsuomalaisten kanssa. Viranomaisten valitsema tapa viestiä on tuntunut monesta siltä, ettei meistä välitetä, kun mitään ei kerran kerrota.

YKSI TAISTELUKÄRJELLÄ VARUSTETUISTA LENNOKEISTA löytyi maaliskuun lopussa Parikkalasta. Itärajalla sijaitsevan Parikkalan vt. kunnanjohtaja **Harri Anttila** kuuli droonista vasta, kun Ilta-Sanomien toimittaja kysyi häneltä kommenttia aiheesta. Ihan ensimmäinen droonilöytö tehtiin Kouvolassa. Kaupungin turvallisuuspäällikkö **Vesa Huuskonen** vaati Yleisradion haastattelussa, että kaupunkia ja sen asukkaita olisi pitänyt informoida droonista aiemmin. Hän olisi myös halunnut kaupungin edustajan mukaan valtion tiedotustilaisuuteen.

Olen aivan samaa mieltä. Droonit herättävät luonnollisesti eniten huolta juuri siellä, minne ne ovat tippuneet. Olisi luontaista ja luottamusta herättävää ottaa juuri kunnat ja kaupungit mukaan vähintään asiasta tiedottamiseen. Tai asian jälkihoitoon, vaikkapa keskustelutilaisuuksien järjestäjänä. Kunnilla on toimivat kriisiviestintän mallit, mutta nyt niitä ei voida ottaa käyttöön, kun kuntapäätäjät joutuvat lukemaan lehdestä, mitä on ehkä tapahtunut.

Viranomaistiedotus on mennyt arkisemmissakin asioissa tiedon panttaamisen suuntaan. Vaikkapa poliisi on karsinut rajusti paikallista tiedottamista. Suomessa on 308 kuntaa. Niissä tapahtuvista asioista tiedottaa keskitetysti yksitoista poliisilaitosta. Vielä vuonna 2009 Suomessa oli 90 poliisilaitosta, joihin kaikkiin vaikkapa toimittaja saattoi soittaa.

POLIISIN ALATI TIUKENTUVAA LINJAA on kritisoinut etenkin Helsingin Sanomat. Lehti on puhunut "pimityskulttuurista" ja kuvaillut poliisin salauspäätöksiä "yhä oudommiksi". Hesari on myös tehnyt lukuisia valituksia jopa korkeimpaan hallinto-oikeuteen saakka. Pelkästään vuonna 2023 tuomioistuimet antoivat päätöksen yhdeksästä tapauksesta koskien viranomaisten suorittamaa salailua. Nuo valitukset olivat yhden ainoan toimittajan tekemiä. Joka kerta oikeus päättyi siihen, että viranomaiset olivat rikkoneet lakia, eli salanneet enemmän tietoa kuin laki sallii.

Salailusta on tullut maan viranomaisille maan tapa. Se ei ole kansalaisten etujen mukaista.

Jani Halme on Parikkalassa ja Helsingin Käpylässä asuva luennoitsija ja luova johtaja.

Salailusta on tullut maan viranomaisille maan tapa.

Sanna Lehtonen muistuttaa, että yhteisiä toimintatapoja ja omia ajattelumalleja kohtaan kannattaa olla sopivan kriittinen. Kuva: Heli Sorjonen

Valtuutetun tulisi olla ”hyvä vieras” kunnan taloudessa

Kunnan omistuksista huolehtiminen vaatii pitkän tähtäimen suunnitelmaa. Päätäjällä on iso vastuu, kun hän linjaa kuntalaisten verorahojen käytöstä, muistuttaa Sanna Lehtonen Kuntaliitosta.

Teksti Ville Miettinen

Kuntakonsernin yhteisöt vaikuttavat emokunnan talouteen monia reittejä. Joissain toiminnoissa omistajaohjauksella on erityisen tärkeä merkitys. Tällaisia toimintoja ovat esimerkiksi energia, vesihuolto ja kaukolämpö, sanoo Rovaniemen kaupungin konsernitalouspäällikkö **Hannu Pessa**.

Monessa kunnassa, myös Rovaniemellä, nämä toiminnot on yhtiöitetty kuntakonsernin alla.

– Ne ovat yhtiöitä, joiden on oikeastaan pakko pysyä pystyssä. Kaupungilla ei ole mitään muuta vaihtoehtoa.

– Siinä onkin poliitikoilla tärkeä tehtävä, että valitsevat oikeat henkilöt hallitukseen ja oikean toimitusjohtajan.

Hallituksen kokoonpano kannattaa miettiä tarkoin, painottaa Kuntaliiton kuntatalousasioiden johtaja **Sanna Lehtonen**.

– Kuntayhtiöistä esimerkiksi energiayhtiöt ja satamat toimivat markkinaehtoisesti. Tällaisten yhtiöiden vaikutus kunnan talouteen on iso ja strateginen. Olisi tärkeää, että niiden hallituksissa olisi kriittisen osaamisen kannalta oikeita hallitusammattilaisia, Lehtonen sanoo.

Perusasiat haltuun

Konsernissa voi olla erikseen kuntayhtymiä, osakeyhtiöitä, sää-

tiöitä, yhdistyksiä. Kokonaisvaltaista kuvaa voi olla vaikea saada.

Rovaniemi on tarjonnut kaikille hallituksiin valituille Kunnallisen osakeyhtiön hallitusosaaja (KHO) -koulutusta, jossa käydään läpi muun muassa lakiasioita, hankintoja ja tietosuojaa.

– Pidän koulutusta jopa eräänlaisena luottamushenkilön oikeusturvana. Sen kautta saa perustiedot siitä, miten hommat pyörivät, Hannu Pessa sanoo.

Sanna Lehtosen mukaan myös valtuutetun on hyvä ottaa haltuun konsernin perusasiat: selvittää tytäryhtiöt ja kunnan osakkuudet muissa yhtiöissä sekä kuntayhtymäosuudet.

– Seuraava taso olisi selvittää, mitkä konserniyhtiöistä ovat verorahoitteisia, mitkä ovat kiinteistöyhtiöitä ja mitkä markkinaehtoisia yhtiöitä, joista voi toivoa jopa osinkoa emokunnalle.

– Kun selvittää vielä sen, virtaako rahaa emokunnasta ulos vai sisään emokuntaan, on jo aika hyvällä tasolla.

Kaikkien ei tarvitse tuottaa

Kunnan taloutta ruokkivia konserniyhtiöitä ovat tyypillisesti energiayhtiöt. Rovaniemelläkin energiayhtiöltä tulee korkotuottoja noin kahdeksan miljoonaa euroa vuodessa.

– Mutta on tärkeä huomata, että vaikka tulee korkotuottoja,

samalla katamme omia korkomenoja, kun olemme lainanneet yhtiöille rahaa. Eli se koko summa ei ole puhdasta tuloutusta, Hannu Pessa muistuttaa.

Korkotuotoilla ja osingoilla voi kuitenkin kattaa pienen osan kaupungin palveluista, kuten sivistyspalveluja ja katujen kunnossapitoja, Pessa kertoo.

Kaikki konsernin yhtiöt eivät ole strategisia yhtiöitä. On myös yhteisöjä, joiden ei ole tarkoitukseen tuottaa euroja. Rovaniemellä tällainen on esimerkiksi alueteatteriyhdistys, joka on vuokralla kaupungin tiloissa ja tuottaa kaupunkilaisille teatteripalvelua.

Sanna Lehtonen käyttää nimitystä ”verorahoitteinen konserni” kuntakonserniin kuuluvista yhtiöistä, jotka periaatteessa voisivat olla myös kunnan omaa toimintaa, esimerkiksi liikuntahallit tai kulttuurilaitokset.

Tällainen toiminta saa kuntatalouden ammattilaisen näkökulmasta olla miinuksella, Lehtonen sanoo.

– Se on kuntalaisten palvelua jota ei markkinaehtoisesti useinkaan pysty tekemään, mutta joka kuuluu selkeästi peruspalveluun eli liikunnan tai kulttuurin järjestämiseen.

Vastuullinen kyläilijä

Sanna Lehtonen kuvailee valtuutetun tehtävää ikään kuin kyläilyksi, jossa jätetään paikat vähän parempaan kuntoon kuin ne ovat ennen kyläilyä. Kuntatalouskielellä: luottamushenkilön tulisi pyrkiä pitämään kunnan taloudesta hyvää huolta.

– Valtuutetulla on korostettu huolellisuusvelvoite rahan käyttöön. Kunnan omistuksista päätettäessäkin hän käyttää veronmaksajien eli kuntalaisten rahoja.

Hyvien päätösten tekeminen esimerkiksi kuntayhtiöiden hallituksia nimettäessä on ylisukupolvisuutta vastuunkantoa kunnan taloudesta, Lehtonen sanoo.

– Valtuustolla pitäisi aina olla katse horisonttiin. Että ei tehdä vain tämän valtuustokauden asioita vaan halutaan kantaa vastuu pitkällä tähtäimellä. Jos jossain pitkän tähtäimen näkemys korostuu, niin kunnan omistuksissa.

Käytännössä pitkän tähtäimen ratkaisut voivat koskea alakirjausten tekemistä, tasearvojen tarkistamista, päätöksiä tyhjillään olevien kiinteistöjen kohtalosta tai sen arvioimista, onko kunnalla taloudellista kantokykyä ottaa isoa velkaa uusiin rakennuksiin.

Kuntien konserniyhtiöihin voivat vaikuttaa myös suuret uudistukset, kuten sote-uudistus kiinteistökysymyksineen ja TE-uudistus. Mikäli hankintalain uudistus toteutuu hallituksen esittämällä tavalla, voivat muun muassa siivous- ja ateriapalvelujen ostot listua ja hallinnon kustannukset kasvaa.

Kysymyksiä kiinteistöistä

Erityisesti päänvaivaa tuottavat kiinteistöt. Sote-kiinteistöjä jää tyhjilleen, koulurakennuskanta on laajalti käyttöikänsä päässä.

Oppilaille on tarjottava kunnolliset tilat, mutta kuinka tulisi huomioida se, että kouluikäisten määrä laskee pian ennusteiden mukaan rajusti?

Kun vuosikate ei riitä, mutta investointeja on kuitenkin tehtävä, lainanotto kaupungin perustarpeisiin voi olla hulppeaa. Näin on myös Rovaniemellä, kertoo Hannu Pessa.

Investoinneissakin pitäisi osata katsoa horisonttiin. Investoitu rakennus vaikuttaa kirjanpidossa jokaisena vuonna, jonka kiinteistö on käytössä.

Esimerkiksi koulurakennuksen sisäiset vuokrat vaikuttavat sivistystoimen menoihin.

– Tämä on tärkeä ymmärtää, kun päätetään uusista investoinneista. Jos kiinteistö syö ison siivun budjetista, voidaan joutua vähentämään palkkamenoja, ellei tehdä budjettilisäyksiä toimialalle, Sanna Lehtonen muistuttaa.

– Sisäiset vuokrat kannattaa ottaa haltuun, koska investointi vaikuttaa aina vuosittaiseen käyttötalouteen koko kiinteistön käyttöönsä aikana.

Sisäisiin vuokriin on perehtynyt johtava asiantuntija **Taneli Heikkilä** FCG:stä. FCG on Kuntaliitto Holding Oy:n omistama konsulttiyritys.

Heikkilän mukaan kunnilla on selvästi enemmän rakennuskantaa kuin mitä on varaa ylläpitää.

Sisäisen vuokran lähtökohtana on rakennuksen kustannukset, jotka ovat pääomakustannuksia ja ylläpitokustannuksia. Heikkilän mukaan sisäinen vuokra on väline, jolla kustannukset kohdennetaan rakennuksiin ja edelleen käyttäjiin.

– Sisäinen vuokra tekee läpinäkyvämmäksi omistamisen kustannuksia. Se toimii tietopohjana kiinteistöratkaisujen tekemiselle.

Heikkilän mukaan haasteena on, että erityisesti pienemmissä kunnissa ei ole huomioitu pääomakustannuksia ollenkaan sisäisissä vuokrissa.

Lisää laatua investoimiseen

Investoimisessa tulisi Taneli Heikkilän mukaan panostaa laatuun siten, että entistä tietoisemmin analysoidaan kannattavuutta ja tehdään kustannusvertailuja.

– Tähän pitäisi kiinnittää huomiota huomattavasti nykyistä enemmän.

Elinkaarikustannuksia tulisi tarkastella mahdollisimman laajasti. Elinkaarikustannuksiakin tärkeämpää on, että rakennusinvestoinnille on käyttöä eli ”takaisinmaksaja”, olkoonpa vaikka sitten sisäisen vuokran muodossa.

– Vaikka kuinka laadukkaasti ja kustannustehokkaasti hankitaan, mutta jos rakennus on tyhjillään 15 vuoden päästä, niin aika kalliiksi se tulee.

Investointeja tulisi siis miettiä ensisijaisesti tulevaisuuden palvelutarpeen näkökulmasta. On tarkasteltava, onko oletetulla väestökehityksellä kiinteistöille ylipäättään käyttäjiä vuosikymmenen tai parin päästä.

– Investoinnilla on kymmeniä vuosia pitkä häntä. Huteja ei pitäisi tulla, Taneli Heikkilä muistuttaa.

Kuntapäätävä voi myös vaikuttaa analyysien ja vertailujen pohjimiseen.

– Hyvän päättäjän ominaisuutena on myös oikeanlainen kiritäminen konsernin taloudessa, Sanna Lehtonen sanoo.

– Vuosittaiset tavoitteet tulevat strategiasta ja niitä pitää seurata. Yhteisiä toimintatapoja ja omia ajattelumalleja kohtaan kannattaa olla sopivan kriittinen, Lehtonen vinkkaa.

– Siihen vetoamiseen, että aina on tehty näin, meillä ei ole enää varaa.

Valtuustolla pitäisi aina olla katse horisonttiin.

Jokaisella viestillä on merkitystä.

Erilaisissa hätätilanteissa faktoilla ja toiminta-ohjeilla voi luoda aitoa tunnetta turvallisuudesta.

Toimittajana on tullut oltua paikalla ja uutisoimassa erilaisia katastrofeja. Surullisia, hankalia tapauksia, jotka aikojen kuluessa menevät tunteisiinkin. Usein tehtävään on liittynyt aidosti kansalaisen tiedon tarve: kuinka mediakin voi auttaa ihmisiä ja viranomaisia toimimaan oikein ja turvallisesti. Koronakaudella tämä näkyi erityisen hyvin, kun ihmisten tiedontarve oli suurta.

Lähtökohtaisesti Suomessa viestintä hätätilanteissa toimii varsin hyvin. Poikkeuksellisen hyvä viranomaisyhteistyö on yksi tekijä, joka varmasti vaikuttaa. Tämän ainutlaatuisuuden tajusin syvällisesti valtakunnallisella maanpuolustuskurssilla vuosia sitten, aikana, jolloin ei osannut edes kuvitella koronaa tai nykyisiä droonitilanteita. Harjoiteltiin uhkia, jotka olivat totta vasta tulevaisuudessa.

VIRANOMAISTEN LISÄKSI tarvitaan medioita kertomaan asioista kansalaisille. Kun kanavia on paljon, ei enää yksi radio tai tv-kanava pysty hoitamaan tietoa kaikille kansalaisille hädän hetkellä tai poikkeusoloissa, vaikka Ylellä virallinen tehtävä onkin.

Maaliskuun viimeisenä sunnuntaina alkoi Suomessa droonimylläkkiä. Siinä samassa yhteydessä voitiin todeta, että viestinnässä oli puutteita. Tietoa ei ollut tai se ei kulkenut. Esimerkiksi Luumäen vt. kunnanjohtajana toimiva **Kai Könönen** sanoo, että tiedotustilaisuudessa mainittiin droonin putoamispaikan olevan Luumäen kunnan puolella. Kunta ei kuitenkaan saanut viranomaisilta suoraa tietoa, mitä on tapahtunut ja mitkä mahdolliset vaikutukset ovat kuntalaisten osalta.

Kun tilannekuva oli epäselvä, niin sen pohjalta oli kunnassa vaikeuksia pohtia myös arjen asioita.

KUNTALIITON KEHITTÄMISPÄÄLLIKKÖ Ari Korhosen mielestä joissakin tapauksissa tieto kulkee viranomaisilta kuntien suuntaan liian hitaasti. Tai ei ollenkaan. Tähän on toki myös syitä ja hidastavia tekijöitä jopa lainsäädäntötasolla.

Kuntalehden haastatteleman Korhosen mielestä tiedonvaihdamisen edellytykset pitäisi viimeistään nyt laittaa ajan tasalle ja ymmärtää myös kuntien keskeinen rooli osana kokonaisturvallisuutta.

Kyseessä on myös kansalaisten turvallisuuden tunne. Mitä paremmin tietää asioista, sitä helpompi on toimia. Näin eivät huhut lähde liikkeelle ja ihmiset tietävät, mitä seuraavaksi tulee tehdä. Tärkeä osa kriisinkestävyyttä on se, että jokainen kansalainen voi luottaa viranomaisiin, mediaan ja oikeisiin tietoihin. Siihen, että oman kunnan pomot tietävät, missä mennään.

Pitäisi ymmärtää myös kuntien keskeinen rooli osana kokonaisturvallisuutta.

Tiina Ojutkangas
on Kuntalehden päätoimittaja

Kunnat ja kaupungit uudistavat liikuntatilojaan - Tekovan ratkaisulla miljoonien säästöjä

Liikunta- ja monitoimihallien rakentaminen on vilkastunut eri puolella Suomea, ja kunnat etsivät ratkaisuja, joissa yhdistyvät käytettävyys, muuntojoustavuus ja kokonaistaloudellisuus.

Valtakunnallisesti toimiva toimitilarakentaja Tekova on ollut mukana toteuttamassa useita liikuntatilahankkeita. Tällä hetkellä hankkeita on käynnissä muun muassa Hausjärvellä, Koillis-Vantaalla ja Pornaisissa. Lisäksi Tuusulaan toteutettu monitoimihallikokonaisuus sekä loppuvuodesta 2025 valmistunut Kerava-Sipoon Energia-areena ovat Tekovan toteuttamia. Kaikissa hankkeissa on painottunut erityisesti kustannustehokkuus, toiminnallisuus ja käyttäjälähtöinen suunnittelu.

Pornaisten monitoimihallin toteutus 3 M€ alle budjetin

Pornaisiin valmistuu syksyllä 2026 noin 2 750 neliömetrin monitoimihalli, joka palvelee laajasti kunnan liikunta- ja harrastustoimintaa.

Tekova valittiin hankkeen KVR-urakoitsijaksi kilpailullisen neuvottelumenettelyn kautta. Kilpailutuksessa painotettiin sekä laatua että hintaa, ja Tekovan esittämä 4,48 miljoonan euron kokonaistaloudellinen ratkaisu arvioitiin parhaaksi toiminnallisuuden, laadun ja kustannustehokkuuden näkökulmista.

Pornaisten kunnan alkuperäisessä talousarviossa hankkeelle oli varattu 7,5 miljoonaa euroa, joten toteutuskustannus alitti budjetin lähes kolmella miljoonalla eurolla.

Kilpailutusmalli mahdollisti ratkaisujen kehittämisen yhteistyössä ja eri vaihtoehtojen vertailun ennen lopullisia päätöksiä. Hankkeen lähtökohtana toimi tilaajan viitesuunnitelma, jota Tekova kehitti eteenpäin omalla toteutusmallillaan. Ratkaisut optimoitiin tilaajan toiveet huomioiden täsmälleen käyttötarkoitukseen sopiviksi.

”Tarjouspyynnössä haimme uusia ratkaisuja ja toteutustapoja jalostamaan oma tahtotilamme laadukkaaksi kokonaisuudeksi. Kilpailutukseen osallistuneille annettiin mahdollisuus muuttaa suunnitelmia, kunhan monitoimihallin toiminnallisuus ei muutu, ja tuoda esiin myös sellaisia asioita, joita emme itse olleet osanneet huomioida. Kilpailutus oli meille tilaajana arvoa tuova prosessi monella tavalla. Tekova valikoitui toteuttajaksi parhaan kokonaisuuden, innovatiivisuuden ja liikuntahallirakentamisen kokemuksen ansiosta”, kertoo Pornaisten kunnan kuntakehitysjohtaja **Tapani Tapiola**.

Varhainen yhteistyö ratkaisee lopputuloksen

Tekovan toimitusjohtaja **Jaakko Heikkilä** korostaa ennakoivan yhteistyön merkitystä ja haastaa kuntapäätäjiä tarkastelemaan kilpailutuksia myös kokonaistaloudellisuuden näkökulmasta.

”Kun urakoitsijalla on mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hanketta, johtaa lopputulos aikataulun, kustannusten ja laadun osalta selkeästi parempaan lopputulokseen. Optimaaliset ratkaisut syntyvät, kun pääsemme haastamaan suunnitelmia ja esittämään näkemyksiämme. Lähdemme aina asiakkaan tarpeesta ja tarjoamme rohkeasti vaihtoehtoja, jotka perustuvat kokemukseemme ja erityisosaamiseen toimitilarakentamisesta. Meillä on lukuisia referenssejä tämän mallin toimivuudesta, ja mittarit ovat selkeät: asiakastyytyväisyys, laatu ja eurot”, Heikkilä sanoo.

Kaikumetsän koulu ja päiväkotia on osa laajempaa muutosta julkisessa rakentamisessa

Kaikumetsän uusi koulu- ja päiväkotirakennus Nurmijärvellä on osa muutosta, jossa kunnat eivät enää rakenna pelkästään pysyviä tiloja. Dynaaminen, muunneltava rakennus tarjoaa joustavuutta tilanteeseen, jossa väestönkehitys ja palvelutarpeet muuttuvat nopeasti.

Kun Nurmijärven Lepsämässä sijaitsevaa Kaikumetsän koulua ja päiväkotia katsoo ulkoapäin, se muistuttaa mitä tahansa uutta rakennusta. Puuverhoilu julkisivu ja valoisat luokkatilat kertovat moderneista ja toimivista oppimisympäristöistä.

Kyseessä ei kuitenkaan ole tavanomainen rakennus, vaan kyse on dynamisesta arkkitehtuurista: tarvittaessa rakennuksen kokoa tai käyttötarkoitusta voi muuttaa ja sitä voi siirtää. Nurmijärvi päätyi ratkaisuun tilanteessa, jossa koululaisille ja päiväkotilapsille piti saada uudet tilat vanhojen tilojen sisäilmaongelmien vuoksi. Kiireellisten tilatarpeiden lisäksi myös alueen tulevaa väestönkehitystä oli vaikea ennustaa, mikä lisäsi joustavuuden tarvetta.

Teräsrunkoinen, kaksikerroksinen vuokra- ja päiväkotirakennus valmistui noin puolessa vuodessa syksyllä 2025, mikä mahdollisti siirtymisen suoraan uusiin tiloihin ilman pitkiä väistöjaksoja. Asukkaiden toiveet pyrittiin huomioimaan, ja esimerkiksi nuorimpien oppilaiden opetus säilyi samalla alueella.

Nurmijärven Uutisille 15.6.2025 antamassaan kommentissa kunnan sivistysjohtaja **Tiina Hirvonen** totesi, että uudet, turvalliset tilat tarjoavat hyvän kasvu- ja oppimisympäristön lapsille. Lisäksi alueen asukkaat hyötyvät liikuntasalin iltakäytöstä.

Ratkaisevaa on, että dynaamisen rakennuksen muunneltava rakenne tukee tulevien vuosien väestönkasvua ja muuttuvia tilatarpeita Nurmijärvellä. Samoin vuokraaminen on investointia riskittömämpi vaihtoehto, kun tulevaisuutta on vaikea ennustaa.

Kun tilatarpeet muuttuvat, palveluverkon on seurattava perässä

Poikkeuksellisesti Nurmijärven kunta odottaa lapsimäärän kasvua, kun taas valtion tasolla syntyvyys laskee nopeasti samalla

kun väestö ikääntyy. Väestönkehitystä onkin entistä vaikeampaa ennustaa, mikä vaikeuttaa julkisten tilojen mitoittamista. Liian suuriksi tai pieniksi jäävät rakennukset ovat kalliit ja hankala ongelma. Lisäksi joskus tilat sijaitsevat lopulta väärässä paikassa muuttuneiden palvelutarpeiden vuoksi. Kyse ei ole huonosta suunnittelusta, vaan suunnittelun mahdollisuudesta, kun tarvittavaa tietoa ei ole päätöksentekohetkellä saatavilla.

Dynaamisten rakennusten joustavuus tuo monia etuja, mutta perinteisiin rakennuksiin investoiminen on edelleen perusteltua silloin, kun tilojen käyttö on ennustettavaa ja pitkäaikaista. Lyhytaikaisiin tarpeisiin käytetään puolestaan usein väliaikaisia tilaelementtejä tai jopa parakkeja. Dynaaminen arkkitehtuuri muodostaa kuitenkin kolmannen vaihtoehdon näiden väliin. Kun julkinen sektori hyödyntää kaikkia kolmea vaihtoehtoa, saadaan joustava, dynaaminen palveluverkko.

Konkreettinen esimerkki joustavuudesta löytyy Haapajärvellä: kunta vuokrasi Parmacon dynaamista koulua, jolle ei ollut enää tarvetta. Samaan aikaan hyvinvointialueella oli tarvetta vammaispuolelakeskukselle. Kun hyvinvointialue päätti vuokrata dynaamisen

rakennuksen, siirto kunnan sisällä onnistui ripeästi. Nyt entinen koulu toimii vammaispuolelakeskuksena – dynaaminen rakennus vastaa taas oikeaan tarpeeseen oikeassa paikassa niin kauan kuin sitä tarvitaan.

Nurmijärvellä Kaikumetsän koulu ja päiväkotia palvelee toistaiseksi alkuperäisessä tarkoituksessaan, mutta dynaaminen arkkitehtuuri mahdollistaa tulevaisuuden muutokset. Oli kyse sitten tilatarpeen kasvusta tai kokonaan uudeltaisesta käytöstä, se palvelee kuntalaisia siellä, missä sitä tarvitaan.

→ WWW.PARMACO.FI

Tuoreet valtuustojen puheenjohtajat kiittelevät edeltäjiensä antamaa tukea

Juvan ja Vaasan valtuustojen puheenjohtajuutta hoidetaan nuorin voimin. Ensimmäisen kauden puheenjohtajat tuntevat saaneensa työhönsä hyvän tuen edeltäjiltään ja muulta puheenjohtajistolta. Molemmilla paikkakunnilla myös virkahenkilöt saavat kehuja.

Teksti Anssi Leppänen

Viivi Immonen kokee saaneensa aiemmilta puheenjohtajilta perinnöksi hyvän työskulttuurin. Kuva: Soila Puurtinen

Viivi Immonen (kesk.) Juvan valtuuston puheenjohtaja

Juvan kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Viivi Immonen** kertoo heti kärkeen pitävänsä puheenjohtajan työssä parhaana asiana erilaisten ihmisten ja heidän näkökantojensa kohtaamista.

Hän kokee, että moni asia on vienyt jopa odotettua vähemmän aikaa. Toisaalta usein asiat vaativat nopeaa reagoitua.

– Se on yllättänyt. On asioita, joita ei voi kalenteroida. Maailma muuttuu ja kuntien on pysyttävä mukana.

Juvalla vaihtuivat puheenjohtajat sekä hallituksessa että valtuustossa. Pitkäaikaisten edeltäjien Immonen kokee jättäneen perinnöksi hyvän työskulttuurin ja ilmapiirin. Sen säilymiseen on uusi valtuuston puheenjohtaja halunnut panostaa.

Pieni valtuusto antaa Immosen mielestä mahdollisuuden sijoittaa valtuutetut mukaan valmistelutyöhön jo ennen valtuuston kokousta. Ilmapiiristä, tavoitettavuudesta ja asioiden valmistelusta kiitoksensa Immoselta saavat myös Juvan virkahenkilöt, joiden ammattitaitoa hän kehuu. Myös kokeneet varapuheenjohtajat ovat merkittävä tuki.

– He ovat olleet pidempään mukana kuntapolitiikassa ja molemmilla on puheenjohtajakokemusta. Se on rikkaus, että pystyy kysymään mielipidettä heiltä, sanoo Immonen.

Valtuutetuilta tulleesta hyvästä palautteesta Immonen on kiittolinen. Kriittiseen palautteeseenkin on varauduttava. Kun vaikeita asioita aikanaan tulee käsittelemään, palaute helposti heijastuu puheenjohtajaan, hän arvioi.

Meillä on viisikymmentäviisi valtuutettua, jokainen haluaa Vaasan parasta, sanoo Frans Villanen. Kuva: Anssi Leppänen

Frans Villanen (rkp.) Vaasan valtuuston puheenjohtaja

Vaasan valtuustossa puhetta johtava **Frans Villanen** on tyytyväinen ensimmäiseen vuoteensa. Suuria yllätyksiä ei ole tullut ja hän kokee organisaation toimivan kaupungissa hyvin. Kiitosta saavat niin virkahenkilöt kuin valtuutetutkin.

Henki valtuustossa on hyvä ja sitä korostaa valtuustokauden alkajaisiksi yhdessä käyty pelisääntökeskustelu. Siinä sovittuja asioita on Villasen mukaan pääosin kunnioitettu.

– Meillä on viisikymmentäviisi valtuutettua, jokainen haluaa Vaasan parasta. Puolueilla on hieman eri keinoja ajaa asioita, mutta fiksuja ihmisiä on Vaasan valtuustossa.

Villanen näkee tässä historiallisen jatkumon. Suurissa asioissa on hänen mukaansa ymmärretty jo pitkään kaupungin etu ja saavutettu yksimielisyyttä.

Villanen puhuu halustaan oppia tuntemaan ihmisiä. Tähän on panostanut jo edellisellä valtuustokaudella. Yhteistyö sujuu kaikkien kanssa.

Puheenjohtajan työssä on asioita, jotka eivät ulospäin näy. Silti työmäärä ei ole uutta puheenjohtajaa yllättänyt, kiitos edeltäjien kanssa käytyjen keskustelujen. Työnantajaansa Villanen kiittelee venymisestä.

– Vaasa on sen kokoinen kaupunki, että pääosin me teemme tätä oman työn ohessa. Se vaatii työnantajalta tosi paljon joustavuutta, että pystyy olemaan pois.

Villanen kehuu Vaasan asioita hoidetun aiemminkin hyvin ja viittaa muun muassa alkuvuonna kaupunkiin saatuihin teollisiin investointeihin.

Innostusta ja omien vaikutusmahdollisuuksien löytämistä - uudet valtuutetut ovat saaneet kiinni valtuustotyön rytmistä

Ensimmäisen kauden valtuutetut tuntuvat tyytyväiseltä luottamustehtäväänsä. Kuntalehti soitti ensimmäistä kauttaan istuville valtuutetuille eri puolilla Suomea ja kysyi tunnelmia ja työmäärää. Kuntalaisten palautetta valtuutetut ovat saaneet eniten kasvotusten.

Teksti Anssi Leppänen

Siiri Kainulainen. Kuva: Siiri Kainulaisen kotialbumi

Siiri Kainulainen (vihr.) Lappeenranta

Lappeenrannan valtuuston ensimmäisen kauden valtuutettu **Siiri Kainulainen** kertoo varmalla äänellä valtuustotyön vastanneen hänen odotuksiaan.

- Olen kyllä viihtynyt hyvin ja tykännyt tästä, sanoo Kainulainen ja lisää kokeneensa pystyvansa vaikuttamaan päätöksentekoon.

Monessa luottamustoimessa mukana olevaa Kainulaista ei ajankäyttö ole yllättänyt. Tunteja politiikkaan kuluu.

- Kyllä se varmaan siellä 15-20 tunnin suunnilla kuukaudessa, ynnäilee Kainulainen ja muistuttaa, että samat asiat pyörivät usein eri paikoissa ja arvio ajankäytöstä on hankalaa.

Ilmapiiriin hän kokee valtuustotyöskentelyssä olevan hyvä. Kommunikaatiota hän pitää toimivana sekä valtuustoryhmien välillä että yksittäisten valtuutettujen kesken.

Palautetta Siiri Kainulainen ei valtavasti ole lappeenrantalaisilta saanut. Usein palaute annetaan kaupunkilehden tekstariipalsalla ja somessa. Kasvotusten palautetta tulee yleisötapahtumissa, joissa poliitikot ovat paikalla.

Asko Niinimäki. Kuva: Anssi Leppänen

Asko Niinimäki (kok.) Ähtäri

Ähtäriin valtuustossa ja hallituksessa istuva **Asko Niinimäki** on innostunut ensimmäisestä vuodestaan valtuustossa. Ennako-odotukset ovat täyttyneet.

- Tämä vuosi on antanut ihan älyttömän paljon, pukee Niinimäki ajatuksensa sanoiksi ja kertoo saaneensa paljon itsevarmuutta olla esillä ja kohdata ihmisiä.

Vaikuttamismahdollisuuksia hän ajatteli ennakkoon suuremmiksi. Hallituspaikan hän kokee antavan lisää mahdollisuuksia vaikuttaa, kun pääsee asioihin varhaisessa vaiheessa kiinni.

Asioiden taustoittamiseen hupenee uudella valtuutetulla huomattavan paljon tunteja.

- Varmaan kymmenkertainen määrä on tarvittu aikaa siihen mitä etukäteen ajattelin. Oma valinta, kun olen halunnut asioihin perehtyä ja kantaa vastuuta äänestäjille.

Asko Niinimäki arvioi Ähtäriin valtuustossa vallitsevan hyvän ja keskustelemaan ilmapiiriin, paremman kuin aiemmin sivustaseuranneena olisi voinut olettaa. Sen, että tulee kaikkien kanssa toimeen, hän kokee parantavan myös tiedonsaantia.

Kaupunkilaisilta tullut palaute on ollut positiivista. Kriittinenkin palaute olisi tervetullutta.

- Kriittinen palaute muokkaa ja kehittää enemmän tekemistä ja avaa uusia näkökulmia, tiivistää Niinimäki.

Matti Korkiakoski. Kuva: Matti Korkiakosken kotialbumi

Matti Korkiakoski (kesk.) Nurmijärvi

Matti Korkiakoski tuli Nurmijärven valtuustoon taskussaan yhden aluevaltuustokauden kokemus. Kunnanvaltuustossa työskentely on vastannut odotuksia ja hän kokee pystyneensä myös vaikuttamaan päätöksentekoon. Esimerkiksi hän nostaa kuntastrategian.

- Yrittäjämysteisyys oli yksi vaaliteemoistani. Olen ollut palanen vaikuttamassa siihen, että se on kunnan strategiassa.

Aikaa kunnallispolitiikkaan Korkiakoski arvioi käyttävänsä kymmenisen tuntia kuukaudessa. Määrä ei ole yllättänyt. Valtuustolle asiat tulevat hyvin valmisteltuina ja päätöksenteko on jäsenneltyä.

- Aluevaltuustoon verrattuna ero on iso. Joskus siellä tuntui, että asiat tulevat nopeasti syliin, sanoo Korkiakoski.

Valtuuston ilmapiiriä Korkiakoski kuvailee arvostavaksi. Hän on kokenut saavansa sanoa ääneen ajatuksensa. Kuntalaisilta on tullut palautetta vähemmän kuin aluevaltuustossa toimiessa.

Reetta Vallin. Kuva: Foto-Eura

Reetta Vallin (vas.) Eura

Euralainen **Reetta Vallin** pohdii hetken ja kertoo valtuustotyöskentelyn vastanneen hyvin hänen odotuksiaan. Ajankäyttö elää käsiteltävien asioiden mukaan. Toisinaan listojen liitteiden lukeminen vie paljon aikaa, ja toisinaan vähemmän. Hän ei vielä koe vaikuttaneensa päätöksiin merkittävästi.

- Ehkä vielä ei ole tullut käsitelyyn asioita, jotka olisivat niin sydäntä lähellä, että niitä olisin lähtenyt erityisesti ajamaan, sanoo Vallin ja kertoo samalla odottavansa mielenkiinnolla tulevaa palveluverkkoselvitystä.

Euran valtuustossa vallitsee Reetta Vallinin mielestä leppoisa ilmapiiri. Osin hän arvioi tämän johtuvan siitä, että pienellä paikakunnalla ihmiset tuntevat toisensa muustakin kuin politiikasta. Keskusteluyhteys on avointa paitsi ihmisten myös eri valtuustoryhmien välillä.

- Joidenkin puolueiden kanssa on enemmän yhteistyötä kuin toisten, mutta kaikkien kanssa tullaan toimeen.

Marko Smeds. Kuva: Marko Smeds

Marko Smeds (kd.) Hollola

Marko Smedsin työtä kunnanvaltuustossa ovat pohjustaneet varavaltuutetun paikka ja useat luottamustoimet omassa puolueessa. Valtuustotyö ei ole tuonut yllätyksiä mukanaan.

Aikaa Smeds arvio käyttävänsä kunnallispolitiikkaan kuukaudessa yli kymmenen tuntia. Tunteja kuluu paitsi

kokouksiin ja asioihin tutustumiseen myös kokousmatkoihin. Hän kokee voivansa vaikuttaa päätöksentekoon

- Kyllä siihen voi vaikuttaa keskustelemalla ihmisten kanssa, joilla on erilaisia näkemyksiä. Yhteistyön merkitys on tärkeää asioiden eteenpäin viemisessä, pohtii Smeds.

Hollolan valtuustossa vallitsee Smedsin mielestä hyvä ilmapiiri. Hän on kokenut, että esimerkiksi seminaareissa saadaan aikaan monipuolisia keskusteluja yli puoluerajojen hajauttamalla porukkaa.

Kuntalaisten palautetta Smeds kertoo saaneensa, mutta ei henkilön menevää kritiikkiä. Yleensä palautteen antaja on halunnut tuoda esiin huolensa jostain itselleen tärkeästä asiasta.

Kunnallispolitiikassa Smeds on mukana omien arvojensa vuoksi.

- Itselleni perinteiset kristilliset arvot on syy olla mukana toiminnassa ja se on oikeastaan ainoa syy.

Tiina Räisänen. Kuva: Tiina Räisänen kotialbumi

Tiina Räisänen (kok.) Jyväskylä

Päätöksenteon rytmi on vaatinut sopeutumista Jyväskylän valtuustossa uutena aloittaneelta **Tiina Räisäselä**. Arkityönsään yrittäjänä hän on tottunut nopeampiin liikkeisiin. Myös ajankäytön määrä on hieman yllättänyt. Aikaa kuluu uusiin asioihin perehtymiseen. Arviolta tunteja kertyy kuukaudessa 20-30.

- Ihan tämä toisesta työstä menee. Äänestäjien takia jaksan tehdä, sanoo Räisänen.

Vaikuttaminen on hänen mukaansa myös taustatyöstä kiinni. Onnistumisen tunteita on tullut etenkin lautakuntatyön puolelta. Yleisilmapiiriä valtuustossa Räisänen pitää hyvänä. Sananvaihdon terävyys on kuitenkin ajoittain päässyt yllättämään.

- Välillä yleiset käytöstavatkin unohtuvat. Halutaan kärjistää ja puolueet haluavat puhua omille äänestäjilleen. En ole tottunut omassa työelämässäni tähän.

Räisänen kuitenkin lisää, että meininki on hyvä ja yli puoluerajojenkin voi keskustella. Yrittäjänä hän itse korosta yrittäjien kasvun tukemista myös silloin, kun haetaan kasvua kuntatalouteen.

Aktiivisesti somessa toimiva Räisänen sanoo saaneensa paljon palautetta postauksiensa myötä. Välillä joukossa on huonojakin palautteita, mutta myös toiveita asioiden viemisestä rivakammin eteenpäin.

Dima Kangasoja Kuva: Kangasojan kotialbumi

Dima Kangasoja (ps.) Haapajärvi

Haapajärven valtuustossa aloittanut **Dima Kangasoja** myöntää, että valtuustotyö on yllättänyt yrittäjätaustaisen ihmisen hitaudellaan.

- Sanotaan, että hyvin hidastempoista ja leveäkaistaista on, muotoilee Kangasoja ja sanoo työskentelyn siltä osin olleen hyvin erilaista kuin hän ennakkoon odotti.

Päätöksentekoon vaikuttamisesta hän sanoo laittaneensa alulle jotain uuteen teknologiaan ja digitalisaatioon liittyviä asioita. Niiden mahdollista toteutumista saa kuitenkin vielä odotella.

Valtuuston ilmapiiri Haapajärvellä on tuntunut hyvältä ja yhteistyö toimivalta. Aikaa Kangasoja arvioi käyttävänsä kuntapolitiikkaan viidestä kymmenen tuntiin kuukaudessa kokouksien ulkopuolella. Yllätys määrä ei ole. Hän tosin korostaa, että aikaa saisi oppoamaan paljonkin, ellei asioita priorisoisi.

- Täytyy valita taistelut eli asiat, joita lähtee ajamaan, tiivistää Kangasoja ajankäyttönsä perusteet.

Mia Alasaarela Kuva: Alasaarelan kotialbumi

Miia Alasaarela (sd.) Kemi

Kemiläinen **Miia Alasaarela** on toiminut jo aiemmin varavaltuutettuna ja muissa luottamustoimissa. Näiden perusteella muodostamansa mielikuvan hän kokee vastanneen hyvin valtuutetun työtä.

Kemin kuntapolitiikassa hän kokee vallitsevan hyvän ilmapiirin. Päätökset syntyvät keskustelemalla. Viimeistään

kahvitauoilla puoluerajat unohtuvat.

- En välttämättä muista kuka on minkäkin puolueen jäsen kun ollaan kahvilla. Se kertoo paljon, kertoo Alasaarela.

Aikaa Alasaarela käyttää erityisesti hallitustyöskentelyyn. Kuntapolitiikkaan hän arvioi kuluvaan parikymmentä tuntia kuukaudessa. Valtuustokäsittelyyn asiat tulevat niin hyvin valmisteltuina, että niihin perehtyminen on helppoa.

- Aineistoon kun perehtyy sillä pääsee pitkälle, ynnää Alasaarela kokemuksensa.

Päätöksentekoon Alasaarela on kokenut voivansa halutessaan vaikuttaa. Vaikuttamisväylä syntyy etenkin lautakunta- ja hallitustyöskentelyn kautta. Kaupunkilaisten palaute on ollut vähäistä ja tullut arkisissa kohtaamisissa. ■

Lasten ja nuorten tukeminen on aikuisten velvollisuus, sanoo Susanna Huovinen.

Harmaa talous kunnissa kuriin

HARMAA TALOUDEN eri ilmiöt ja työperäinen hyväksikäyttö ovat valitettavan yleisiä myös julkisilla rakennustyömailla.

TUEMME KUNTIA näiden ilmiöiden torjunnassa. Yhteistyö voi olla esimerkiksi työmaa-auditointia, hankintayksikön kouluttamista ja infomateriaalin toimittamista työkohteisiin. Ota rohkeasti yhteyttä!

 Rakennusliitto

Tutustu rehellisen rakentamisen pelisääntöihin:

rakennusliitto.fi/kunta

Suomalalaisten hyvinvoinnin ytimessä

Tehdään työtä, että nuori ja lapsi saa koulutuksen ja osaamisen ja löytää oman lahjakkuutensa tässä elämässä, sanoo tunnettu vaikuttaja ja ex-poliitikko Susanna Huovinen.

Teksti Tiina Ojutkangas Kuvat Laura Oja

Katse tulevaisuuteen. Siinä on Susanna Huovisen ohje.

SUSANNA HUOVINEN

■ Kuntaliiton varatoimitusjohtaja

■ Yhteiskuntatieteiden maisteri

■ Koti Jyväskylässä

■ Puoliso ja kaksi aikuista lasta

■ Harrastaa mm. tanssillista voimistelua, painonnostoa ja puutarhahommia

Susanna Huovinen on iloinen ja innoissaan. Uusi työ Kuntaliiton varatoimitusjohtajana sekä sivistys- ja hyvinvointiyksikön johtajana kiehtoo. Puoliso Jyväskylässä on tottunut siihen, että emäntä on viikot poissa. Huovinen tunnetaan valtakunnallisesti suomalaisena poliitikkona, ex-ministerinä, kansanedustajana.

Huovinen asettuu haastatteluun kuten toimii muutenkin: hyväntuulisena, tehokkaana ja suoraan silmiin katsellen. Millaista työ Kuntaliitossa on? Yllätyksiä? Ilonaiheita?
– Äärimmäisen mielenkiintoista ja antoisaa. Olen ollut superonnellinen, että pääsin tänne, osaksi huikeiden ammattilaisten joukkoa.

Huovinen aloitti työt viime keväänä ja konkarillakin selvitettävää on paljon. Omalle vastuualueelle kuuluvat keskeiset koulutukseen ja hyvinvointiin liittyvät asiat.

– Pitää päästä isojen ja tärkeiden asioiden kärryille. Katseet kaikilla suuntautuu (jo) seuraavalle hallituskaudelle.

Huovinen on Kuntaliiton varatoimitusjohtaja **Minna Karhusen** joukkueessa. Vastuualueena ovat hyvinvointi ja sivistys eli kuntien olennaiset tehtävät.

– Meidän yksikössä ollaan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ytimessä. Ne palvelut, joita kunnat tuottavat ja järjestävät, ovat osaamisen, kasvun ja vakauden pohja.

Hyvä tausta

Huovinen suhtautuu nöyrällä mielellä kauteensa muun muassa siksi, että aina voi oppia uutta.

– Viitataan meidän yksikön työn syvempään virtaan: asiantuntemus rakentuu yksikön osaajien vahvaan ammattitaitoon, mutta myös Kuntaliiton laajaan verkostoon. Ja näitä verkostoja hyödynnämme aktiivisesti edunvalvonnan tukena.

Aiempi tausta antaa erinomaisen pohjan nykyiselle työlle. Entisenä poliitikkona Huovinen tuntee läpikotaisin poliittisen järjestelmän. Hänellä tiedetään olevan laajat verkostot eri puolueisiin. Ministeritehtävät laajensivat näkökulmaa ministeriöiden valmistelutyöhön. Huovinen oli SDP:n kansanedustaja lähes kaksikymmentä vuotta (1999–2018). Sinä aikana hän oli Vanhasen hallituksen viestintä- ja liikenneministeri sekä Kataisen ja Stubbin hallituksessa peruspalveluministerinä. Kolme vuotta Huovinen teki töitä valtiovarainministeriön hallintopolitiikan alivaltiosihteerinä.

– Pidän tärkeänä niitä verkostoja, jotka vahventuivat alivaltiosihteerin tehtävässä.

On Huovinen malttanut olla töissä myös kotikaupungissaan. Keski-Suomen ensi- ja turvakodin toiminnanjohtajan neljän vuoden pesti toi asiantuntemusta yhteistyöstä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Työ Jyväskylässä antoi mahdollisuuden asua arkenakin samassa kaupun-

gissa puolison eli Jyväskylän kaupunginjohtajan Timo Koiviston ja perheen kanssa.

Oppimisen turvaaminen

Huovista kiinnostaa oma pesti erityisesti siksi, että sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelut ovat kunnissa entistä keskeisimpiä ja tärkeitä. Joissakin lapsimäärä näkyy tilan tarpeena ja monenlaisena pätevän henkilöstön tarpeena ja toisaalla vähenevä lapsimäärä tarkoittaa ihan muita asioita.

Kiikkulaudan toisessa päässä voi olla julkinen talous ja toisessa päässä palvelun tarve. Suomessa on noin 2 000 kuntaperusteista peruskoulua. Väestömuutokseen liittyvät isot trendit vaikuttavat luonnollisesti opetuksen ja koulutuksen järjestämiseen. Koulutuksen saavutettavuuden turvaaminen esi- ja perusopetusasteista lähtien on keskeinen haaste kunnille. Siksi tarvitaan uudenlaisia ja joustavia ratkaisuja.

Vuonna 2032 Suomessa on 96 000 lasta vähemmän kuin nyt. Nykyisillä luvuilla se tulee tarkoittamaan vähemmän opetusryhmiä, pienentyviä ikäluokkia ei vain haja-asutusalueilla vaan kehitys näkyy myös isommissa keskukissa. Pääkaupunkiseutu on oma tarinansa. Kunnille tulee hyvin vaikeaksi järjestää opetusta, jos syntyy muutama lapsi vuodessa.

Susanna Huovinen painottaa sitä, että valtio ei saa jättää kuntia yksin. Ristiriitana on se, että lisätään norveja ja lainsäädäntöä, mutta rahoituksen määrä ei ole seurannut eikä seuraa vaatimustasoa. Osittain lain tuki myös puuttuu.

– Ajatellaan, että kuntien pitäisi keksiä joustavia mahdollisuuksia löytää alueellisia ja paikallisia ratkaisuja. Se, että mikään ei muuttuisi, ei ole vaihtoehto.

Monelta taholta muistutetaan yhteistyön tekemisestä erilaisissa muodoissaan. Yksinkertainen kysymys on se, miten voitaisiin selviytyä urakasta paremmin ja ehkä helpommin yhdessä.

Huovinen tietää, että kunnat ovat tehneet jo paljon. Viime Kuntamarkkinoilla julkaistu selvitys osoittaa konk-

reettisesti sen, miten valtavasti kunnat ovat panostaneet lasten ja nuorten hyvinvointia tukeviin palveluihin ihan itse. On haluttu löytää ratkaisuja ja panostaa lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Erilaisia malleja

Mitä yhteistyö sitten käytännössä voi ja voisi tarkoittaa? Yksi esimerkki on vaikkapa yhteiset opettajuudet. Vastuukuntamalli, jossa joku kunnista ottaa roolin tietyistä koulutuksen osasesta, voisi olla yksi keino opetuksen ja koulutuksen järjestämisessä. Myös etäyhteyksiä hyödyn-

”
Tarvitaan siis yhteiset pelisäännöt ja lainsäädännön perusta.

tävään opetukseen on saatava selkeyttä.

- Me emme tavoittele korona-ajan mallia, jossa kone ja lapsi jäävät kotiin. Tarkoitus on saada etäyhteyksillä toteutettavaa opetusta koulusta kouluun.

- Koulu on tietenkin muutakin kuin pelkkä oppimisen paikka. Se on yhteisö, jossa opitaan muitakin taitoja ja tärkeitä taitoja. Halutaan, että koulu yhteisössä voidaan hyödyntää etäyhteydellä tuotavaa pätevän opettajan opetusta. Vaikkapa niin, että jonkin aineen opetus saadaan kerran viikossa etäyhteydellä.

Verkostoperuskouluhankkeesta Huovinen ottaa hyväksi esimerkiksi Etelä-Savon, jossa on väestöhaasteita ollut muita alueita pidempään. Siellä muun muassa Enonkoski ja Savonlinna tekevät yhteistyötä opetuksen järjestämisessä.

Julkisen talouden vaikeuksien lisäksi haastaa sekin, että pätevien opettajien saaminen ei ole selviö.

- Me ei voida ajatella, että sivistykselliset perusoikeudet kuuluvat vain niille lapsille, jotka asuvat keskuksissa.

Yksi ongelma on tällä hetkellä se, että etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen lainsäädäntö on puutteellista. Tarvitaan siis yhteiset pelisäännöt ja lainsäädännön perusta. Se olisi osa lapsen ja nuoren yhdenvertaisuutta. Terminologian selkeyttäminen lainsäädännössä ja myös reunaehto- jen tarkentaminen on ykkösasia.

Tämän jälkeen pitäisi kokeilla, valita alueita, joissa väestönmurros koettelee ihan aidosti.

- Voi olla jo nyt niin, että vaikka kuinka huhuillaan niitä päteviä opettajia, heitä ei ole tai heille ei pystytä varmistamaan riittäviä tunteja. Ei ketään voi pakottaa opettamaan.

-Meillä on myös tässä yhteiskunnassa tahoja, joiden mielestä tässä asiassa ei pitäisi tehdä välttämättä isoja ratkaisuja. Suoraan voi sanoa, että etäyhteyksillä tapahtuvan etäopetuksen käytännön toteutuksesta ollaan OAJ:n kanssa ainakin joistakin asioista erimielisiä, muotoilee Huovinen.

Ihan tumput suorassa ei Suomessa todellakaan olla. Väestönmurros on vahvasti esillä ja parlamentaarinen työ kuntien tulevaisuudesta ja rahoituksesta on käynnistynyt. Lisäksi työnsä sai juuri valmiiksi OKM:n väestökehitysryhmä. Opetuksen sisällön ja yhteistyön sijasta puhutaan usein koulujen määrästä ja rakennuksista. Huovinen ei pidä pientä koulua itsestään selvästi parempana vaihtoehtona.

- Aika monesta kasvukeskuksesta löytyy hyviä esimerkkejä uusista tiloista. Mitä tulee pieniin yksiköihin, ne voivat olla haavoittuvaisia. Isommasta kouluyksiköstä voi olla nuorilla kokemuksia, että siellä on helpompi hengittää. Henkilöstön saatavuuden kannalta isommissa yksiköissä voi olla helpompi löytää synergioita.

Vaalit lähestyvät

Kuntaliiton Susanna Huovinen muistuttaa, että kaikessa toiminnassa pitää olla realismia, pitemmälle kuin yhden vaalikauden. Huovinen itse on ollut 16 vuotta kuntapäätäjänä ja pitempään parlamentaarisessa työssä. Hänellä on moninainen vaikuttamisen ja lobbauksen verkosto päättäjien suuntaan.

- Päättäjienpaineet on niin moninaiset kansalaisten ja kuntalaisten suunnalta, uudella tavalla somen kautta. Lisäksi on perinteinen media ja useita eri ammattiryhmiä.

Vaikuttamisen keskellä toimii ydinkysymys: miksi me teemme työtä.

- Tehdään sitä työtä, että nuori ja lapsi saa sen palvelun, koulutuksen ja osaamisen ja löytää oman lahjakkuutensa tässä elämässä.

Huovinen ohjeistaa nykyisiä ja tulevia päättäjiä ennen vaaleja. Pitäisi kyetä katsomaan muutakin kuin koulun sijaintia tai onko se minun äänestäjileni se kaikkein tärkein asia.

- Tulisi vähän laajentaa näkökulmaa. Se on välttämätöntä, jos me halutaan turvata se tärkein asia, tavoite lapsen ja nuoren hyvästä koulupolusta.

Miten pystyy perustelemaan kansalaisille erilaisia näkemyksiä? Huovinen neuvoo puhumaan heille myös demokratiasta.

- Ajattelen niin, että on (kauhean) vastuutonta siirtää jotakin ongelmaa eteenpäin tai olla vain ajopuuna.

Päättäjäksi tullaan montaa eri reittiä. Torilla tai kävelykadulla voi tulla sanoneeksi asioita, jotka on mahdollon

toteuttaa.

-Kun olet ehdokastilanteessa, et ole välttämättä kaiken tiedon äärellä. Tiedän, kun olen itsekin siellä niin monta kertaa varpaat jäässä seissyt, että siinä on tarve sanoa kansalaiselle, että "hei mä ymmärrän sua".

Tullaan demokratian peruskysymyksen äärelle: Kansalaisten ja kuntalaisten pitäisi ymmärtää, että äänestäjät valitsevat päättäjät tekemään päätöksiä kansalaisten puolesta. Päättäjillä pitää Susanna Huovisen mielestä olla mahdollisuus myös muuttaa mieltään saatuaan lisää tietoa.

Tulevaisuuden näkymä

Huovinen korostaa, että on aikuisten vastuulla muistaa aina toivon merkitys.

- Ja sitä ei saa unohtaa kun kierretään kunnissa. Vaikka kertomamme tiedot ovat joskus aika haastavia, pitää muistaa, että Suomi on osaavien ihmisten maa ja yhdessä olemme selvinneet ennenkin.

Susanna Huovinen on selvästi mielissään, kun saa kuvaila hyvää koulua. Hän aidosti haluaa, että lapsilla on hyvä olla.

- Se on lämmin ja turvallinen yhteisö, jossa jokainen saa olla omanlaisensa tiettyjen reunojen sisällä. Ei pakoteta

”
Se, että mikään ei muuttuisi, ei ole vaihtoehto.

Kuntaliiton toimitusjohtaja Minna Karhunen sanoo Huovisen huoneessa poiketessaan, että "meillä on hyvä tiimi".

lapsia ja nuoria tiettyyn muottiin. Siellä on empaattisia, osaavia ammattilaisia, jotka auttavat oppimaan, löytämään kaverisuhteita, löytämään yhteisöstä voimaa. Kivoja ja turvallisia koulupäiviä, liikuntaa, välitunteja.

Huovinen arvostaa myös opettajia ja iloitsee siitä, että opettajan tehtävä edelleen koetaan merkitykselliseksi ja tärkeäksi.

- Meillä on pohjoismaisittain erittäin korkealla mielikuva, kuinka tärkeä opettaja on, miten siihen opettajan- koulutukseen pitää satsata ja että opettajien pitää olla ajan tasalla ja osata hommansa.

On tärkeää, että vetovoiman lisäksi on pitovoimaa: minkälaista arki on varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa tai toisella asteella. Minkälainen tuki on omalle työlle, miten saa täydennyskoulutusta. Opettajankoulutuksellakin on suuri vastuu, että todellisuus ja koulutus ovat samasta maailmasta.

Arvokas nuoruus

Susanna Huovinen puhuu mielellään myös nuorisotyöstä ja nuorten hyvinvoinnista.

Maaliskuussa julkistettiin Nuorisobarometri vuodelta 2025, jonka tuloksissa korostuivat nuorten huolet työstä, toimeentulosta ja tulevaisuudesta.

- Lasten ja nuorten oikeudet ovat meidän aikuisten velvollisuuksia. Meillä pitää olla ymmärrys siitä, että nuoruus ei ole mikään ohikiitävä hetki, vaikka itsestämme siltä tuntuisikin. Nuoren ihmisen elämä on juuri tässä hetkessä tärkeä ja arvokas. Jos nuori ei saa riittävästi tukea vanhemmilta tai muilta lähellä olevilta aikuisilta, voi moni asia mennä pieleen.

Kunnissa toimitaan joka päivä nuorten lähellä. Perusopetus ja toinen aste antavat nuorille osaamista ja eväitä tulevaisuuteen.

Yhteistyötä tarvitaan myös vapaa-ajanpalveluissa. Pystyttäisiinkö palveluita järjestämään vaikkapa seudullisesti?

- Nyt olisi tärkeä pysähtyä pohtimaan, missä yhteistyötä voisi entisestään tiivistää, kun julkinen talous on tiukka ja väestönmurros haastaa erilaisia kuntia eri tavoin. Onko vastuita jaettavissa esim. siten että kunta "erikoistuu" johonkin ja toinen kunta toiseen?

Nuorisobarometrin tuloksia Huovinen kuvailee sanomalla, että ne ovat karua luettavaa.

- Maailman myllerrys ja oman tulevaisuuden rakentaminen haastavat erityisesti nuoria. Meidän aikuisten velvollisuus on tukea ja auttaa nuoria näkemään, että vaikka tilanne on vaikea, Suomi ja me kaikki pärjäämme kyllä yhdessä.

Demokratiakasvatus on tärkeä osa päiväkotien ja koulujen arkea, se on erityisen tärkeää näinä aikoina, kun äänestysprosentit ovat alhaiset ja nuorten luotto tulevaan heikko.

Voimistelusta voimia

Susanna Huovinen on tottunut tekemään paljon töitä. Hän sanoo olevansa erittäin työorientoitunut ja nauttivansa työstä. Se on tavoitteena, että syön joka päivä lounaan ja jäisi joku vapaa slotti multitasauksen keskelle.

- Aivotutkijatkin sanovat, että monen asian tekeminen yhtä aikaa ei ole meille kenellekään hyvä juttu. Itse haluan olla läsnä siinä hetkessä, joka on meneillään. Se on arvostuksen osoitus muita ihmisiä kohtaan.

Työstään innostunut Huovinen arvostaa myös vapaa-aikaa ja perhettä, johon kuuluu puolison lisäksi kaksi lasta.

- On tärkeä pitää huolta tasapainosta ja siksi on jumppa ja pari muuta harrastusta, kertoo voimistelua treenaavaa Kuntaliiton varatoimitusjohtaja. □

Valokuituverkon arvo voi yllättää

- keskustelu kannattaa aloittaa ajoissa

Monessa suomalaisessa kunnassa on ansiokkaasti rakennettu laadukkaan internetyhteyden takaava valokuituverkko. Nyt yhä useampi verkon omistaja pohtii, miten varmistaa verkon kehittäminen ja sen tuoma elinvoima kuntayhteisölle myös tulevaisuudessa. GlobalConnectilla valokuituverkkojen ostaminen ja jatkokehittäminen, myös haja-asutusalueilla, on osa joka päiväistä liiketoimintaa.

Ostoprosessi alkaa aina paikan päältä – ja siellä se myös sinetöidään. Miika Utoslahti (vas.) ja Pielis-verkon hallituksen puheenjohtaja Jyrki Nevalainen kätelevät 2,8 miljoonan euron arvoisen investointisuunnitelman kunniaksi Kolin huipulla.

GlobalConnectin verkkojen laajentumisesta vastaava **Miika Utoslahti** on ollut mukana lukuisissa paikallisverkkokaupoissa eri puolilla Suomea. Hänen mukaansa keskustelun voi aloittaa matalalla kynnyksellä.

– *Moni ajattelee, että verkon pitäisi olla hyvin kannattava tai "mintissä", ennen kuin meihin voi olla yhteydessä. Näin ei tarvitse olla. Keskustelun voi aloittaa milloin tahansa, ja voimme olla mukana myös asiantuntija-apuna jo selvittelyvaiheessa,* Utoslahti kertoo.

Valokuituverkon arvo voi olla huomattavasti suurempi kuin ensin ajatellaan. GlobalConnectille verkon arvo ei perustu ensisijaisesti nykyiseen tulokseen, vaan ennen

kaikkea itse infrastruktuuriin ja sen kasvupotentiaaliin.

– *Kyse ei ole perinteisestä yrityskaupasta. Arvioimme erityisesti, kuinka hyvin verkkoa voidaan kehittää, laajentaa ja tuoda yhä useamman asukkaalle saataville. Tässä mielessä viivytely voi olla myös riski: ajan myötä verkon arvo voi laskea, jos toisen tahon verkko rakentuu ympärille syöden tulevaa kasvupotentiaalia,* Utoslahti sanoo.

GlobalConnectin tavoitteena on aina verkon aktiivinen kehittäminen. Oston jälkeen laajennusinvestointien lisäksi kuntalaisille tuodaan avoin valokuituverkko. Silloin asiakas voi kilpailuttaa ja valita itselleen sopivat internet- ja TV-palvelut verkossa toimi-

vien eri operaattoreiden valikoimasta. Verkkoa myös päivitetään vastaamaan jatkuvasti kasvaviin nopeustarpeisiin.

Verkon myymisellä on positiivinen vaikutus alueen elinvoimaan. Tiivis yhteistyö kunnan kanssa jatkuu usein myös kaupan jälkeen esimerkiksi luvitusten, viestinnän ja täydennysrakentamisen osalta. Utoslahden viesti kunnille, kuntayhtiöille ja muille valokuituverkkojen omistajille on selkeä:

– *Rohkeasti yhteyttä vaan. Ei tarvitse tietää kaikkea valmiiksi eikä tehdä päätöksiä etukäteen. Ajatusten vaihtaminen on matalan kynnyksen asia – ja usein paras hetki keskustelulle on juuri nyt.*

” Valokuituverkon myynti oli Pälkäneen kunnalle oikea ratkaisu – se toi taloudellista liikkumavaraa ja mahdollisti keskittymisen kunnan lakisääteisten tehtävien hoitoon.

Pauliina Pikka, ent. Pälkäneen kunnanjohtaja, nyk. Nokian kaupunginjohtaja

Suomi nousi työttömyys-tilastojen kärkeeseen

Finanssikriisi ja tätä seurannut eurokriisi 2010-luvun taitteessa iski rajusti Etelä-Euroopan maihin. Etenkin Espanja ja Kreikka olivat jatkuvasti uutisissa tukipakettien ja työttömyyslukujen merkeissä.

Teksti ja grafiikka Julius Uusikylä

Vuonna 2025 työttömyystilanne toisenlainen kuin aikaisempina vuona EU-maissa. Kreikka ja Espanja ovat päässeet eroon 25–30 prosentin työttömyystasosta, ja nyt näissä maissa ollaan jo alle kymmenen prosentin työttömyydessä.

Marraskuussa 2025 Suomen työttömyys nousi EU-maiden korkeimmaksi ja ylitti joulukuussa kymmenen prosentin rajan.

Suomen työttömyys sahasi vielä vuosina 2016–2021 EU-maiden keskiarvon tuntumassa.

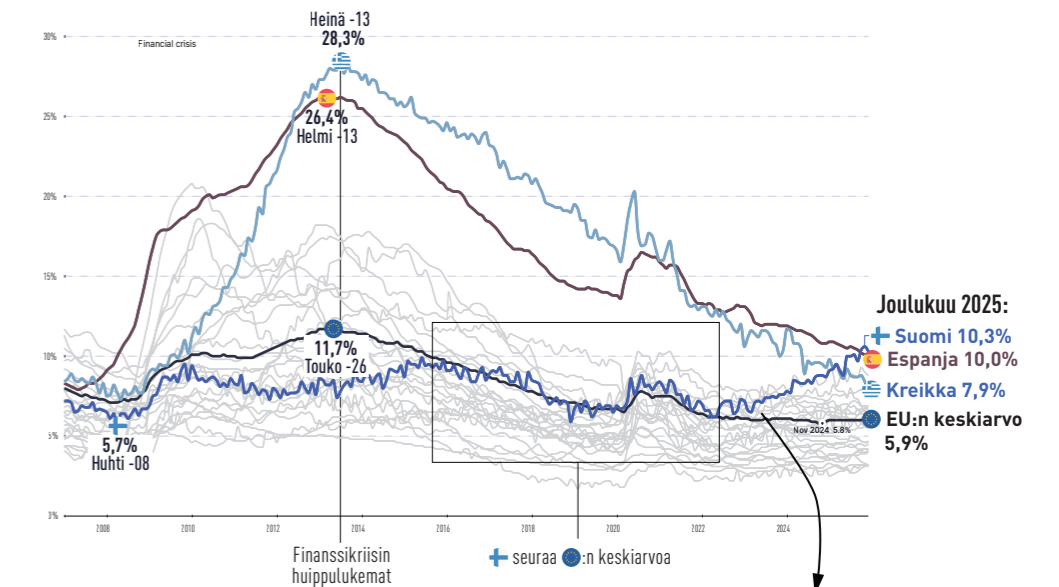
Vuodesta 2022 lähtien Suomen työttömyys on noussut, kun keskiarvo muissa EU-maissa on pysynyt samana tai jopa kääntynyt parempaan suuntaan.

Entä hajonta maan sisällä? Millä alueilla Suomen työttömyys on? Vai onko se tasaista ympäri maan.

Tätä dataa tarkastellaan Tilastokeskuksen julkaisuista, joista kaksi pikahuomiota voidaan nostaa: vuodesta 2022 työttömyys on noussut kaikissa maakunnissa, mutta etenkin Pohjois-Karjala on noussut listan keskisijoilta kärkeeseen. Työttömyysprosentin haitari on kuudesta yhteentoista prosenttia. Ja kun Suomen suurimpia kaupunkeja tarkastellaan, kaikki paitsi Espoo ovat maan keskiarvon yläpuolella.

Finanssikriisistä toipuneet Espanja Kreikka laskeneet työttömyydessä Suomen ohi

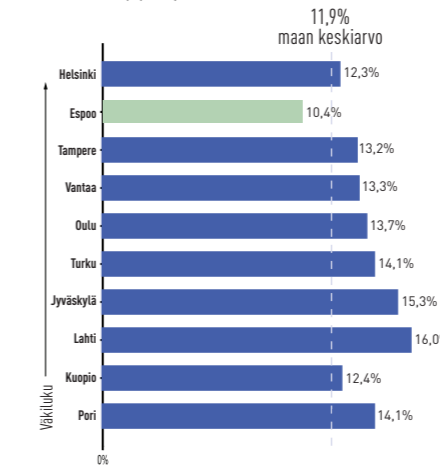
EU-maiden työttömyysaste kuukausittain, 18–64-vuotiaat, European Labour Survey.

SUURIMPIEN KAUPUNKIEN TYÖTTÖMYYS YLI MAAN KESKIARVON, MAAKUNNISSA 2022-2025

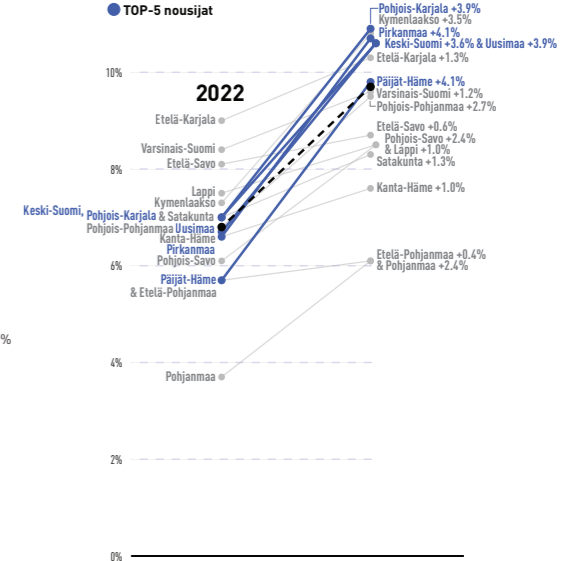
ESPOO AINOAA POIKKEUS

Työttömyysaste Suomen 10 suurimmassa kaupungissa 2024 (Tilastokeskus) 18–64-vuotiaat, järjestetty väestömäärän mukaan

TYÖTTÖMYYSASTE NOUSI KAIKISSA MAAKUNNISSA 2022-2025

Työttömyysaste ja tämän muutos prosenttyyksikkönä 2022–2025 18–64-vuotiaat, vuoden keskiarvo maakunnittain (Tilastokeskus)

Tapaa meidät Kunnallisjohdon seminaarissa 20.-21.5.2026 ja Kuntamarkkinoilla 16.-17.9.2026!

GlobalConnect on pääomasijoitusyhtiö EQT:n omistama digitaalisen infrastruktuurin ja verkkopalveluiden toimittaja, jonka verkon kautta kulkee puolet pohjoismaisesta dataliikenteestä.

Yhteydenotot:

Miika Utoslahti, 050 550 9550
miika.utoslahti@globalconnect.fi

Yhteishankinta säästää aikaa ja rahaa

Julkisia hankintoja tehdään vuodessa noin 40 miljardilla eurolla, joten sillä, miten ne hoidetaan, on väliä. Yhteishankinnat on yksi tapa toteuttaa hankinnat kustannustehokkaasti, laadukkaasti ja lainmukaisesti.

Hansel palvelee hankinta-asioissa koko Suomen julkishallintoa ja kilpailuttaa yhteishankintoja asiakkaidensa käyttöön. Tällä hetkellä valikoimaan kuuluu noin 160 yhteishankinta eri tuotteista ja palveluista. Yhteishankintojen suuret ostovolyymit mahdollistavat kilpailukykyiset hinnat ja hyvät sopimusehdot.

- Hanselin analytikoiden laskelmat osoittavat, että yhteishankinnat tulevat keskimäärin 16 prosenttia edullisemmiksi kuin yksittäisten hankintayksiköiden itse kilpailuttamat hankinnat. Säästöä syntyy sekä hinnoista että käytetystä työajasta, Hanselin asiakkuusjohtaja **Maritta Mäkelä** kertoo.

Julkisiin hankintoihin liittyy sitkeä käsitys siitä, että edullinen hinta tarkoittaisi väistämättä heikompaa laatua. Hinta on harvoin ainoa valintakriteeri, ja laadulle voidaan asettaa tarjouspyynnössä selkeät vähimmäisvaatimukset, jotka kaikkien tarjoajien tulee täyttää. Edullinenkin tarjous voi siis olla laadukas.

HANSEL

Hanselin sopimustoimittajista lähes 70 % on pk-yrityksiä, painottaa asiakkuusjohtaja Maritta Mäkelä.

Toinen harhaluulo liittyy siihen, että julkisissa hankinnoissa voivat menestyä vain suuret kansainväliset yritykset. Mäkelän mukaan todellisuus on toisenlainen.

- Esimerkiksi Hanselin lähes 1300 sopimustoimittajasta 67 prosenttia on pk-yrityksiä. Lisäksi sopimustoimittajilla on alihankkijoinaan yli 2000 pienempää yritystä, Mäkelä sanoo.

Yksi tapa tarjota osallistumismahdollisuus mahdollisimman monelle yritykselle on jakaa yhteishankinnat osiin esimerkiksi maantieteellisesti, asiakasryhmittäin tai tuoteryhmäkohtaisesti. Myös toimintamallilla on merkitystä: dynaamisissa hankintajärjestelmissä on usein kymmeniä tai satoja sopimustoimittajia, ja mukaan voi hakeutua koko sen voimassaoloajan.

- Hanselin omistavat Kuntaliitto ja valtio
- Hanselin palveluja voivat hyödyntää kaikki julkishallinnon organisaatiot
- Kuntien ja hyvinvointialueiden osuus Hanselin yhteishankintojen käytöstä on 35 %
- Hanselissa työskentelee yli 140 hankinnan ammattilaista

Sari Rautiota kuvattiin Alueiden komitean some-kanaviin.

Kipakkaa puhetta EU-rahasta

Euroopan unioni on panemassa uusiksi pitkän aikavälin talousarviotaan. Suomalaisten erityisenä huolenaiheena on, säilyvätkö alueelliset tuet muuallakin kuin EU:n kaikkein köyhimmillä alueilla. Kyse on rahasta ja demokratiasta.

Teksti ja kuvat Kirsi Riipinen

ALUEIDEN KOMITEA

- Paikallis- ja aluehallintoa edustava elin Euroopan unionissa
- Maakuntien ja kuntien suora vaikutuskanava EU:n toimielimissä
- Suomen valtuuskunnan yhdeksän varsinaista jäsentä sekä varajäsenet valitaan kunnallisvaalien ja alueellisen edustavuuden perusteella

Annukka Mäkinen ja Sari Rautio tekevät parhaansa, jotta EU ymmärtää kuntien näkemykset budjettia uudistaessaan.

– Minulta kysyttiin jätevesiasioiden käsittelyssä, miksi ihmeessä te Suomessa lämmitätte jätevettä. Selvitin kysyjille, että meillä Suomessa talvella vesi jäätyy, jos sitä ei lämmitä. Tuli samalla muistutettua, kuinka erilaiset olot eri puolella Eurooppaa ovat.

Kommentti on **Markku Markkulan**. Hän toimii Suomen valtuuskunnan puheenjohtajana Alueiden komiteassa (AK), joka on Euroopan unionin neuvonantava elin. Komitean tarkoitus on saada alueiden ja kuntien ääni kuuluviin EU:n päätöksenteossa.

Markkula (kok.) on myös espoolainen kaupunginvaltuutettu ja käymässä Brysselissä, sillä edessä on AK:n täysistunto.

Kaikissa komitean täysistunnoissa käsitellään alueisiin ja kuntiin vaikuttavia asioita, mutta tällä kertaa erityisesti yksi asia nousee yli muiden: Euroopan unionin tuleva budjetti.

Markkulan kommentti liittyy päivän teemaan, sillä suomalaisten isona huolena on, säilyvätkö alueelliset tuet muuallakin kuin EU:n kaikkein köyhimmillä alueilla.

Pitkää itärajaa ei tiedetä

Paikalla ryhmähuoneessa on AK:n suomalaisen valtuuskunnan

jäsenet. He ovat eri puolilta Suomea paikalle tulleita kuntapolitiikkoja, jotka oma puolue on valinnut komiteaan.

Jäsenet jakavat kokouksessa tuoreimmat viestit omien EU:n poliittisten ryhmiensä tapaamisista ja käyvät läpi, miten isojen kysymysten kanssa edetään yhdessä.

Markkulan jätevesikommentti saa muut nyökyttelemään. Niin tuttua! Suomalaiset ovat pitäneet kovaa ääntä maan yli 1 300 kilometriä pitkästä itärajasta, mutta eipä moni tunne meikäläisten tilannetta vieläkään.

Siitä on helppo jatkaa lobbaamiseen: kuinka eurooppalaiset päättäjät saadaan vakuutettua siitä, että suomalaiset tarvitsevat tukea alueelliseen kehittämiseen.

Yhteisestä kokouksesta saa hyvät eväät juuri alkavaan täysistuntoon. Suomea ja alueiden tilannetta ei puheenvuoroissa unohdeta.

EU vaikuttaa hankintoihin ja kaavoihin

EU:n päätöksillä ja budjeteilla on iso merkitys suomalaisiin kuntiin. Karkeasti arvioituna lähes puolet kuntien asioista on kytköksissä EU:n päätöksiin. Kuntaliitto selvitti pari vuotta sitten EU-kytköksiä esimerkkikaupungin, Helsingin, avulla.

Tulokseksi saatiin, että lautakuntien ja johtokuntien esityslis-

EHDOTUS EU:N TULEVIKSI BUDJETEIKSI

- 2 biljoonaa euroa
- On tulossuuntautunut sekä aiempaa yksinkertaisempi ja joustavampi
- Keskittyy EU:n kärkeen, joita ovat turvallisuus, digitalisaatio ja EU:n sisämarkkinat
- Oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on ehdotonta rahoituksen saamiseksi

Mirja Vehkaperä muistutti AK:n täysistunnossa Suomen harvasta asutuksesta.

toilla on eniten EU-kytköksiä kaupunkiympäristön toimialalla (76 prosenttia), vähiten kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla (47 prosenttia) sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla (46 prosenttia).

Suurin osa kytköksistä on ympäristö- ja sisämarkkina-asioissa. EU-säädöksiin on tyypillisesti suora yhteys hankinta- tai kaavoituspäätöksissä.

Huoli koheesiopolitiikasta

Jos EU:n päätöksentekoon haluaa vaikuttaa, se on tehtävä hyvissä ajoin. Kuluvana keväänä ja kesällä työtä on erityisen paljon, sillä Euroopan komissio antoi viime kesänä esityksensä uudeksi pitkän aikavälin talousarviokehen (monivuotinen rahoituskehys, MIF) vuosille 2028–2034.

Komission tarkoitus on panna uusiksi rahoitusohjelmansa. Suomalaiset AK:n kuntapolitiikot ovat huolissaan, pysyvätkö tärkeät periaatteet, kuten läheisyysperiaate, kydyissä mukana.

Unohdetaanko alueiden erityistarpeet, esimerkiksi liikennehankkeet ja innovaatiot? Ymmärretäänkö, kuinka paljon olosuhteet eri puolilla Suomea vaihtelevat?

Täysistuntoa seuraamalla selvisi, että ympäri Eurooppaa erityisen paljon huolestaa koheesiopolitiikan tulevaisuus.

Koheesiorahoituksen ja -politiikan pää tavoitteena on vähentää jäsenvaltioiden ja alueiden välisiä kehityseroja sekä edistää tasapainoista kasvua ja hyvinvointia.

Iso kysymysmerkki on sekin, mitä tuleva kansallinen ja alueellinen kumppanuussuunnitelma käytännössä tarkoittaa.

Komissio on siirtämässä päävastuun alueellisista suunnitelmista jäsenvaltioille. Alueita ja kuntia huolestaa, miten on käymässä alueiden ja komission välisten suorien yhteyksien.

Kahden biljoonan budjetti

Komissio on yksinkertaistamassa monimutkaista pitkän aikavälin talousarviotaan, mikä sinänsä on varsin kannatettavaa. Ohjelmien

määrä on laskemassa 52:sta 16:een.

Komissio tekisi EU:n kahden biljoonan (tuhat miljardia) euron budjetista kunnianhimoisen ja aiempaa tehokkaamman.

Esitys korostaa tulossuuntautumista ja kykyä reagoida muutoksiin. Tulevaksi painopisteiksi komissio nostaa turvallisuuden, digitalisaation ja EU:n sisämarkkinat.

Suomessa hallitus etsii kuumeisesti tapoja saada budjetti tasapainoon samaan aikaan, kun puolustusmenot ovat karkaamassa ennätysvauhtia.

Samantyyppistä tasapainoilua haetaan EU:ssa. EU haluaa niin ikään kehittää Euroopan puolustautumista, erityisesti rajaturvallisuutta. Siihen ollaan suuntaamassa reippaasti lisää rahaa.

Suomalaisittain kaksi merkittävää rakennerahastoa, ESR (Euroopan sosiaalirahasto) ja EAKR (Euroopan aluekehitysrahasto) ovat kutistumassa jopa 15–20 prosentilla.

Unohtuvatko nyt EU:n perussopimukset, joiden mukaan päätökset pitää tehdä mahdollisimman lähellä ihmisiä?

Kipakat kommentit

AK esitti oman näkemyksensä EU:n tulevasta talousarviosta lausunnossa, jonka se hyväksyi Brysselissä maaliskuussa yksimielisesti.

AK:n lausunnon esitteli komitean täysistunnossa **Sari Rautio** (kok.), Hämeenlinnan kaupunginvaltuutettu. Kiitettävä lausuntoa oli hänen kanssaan kokoamassa Raution asiantuntija, Kuntaliiton kehittämispäällikkö **Annukka Mäkinen**.

Rautio korosti lausuntoa esitellessään, kuinka EU:n budjetissa on kyse rahan lisäksi demokratiasta.

– Perussopimusten mukaan päätökset pitää tehdä mahdollisimman lähellä ihmisiä.

Lausunnossa kannustetaan sopimaan sellaisesta uudesta EU:n omien varojen paketista, jonka kaikki voivat hyväksyä.

Rautiota oli täysistunnossa kuulemassa EU:n budjettikomissaari **Piotr Serafin**, jolla on monivuotisen budjetin laatimisessa runsaasti vaikutusvaltaa. AK:n lausunto ja täysistunnon puheenvuorot eivät kuitenkaan velvoita häntä tai komissiota.

Serafin sai kuulla täysistunnon aikana kipakoita kommentteja. Niistä yhden esitti Oulun kaupunginvaltuutettu **Mirja Vehkaperä**

Uusi kuvateksti:
Suomen harva asutus
oli yksi aihe EU:n
täysistunnossa.

” Myös jatkossa pitäisi ottaa huomioon
olosuhteet ja pysyvät haitat.

Puolueissa yhtä mieltä

Palataan vielä hetkeksi suomalaisen valtuuskunnan tapaamiseen. Puoluepoliittiset näkemykset kotimaassa ovat monesta asiasta erilaiset, mutta täällä Brysselissä ollaan perin yksimielisiä.

Jäsenet muistuttavat toisilleen, kuinka jokainen lobbauksen mahdollisuus pitää nyt hyödyntää. Hissipuheet valmiiksi, ellei niitä ole vielä hiottu.

Nyt ei arkailla pätäkään, nyt lobataan. □

(kesk.), jonka mielestä EU haluaisi budjetillaan ratkaista samanaikaisesti koko EU:n tulevaisuuden turvallisuudesta kilpailukykyyn, omavaraisuuteen, ilmastoon ja digitalisaatioon.

Keskiöön pitäisi hänen mielestään nostaa olosuhteet ja pysyvät haitat, kuten pitkät etäisyydet ja harva asutus.

Arvostelua sai myös kumppanuussuunnitelman järittä-hasto, joka yksinkertaistamisen sijaan lisäisi kansallisen tason monimutkaisuutta.

Puheenvuoroissa huomautettiin myös, että komission tapa korostaa kilpailukykyä hyödyttäisi vain hyvin harvoja alueita. Liian moni muu alue unohdettaisiin.

Serafinelta ei voinut jäädä huomaamatta, kuinka paljon vastustusta herättää erityisesti mahdollisuus siirtää koheesiorahoitusta muualle. Näin voisi käydä esimerkiksi tulevia kriisejä ratkottaessa.

Parlamenttiin ja neuvostoon

Komission esitys on parhaillaan parlamentin ja Eurooppa-neuvoston käsittelyssä.

Eurooppa-neuvosto on virallinen aloitteentekijä EU:n tärkeimmissä kysymyksissä, se määrittelee unionin poliittiset suunnat.

Mikäli vanhat merkit pitävät paikkansa, tiedossa on lisää värikkäitä keskusteluja sekä nuijan kopautukset viime tingassa.

Tavoite on, että EU:n tulevasta talousarviosta päätettäisiin tämän vuoden aikana. Mutta ei olisi ensimmäinen kerta, että siihen päästään vasta hieman ennen uuden kauden alkua 2028.

Sinä olet ihminen, muistatko

Inhimillisuus kantaa pitkälle kaikkialla, ja kehittäminen on mahdollista vain turvallisessa ympäristössä. Hyvä kuntayhteisön meininki peilautuu lopulta koko kunnan kipinävoimaksi.

SINÄ OLET IHMINEN, MUISTATKO. Näin lauletaan Zen Cafen kappaleessa. Biisi putkahti mieleeni, kun luin tuoreimman Kuntalehden selvityksen kuntajohtajien jaksamisesta. Kuntajohtajatyö koetaan pääosin innostavaksi, mutta myös kuormittavaksi. Muutoksien sykli on mieletön. Kuntajohtajien vaihtuvuustahti on tiuha.

Huomaan, että monesti kunnasta puhutaan ikään kuin objektina. Diskursissamme kunta on usein olemassa sellaisenaan, itsessään. Meillä on ”kunnanmiehiä ja kunnannaisia”. ”Kunta riitelee”. ”Kunta kehittää”. Seuraamme kuntien keskeisiä tilastotietoja suurella mielenkiinnolla ja asettelemme näitä grafiikoita viikoittain erilaisiin rankinglistauksiin.

KUNTA ON KUITENKIN KAIKKEA MUUTA KUIN OBJEKTI. Se on inhimillisyydestä muodostuva elävä organisaatio – onnistumisineen, epäonnistumisineen ja oppimisineen. Ei kunta tee asioita, vaan ihmiset. Jokaista kuntaa sekä kaupunkia johtaa ihminen. Jokaisessa kunnassa tai kaupungissa päätöksiä tekevät ihmiset. Ihmiset, joihin peilaamme omia odotuksiamme tai tunteitamme.

Lopulta monien näiden omissa käsissämme olevien onnistumisien ja epäonnistumisien taustalla ovat yksinkertaiset asiat. Samat inhimillisyyden lainalaisuudet pätevät kaikkialla – ymmärrämme tämän hyvin elämän mielekkyyden peilaamisen kautta. Kaipaamme arvostusta ja yhteenkuuluvuutta. Kunnan kehittäminen on mahdollista vain turvallisessa toimintakulttuurissa. Vaikka meillä olisi loputtomasti rahaa sekä kaikista kovinta dataa käsissämme, emme rakenna näillä kestävästi mitään, jos ympäristö ei tunnu meille hyvältä; jos se ei kannusta muodostamaan näistä elementeistä innovatiivisia ratkaisuehdotuksia. Siis jotain sellaista, jolla voidaan ylittää olemassa oleva tila. Jotain, jolla pitää yhteisö elävänä, mielenkiintoisena. Kehittää.

KUNTA-ALAN VITTAAMINEN objektiivisesti on toisaalta myös ymmärrettävää, koska sen arvo on yhteisölle ja yhteiskunnalle merkittävä. Statusta onkin syytä korostaa, korkean vastuun tehtävissähän me olemme. Mutta myös sitä suuremmalla syyllä meidän olisikin hyvä palata perusasioiden äärelle ja kysyä Zen Cafen sanoin, muistammeko olemme ihmisiä. Maailman kiireiden, odotuksien ja muutoksien keskellä inhimillisuus on se, johon meidän olisi syytä nojautua, jos haluamme itse vaikuttaa muutokseen. Se hyvä tekemisen meininki, joka yhteisössä vallitsee, peilautuu myös koko kunnan elinvoimaan, pitovoimaan ja mikä tärkeintä, kipinävoimaan.

Laura Enbuska-Mäki
on Muonion kunnanjohtaja.

Kuva: Samu Rörtkönen

”
Ei kunta tee asioita,
vaan ihmiset.

”

Vaikka lasten määrä laskee, osallistumistas nousee. Monen lapsen päiväkotitaival alkaa yhä nuorempana.

Päivänpaiste-ryhmän eskarilaiset ovat tarkkana, kun heidän opettajansa Natalia Gusyakova kirjoittaa kirjaimia taululle.

Tukea oikeaan aikaan oikeassa hetkessä

Päätäjät haluavat taata lapsille heidän tarvitsemansa tuen. Osassa päiväkoteja tämä toteutuu, mutta kuntien ja päiväkotien välillä on eroja.

Teksti Kirsi Riipinen **Kuvat** Laura Oja

– Mikä tämä on? Eikö olekin kuin iso vatsa, johon on mennyt paljon hampurilaisia ja karkkeja?

Itähelsinkiläisen Vaapukka-päiväkodin lapsia naurattaa heidän opettajansa **Natalia Gusyakovan** kysymys. Gusyakova esitti kysymyksensä Päivänpaiste-eskariryhmän parillekymmenelle lapselle.

Olipa helppo, kyseessä on iso D-kirjain! Lapset tietävät myös, millainen on iso G, ja että se esiintyy muun muassa sanoissa gorilla ja Georgia.

On hyvin rauhallista, kun lapset alkavat harjoitella kirjainten kirjoittamista. Äkkiseltään ei uskoisi, että olemme 230-paikkaisessa päiväkotiyksikössä. Hoiodossa nyt kaikkiaan noin 220 lasta, joista pitää huolta kaikkiaan 45 ammattilaista.

Lasten omien hyllyjen päällä olevista nimikylteistä voi päätellä, että kulttuurien kirjo on laaja. Lapset puhuvat 36:ta eri kieltä äidinkielenään.

Päiväkodin arjesta ovat kertomassa erityisopettaja **Susanna Heugenhauer**, suomi toisena kielenä -opettaja **Juulia Jantunen** sekä päiväkodin johtaja **Jarna Mäki**.

Pian selviää, että osa lapsista ei puhu suomea sanaakaan päiväkodissa aloittaessaan. Seinillä on paljon kuvia, ja kuvakortteja riippuu myös henkilöstön kaulalla avainnippun rinnalla. Lapset voivat kommunikoida ja olla vuorovaikutuksessa aluksi kuvia osoittamalla.

Tukea ilman diagnoosia

Peruskoulu elää jatkuvassa muutoksessa, mutta uudistuksia on myös varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatustilaa muutettiin 2022, ja 2025 tullaan voimaan uusi perusopetuslaki, joka koskettaa myös esiopetusta ja on nyt voimassa ensimmäistä vuotta.

Lapsille annettavaa tukea on uudistettu, koska heille on haluttu taata heidän tarpeitaan vastaava tuki. Lisäksi kuntien välillä on ollut eroja tuen järjestämisessä.

Uusi tukijärjestelmä saa kiitoksia Vaapukassa. Tuen tarpeessa olevia lapsia varten ei enää tarvita virallisia diagnooseja. Toki aiemminkin pohdittiin, miten tukea tarvitsevia lapsia voitiin auttaa, jos he eivät olleet saaneet virallista vahvistusta tuen tarpeelleen.

– Mutta oli tuskallista odottaa lapsen pääsyä tutkimukseen. Virallinen vahvistus saattoi viedä vuoden tai kaksi, Jantunen kertoo.

Toinen helpotus on, ettei tuen aloittamista varten

tarvitse odottaa lapsen vanhemmilta lupaa. Päiväkodissa oli ollut jokunen tilanne, jossa vanhemmat kielsivät tuen antamisen, vaikka se olisi ollut lapsen etu.

Erityisopettaja on paikalla nykyään koko viikon, ja päiväkoti on saanut kaupungin tarveperusteisen rahoituksen turvin myös suomi toisena kielenä -opettajan kokopäiväiseksi.

Tarveperusteista rahoitusta on mahdollista saada Helsingissä segregaaation eli alueellisen eriytymisen ja syrjäytymisen ehkäisyn perusteella. Rahoitusta ohjataan Helsingissä varhaiskasvatuksen lisäksi peruskouluille.

Kaupunki kohdentaa rahoitusta yleensä siten, että niitä saaviin yksiköihin voidaan rahoituksen turvin palkata henkilöstöä.

Ihanien tyttöjen kerhossa

Kuinka päiväkodissa nähdään, että lapsille annettava tuki toimii, että lapset käytännössä hyötyvät siitä?

Tuen tarpeellisuus nähdään päivittäin, tuumataan Vaapukassa.

Otetaan esimerkiksi aivan tuore tapaus. Heugenhauer kertoo tytöistä, jotka olivat selvästi alakuloisia eivätkä tahtoneet innostua mistään. Asiat kiukuttivat.

Heugenhauer aloitti ihanien tyttöjen kerhon, jossa mietittiin muun muassa, missä kohtaa päiväkotia on kaikkein ihanimmat paikat valokuvauksia varten. Miten ihanien tyttöjen kannattaisi pukeutua valokuvaan?

Tytöistä kehkeytyi tapaamisten aikana voimaprinsessoja, joista otetut valokuvat kehystettiin. Yhteinen kerho näytti avaavan lukkoja, sillä tytöillä menee nyt hyvin.

– Erityisopettajan työssä saa olla luova. Lapset ja tilanteet ovat aina yksilöllisiä, eikä etukäteen tiedä, miten tukea milloinkin kannattaa muokata, Heugenhauer sanoo.

Erityisopettajia hyvin saatavilla

Valtioneuvoston tutkimushanke selvitti, kuinka varhaiskasvatuksen uusi tukimalli on alkanut toimia käytännössä. Tuore selvitys toteaa, että kun tuki toimii hyvin, se integroituu osaksi ryhmän toimintaa ja tukee myös koko lapsiryhmän sujuvampaa arkea.

Vaapukassa näin näyttää käyneen, mutta kaikkialla tilanne ei ole yhtä hyvä. Lapsen tuen toteutumisessa on edelleen merkittäviä eroja kuntien, varhaiskasva-

Osallistumisaste nousee

Kouluverkkokeskustelua on käyty kunnissa jo usean vuoden ajan. Kyläkouluja on lakkautettu ja luokkia siirretty taajamien kouluihin.

Päiväkodeissa on toistaiseksi riittänyt vipinää, muuallakin kuin täällä Vaapukassa, sillä vaikka lasten määrä laskee, osallistumisaste on noussut. Monen lapsen päiväkotitaival alkaa yhä nuorempana.

Varhaiskasvatuksen suosio on noussut nopeasti.

Vuonna 2016 kaikista 1–6-vuotiaista lapsista varhaiskasvatukseen osallistui noin 68 prosenttia, mutta 2024 osallistumisaste oli jo yli 80 prosenttia. Nousu on iso, kun samaan aikaan lasten määrä väheni yli 70 000:lla.

Maan hallitus toisensa jälkeen on hätistellyt lapsia kotoa päiväkoteihin. Yksi kannusteperheille on ollut asiakasmaksulain tulorajojen muutokset.

Pari vuotta sitten yli puolet varhaiskasvatukseen osallistuneista sai päivähoidon maksutta. Kuntaliitto arvioi, että heidän osuutensa kasvaa edelleen.

Kuntaliiton kehittämisspällikkö **Jarkko Lahtinen** sanoo, että varhaiskasvatukseen osallistumisaste alkaa olla niin korkea, ettei sitä enää voi juuri nostaa.

Kun päiväkotiryhmiä ei enää saada täyteen lasten määrän vähetessä, joudutaan varhaiskasvatukseen järjestämistä pohti-

maan uusin tavoin.

– Päiväkodit ovat olleet kuntien järjestämää lähipalvelua, mutta kun lasten määrä vähenee, joudutaan päättämään, kuinka tällainen lähipalvelu voidaan toteuttaa. Matkakaan eivät voi kasvaa järjettömän pitkiksi, Lahtinen sanoo.

Monessa kunnassa lasketaan jo nyt, kuinka mitoitukset hoidetaan, kun lapsipaikkoja jää täyttämättä.

– On hyvä, että parlamentaarinen työ kuntien tehtävien tulevaisuuden suuntaviivoiksi on alkamassa. Toivottavasti sen aikana tilannetta katsotaan eri palvelujen näkökulmasta, Lahtinen sanoo

tusyksiköiden ja jopa päiväkotiryhmien välillä.

Myös yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen välillä huomattiin eroja. Yksityisellä sektorilla esimerkiksi erityisopettajan palveluja saa heikommin. Lisäksi koulutettujen opettajien puute on yleisessä tuessa isompi yksityisellä puolella kuin kuntien päiväkodeissa.

Lapsen näkökulmasta keskeistä selvityksen mukaan on, että oman ryhmän ammattilaiset osaavat työnsä ja ovat motivoituneita.

Selvityksessä huomautetaan, että erityisopettajia on hyvin saatavilla ja että heillä on hyvin keskeinen rooli lasten oppimisen, hyvinvoinnin ja kehityksen tuessa sekä varhaiskasvatukseen henkilökunnan tukemisessa.

Selvitys suosittaa kuntia turvaamaan kokoaikaisen erityisopetuksen nykyistä vahvemmin yhtenä tuen muotona.

Varhaiskasvatuksen lakiuudistuksen yhteydessä tuelle laskettiin hinta. Vuodesta 2023 alkaen kunnat ovat saaneet yhteensä 15 miljoonaa euroa osana kuntien peruspalveluiden valtionosuutta.

Kuntaliitossa on laskettu, että kustannusvaikutukset ovat olleet kyseistä summaa suuremmat.

Koko varhaiskasvatusta oppimista

Valtiovalta on halunnut kehittää suomalaista varhaiskasvatusta muillakin tavoin. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteita muutettiin vuodenvaiheessa, samoin yksityisen päiväkotitoiminnan lupamenetelyä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti 148 kunnassa kaksivuotisen esiopetuskokeilun 2021–2024, jolloin mukana oli yli 37 000 lasta. Heidät arvottiin kokeilu- ja verrokkiryhmiin.

Vaapukka oli kokeilussa mukana verrokkina.

Kokeilun tulokset julkistettiin vuoden alussa, ja niiden mukaan kaksivuotinen kokeilu ei kaventanut lasten välisiä eroja perusopetuksen alussa arvioiduissa taidoissa. Vaikutukset eivät vaihdelleet myöskään

erilaisesta perhetaustasta tulevien lasten välillä.

Vaapukan Mäki ei ole tuloksista yllätynyt. Hänen mielestään tulos kertoo siitä, että suomalainen varhaiskasvatusta on laadukasta.

– Suorastaan kammoksun esiopetus-termiä. Koko varhaiskasvatusta on oppimisen ja kasvamisen aikaa. Ei ole mielekästä erottaa siitä yhtä tai kahta vuotta muita vuosia merkityksellisemmäksi, Mäki sanoo.

Jantunen ja Heugenhauser ovat samaa mieltä. Päiväkodissa eletään lapsuutta, joka on tärkeä vaihe koko loppuelämän kannalta.

– Lapsilla on herkkyyksia, jolloin he ovat hyvin valmiita oppimaan. On kuitenkin eri asia, ohjaammeko heitä lapsioppijoina vai tehokkaina opetuksen kohteina. Pitkä lapsuus on ihmistä suojaava tekijä, Heugenhauser sanoo.

Opettajaksi työn ohella

Vielä pari vuotta sitten päiväkoteihin ympäri Suomen etsittiin kiivaasti pätevää henkilöstöä. Erityisen hankala tilanne oli pääkaupunkiseudulla.

Mäki kertoo, että ainakin Vaapukassa tilanne on nyt helpompi, vaikka pätevistä varhaiskasvatukseen opettajista on edelleen vielä jonkin verran pulaa.

Varhaiskasvatukseen opettajia tarvitaan lähitulevaisuudessa lisää, sillä 2030 mennessä heitä tulee olla päiväkotien henkilöstöstä yhden kolmasosan verran. Sosionomitasoisen koulutuksen saaneita on oltava niin ikään kolmannes, ja loppu kolmannes on tuolloin lastenhoitajia.

Mäki kannustaa omaa henkilöstöään kouluttautumaan. Kaksi heistä on jo valmistunut työnsä ohella varhaiskasvatukseen opettajiksi, ja kolme on hakeutunut monimuotokoulutukseen, josta saa opettajan pätevyden.

Helsingin kaupungilla on myös tilauskoulutuksia, joista valmistuu varhaiskasvatukseen sosionomeja ja kasvatustieteen kandeja.

Maan hallitus toisensa jälkeen on hätistellyt lapsia kotoa päiväkoteihin. Yksi kannusteperheille on ollut asiakasmaksulain tulorajojen muutokset.

Erityisopettaja Susanna Heugenhauser kehuu eskarilaisia näiden kirjoitustaidosta.

Päiväkoti kotouttaa

Monelle maahanmuuttajaperheelle päiväkotitoimitus merkitsee kotoutumisen alkua – myös perheen vanhemmille.

Päiväkodin rooli korostuu entisestään, kun hallitus vähentää kotoutumisen rahoitusta.

Vaapukassa tiedetään, miten päiväkodissa juuri aloittavan lapsen alkutaivalta voidaan helpottaa. Oli lapsi sitten syntyperältään suomalainen tai muualta muuttanut.

– Lapsen tärkein tunne on turvallisuus. Hänen on saatava tuntee olevansa turvassa, vaikka ympärillä puhutaan vierasta kieltä.

Jantunen pohtii, että koko perheen kotoutumisen tukemista ei voi tehdä liian hyvin. Perhe saattaa elää kuin kuilun reunalla ja pyrkii selviämään elämän mullistaneesta uudesta tilanteesta.

– Silloin ei tule ensimmäisenä mieleen, mitä ovat kurarukkaset ja mistä niitä hankintaan, Jantunen sanoo.

Itä-Helsingissä on totuttu tekemään töitä muualta muuttaneiden kanssa. Heille kaikki on uutta päiväkotipaikan hakemisesta alkaen. Neuvomaan on totuttu, myös muissa virastoasioissa.

Ja tsemppaamaan perheitä arjen tilanteissa. Ei ihan helppo juttu ainakaan silloin, kun ei ole yhteistä

kieltä ja kun kulttuurit ovat muutoinkin erilaiset.

- Meidän tehtävämme joka tapauksessa on saada lapset mahdollisimman nopeasti mukaan varhaiskasvatukseen, Mäki sanoo.

Vanhempien tukemista

Vanhemmat ovat Suomessa yleisesti ottaen hyvin tyytyväisiä lastensa varhaiskasvatukseen, mikä on käynyt selville sekä paikallisissa että OECD:n tekemissä selvityksissä. OECD on raportoinut muun muassa, että suomalaisessa varhaiskasvatuksessa korostuu vahva yhteistyö vanhempien kanssa.

Kehuja satelee myös kuntien tekemissä kyselyissä. Kiitoksista ei kuitenkaan raportoida julkisuudessa yhtä isoin otsikoin kuin vaikkapa niistä yksittäisistä tapauksista, kun lapsi pääsee karkaamaan päiväkodin pihalta.

Mäki kertoo, että vaikka tiivistä yhteistyötä vanhempien kanssa on tehty aina, ajatus sen taustalla on muuttunut.

Aiemmin puhuttiin kasvatuskumppanuudesta. Vanhemmat olivat erityisesti oman lapsensa asian tuntijoita, ja varhaiskasvatuksen ammattilaisilla oli rooli kuuntelijoina.

Tätä nykyä vanhemmuuden tukeminen korostuu yhä enemmän. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset tie-

tävät, kuinka lapsen päivä sujuu ja millaisia asioita sujumiseen tarvitaan.

Myös alan ammattilaisten koulutus korostaa vanhempien kohtaamisten merkityksellisyttä. Arjen sujumiseen myös kotona voidaan vaikuttaa paljon, kun vanhempia tavataan päivittäin. Tilanne on toinen, kun lapset siirtyvät kouluun.

Vanhempien kanssa käydään sovitut keskustelut kunkin lapsen henkilökohtaisesta varhaiskasvatuksesta, mutta niitäkin tärkeämmiksi muodostuvat päivittäiset kohtaamiset. Välillä ne ovat moikkaamisia, mutta toisinaan yhteistä juttua on pidempään.

Ammattilaiset kirjaavat joka päivä muistiin, mitä kukin lapsi on leikkinyt ja millaiset tapahtumat ovat hänen päiväänsä värittäneet. Nämä ovat tärkeitä kuumaisia vanhemmille.

Mitä itse lapset sitten sanovat päiväkodin toiminnasta? Kuuleeko kiitoksia vanhempien lisäksi myös heiltä?

Mäki, Jantunen ja Heugenhauser kertovat, että kiitos todentuu ehkä konkreettisimmin siinä, miten mielellään lapset aamuisin tulevat päiväkotiin.

Kiitos on hyvin konkreettista myös jumppasaliin siirryttäessä, kun riemu näkyy ja kuuluu. Tai yhteisillä retkillä, joilta palattua kysytään, minne retkeillään seuraavaksi. ■

YLI 235 000 LASTA

■ Varhaiskasvatuksessa kaikkiaan yhteensä 235 200 lasta (tuorein tilastotieto vuodelta 2024)

■ 14 prosentilla äidinkielenään muu kuin suomi, ruotsi tai saame

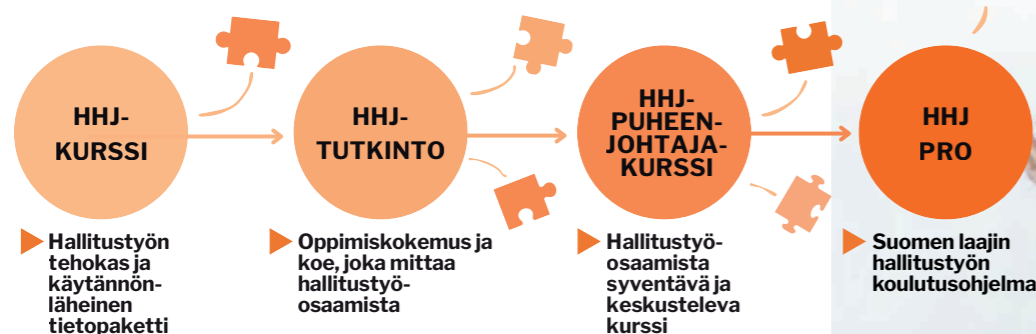
■ Suurin osallistumisaste 5-vuotiailla (93 % ikäluokasta), 4-vuotiaiden osuus 91 ja 3-vuotiaiden 88 prosenttia.

Yksivuotiaistakin noin 43 prosenttia ikäluokasta varhaiskasvatuksessa

■ Kunnallisessa perhepäivähoidossa noin 7 000 lasta

Lähde: Tilastokeskus

HHJ – hallitustyön suunnannäyttäjä jo vuodesta 2005!

Hyväksytty hallituksen jäsen eli HHJ on Suomen laajin hallitustyön koulutuskokonaisuus, joka soveltuu hyvin mm. toimitusjohtajille, omistajille, pk-yritysten ja kuntayhtiöiden hallitusten jäsenille sekä hallitustyöstä kiinnostuneille.

HHJ -tuoteperheeseen kuuluu jo yli kymmenen erilaista koulutusta ja tapahtumaa tiiviistä puolen päivän **HHJ - johdanto hallitustyöhön - koulutuksesta** aina kansainväliseen **HHJ International -ohjelmaan** Washington DC:ssä.

Lisätiedot ja ilmoittautuminen

hhj.fi

Auttamisen pitää olla helppoa.

Cederrothin ensiapuratkaisuja voi käyttää kuka tahansa, täysin ilman aiempaa osaamista. Olipa kyseessä horjahtava askel, lipsahtava veitsi tai putoava laatikko, olemme täällä auttamassa sinua, joka autat muita.

Tee työpaikastasi turvallinen osoitteessa cederroth.com

Kelasakot räjähtivät – kunnat maksoivat 781 miljoonaa euroa vuonna 2025

Kuntien kelasakkolasku kasvoi vuodessa 311 miljoonaa euroa. Vuonna 2025 kunnat maksoivat Kelalle yhteensä 781 miljoonaa euroa työttömyysturvan kustannuksista – lähes kaksi kertaa enemmän kuin edellisvuonna. Takana on järjestelmäuudistus, joka laajentaa kuntien maksuvastuun aiempaa huomattavasti suuremmalle joukolle.

Teksti ja grafiikka Julius Uusikylä

Mistä on kyse? Kun henkilö on saanut Kelan maksamaa työttömyystukea riittävän pitkään, kunta alkaa maksaa osan kustannuksista Kelalle. Tätä kutsutaan kuntaosuudeksi tai arkipuheessa kelasakoksi.

Vuoteen 2024 voimassa olleessa järjestelmässä kuntien maksuvelvoite alkoi kolmensadan päivän jälkeen. Vuoden 2025 alusta maksuvelvoite alkaa jo sadan päivän kohdalla.

Näiden kuntien ns. sakkomaksujen arvioitiin kasvavan 216 miljoonalla eurolla sen takia että työttömyysetuuksien maksuvastuu **laajeni alkamaan jo 100 päivästä**. Tätä kasvua on kompensoitu kunnille valtionosuuksissa.

Vuonna 2024 kunnat maksoivat kelasakkoina 470 miljoonaa euroa. **Vuonna 2025 summa oli jo 781 miljoonaa euroa** – kasvua 66 prosenttia eli 311 miljoonaa euroa.

Kulut siis ylittivät noin 100 miljoonalla, johtuen todennäköisesti työttömyyden kasvusta.

Nousu vertautuu suoraan edelliseen isoon järjestelmämuutokseen. Vuoden 2015 uudistus nosti kuntien laskun 248 miljoonasta 408 miljoonaan euroon – kasvua 65 prosenttia. Vuoden 2025 uudistus tuotti täsmälleen saman suuruisen hyppäyksen: 470 miljoonasta 781 miljoonaan euroon, kasvua 66 prosenttia.

Ennen vuotta 2015 kunnat maksoivat tasaisesti puolet Kelan maksamasta pitkäaikaistyöttömien tuesta ja summa pysytteli 140–248 miljoonan euron välillä.

Aktivointi ei enää palkitse

"Kuntien ei taloudellisesti katsottuna kannata panostaa pitkäaikaistyöttömien aktivointiin enää samoilla keinoilla kuin aiemmin. Kunnan rahoitusvastuu ei kevene, vaikka kuinka paljon järjestettäisiin kuntouttavaa työtoimintaa, työharjoittelua tai tuettua työtä kunnassa ja järjestöissä," sanoo Kuntaliiton erityisasiantuntija **Olli Riikonen** blogissaan syyskuussa 2025.

Riikonen nostaa esiin järjestelmän sisäisen ristiriidan: kunnilla on periaatteessa kannustin työllistää, mutta aktivointitoimet – kuntouttava työtoiminta, harjoittelu, tuettu työ – eivät pienennä kunnan laskua. Vain pysyvä työllistyminen "kovaan rahaan", opiskelu tai eläke poistaa kunnan vastuun kokonaan.

Kaikki alueet maksoivat enemmän

Yksikään maakunta ei selviytynyt vuodesta 2025 pienemmällä laskulla kuin 2024.

Euromääräisesti suurin lasku on odotetusti Uudellamaalla: 278 mil-

NÄIN KUNNAN OSUUS TYÖTTÖMYYSTURVASTA MÄÄRITELLÄÄN

■ Kuntien maksuosuus työttömän tuesta määräytyy sen mukaan, kuinka pitkään henkilö on ollut työttömänä.

■ Vuodesta 2025 kuntien osuudet määräytyvät seuraavasti:

- 101–200 päivää: 10 %
- 201–300 päivää: 20 %
- 301–400 päivää: 30 %
- 401–700 päivää: 40 %
- 701 päivää tai yli: 50 %

■ Vuodesta 2025 maksuosuus ei tule pelkästään työmarkkinatuesta, jota pidempään työttömänä olleet nostavat, vaan myös aiemmin jo ansiosidonnaisen maksatuksessa.

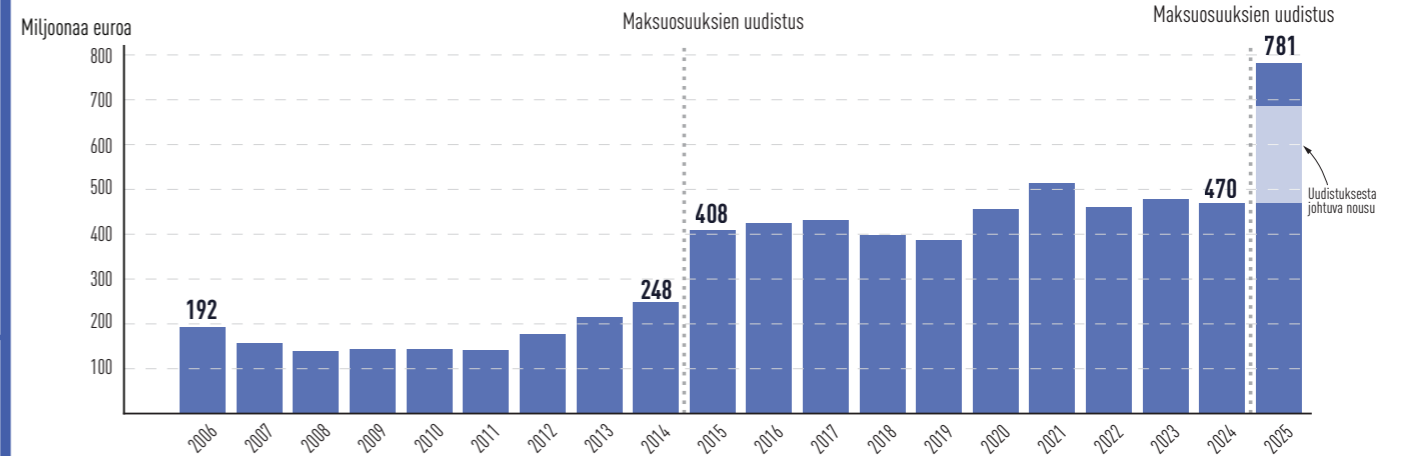
■ Melkein kaksi kolmannelle meni yli 700 päivää työttöminä olleiden maksuihin.

Kunnan rahoitusvastuu ei kevene, vaikka kuinka paljon järjestettäisiin kuntouttavaa työtoimintaa, työharjoittelua tai tuettua työtä kunnassa ja järjestöissä

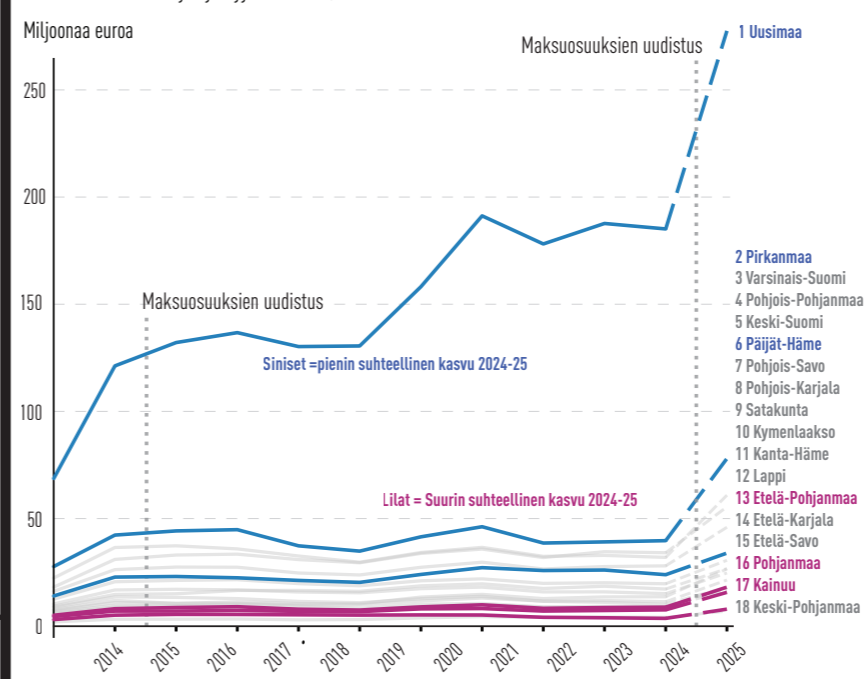
KUNTIEN MAKSETUT TYÖTTÖMYYSETUUKSISTA NOUSIVAT RAJUSTI UUDISTUKSISSA 2014 JA 2025

Kuntien maksuosuus työttömyysetuuksista, koko maa 2006–2025

OSUUKSET KASVOIVAT KAIKISSA MAAKUNNISSA 2024-25

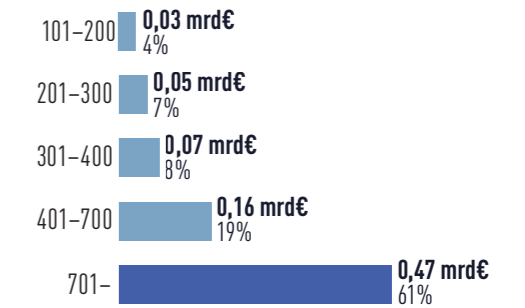
Kuntien maksuosuus työttömyysetuuksista, maakunnittain 2014–2025

Lähde: Kela (Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen saajat ja maksetut etuudet 2006–2024, Kunnan osarahoittaman työttömyysturvan saajat ja maksetut etuudet 2025–); Kuntalehden analyysi

KAKSI KOLMASOSAA KUNTIEN OSUUKSISTA MENI VUONNA 2025 YLI 700 PÄIVÄÄ TYÖTTÖMINÄ OLLEILLE

Kuntien maksuosuus työttömyysetuuksista 2025, saajaluokittain (päivää työttöminä olleet)

Lähde: Kuntaliitto

joonaa euroa vuonna 2025, kasvua 50 prosenttia edellisvuodesta. Pirkanmaa maksoi 78 miljoonaa (+97 %), Varsinais-Suomi 61 miljoonaa (+91 %).

Suhteellisesti kovimman iskun saivat pienet maakunnat. Kainuussa yli kaksinkertautuivat: 3,4 miljoonasta 7,7 miljoonaan euroon (+126 %). Pohjanmaalla kasvu oli 110 prosenttia, Etelä-Pohjanmaalla 108 prosenttia.

Pienin suhteellinen kasvu oli Päijät-Hämeessä (+42 %) ja Uudellamaalla (+50 %). Nämä alueet kärsivät jo entuudestaan korkeasta rakenteellisesta pitkäaikaistyöttömyydestä, joten uuden järjestelmän laajennus ei suhteellisesti purrut yhtä kovaa kuin alueilla, joilla vanhan järjestelmän piirissä oli ollut vähemmän ihmisiä.

Miksi juuri 2025?

Vanhassa järjestelmässä kuntien maksuvelvoite alkoi 300 päivän jälkeen ja koski vain työmarkkinatukea joka on suunnattu pidempään työttömänä olleille. Uudessa järjestelmässä velvoite alkaa 100 päivän jälkeen, ja näin siis kunnat osallistuvat laajemmin työttömyysturvaan esimerkiksi ansiosidonnaisen ja peruspäivärahan kuluihin. Tämä tarkoittaa, että sekä velvoitteen piirissä olevien ihmisten määrä että yksittäisen ihmisen tuen suuruus kasvoivat kerralla.

Kuntaliitto arvioi jo syyskuussa 2025, että koko vuoden 2025 kustannukset nousisivat 750–800 miljoonaan euroon – toteutunut luku 781 miljoonaa euroa osuu täsmälleen arvioon.

Kuntalehden gallup: Mitä kaupunkisi kesätapahtumaa odotat?

Kuntalehti kysyi kevätauringon jo paistaessa Helsingin, Turun ja Tampereen pormestareilta: Mitä kaupunkisi kesätapahtumaa erityisesti odotat ja miksi?

Teksti Anssi Leppänen

Helsinki-päivä aloittaa pormestari Daniel Sazonovin kesän. Kuva: Helsingin kaupunki / Sakari Röyskö

Musiikkia, urheilua ja historiaa kuuluu Turun pormestari Piia Elon kesään. Kuva: Turun kaupunki / Suvi Elo

Eppujen konsertti Ratinassa on pormestari Ilmari Nurmisen ykkösesätapahtuma Tampereen kesässä. Kuva: Tampereen kaupunki

Daniel Sazonov (kok.) Helsinki

Kesän tapahtumista odotan erityisesti Helsinki-päivää! Kesäkuun 12. päivä vietettävä Helsinki-päivä on yhteisöllinen ja ilontäyteinen kesänaloitus, joka saa kaupunkilaiset laajasti liikkeelle. Helsinki-päivänä kaupungin kadut, puistot ja rakennukset täyttyvät helsinkiläisten itse järjestämistä maksuttomista tapahtumista. Kaikenikäisille helsinkiläisille on tarjolla monipuolisesti musiikkia, kulttuuria, näyttelyitä ja muuta kesäistä ohjelmaa.

Pormestarina päivään kuuluu kunniatehtäviä, kuten Stadin Kundin ja Friidun palkitseminen, aamukahvit kaupunkilaisten kanssa ja Helsinki-päivän vauvan juhlistaminen. Tänä vuonna Helsinki-päivään liittyy erityistä jännitystä, kun avaamme yli vuosisadan teollisessa käytössä olleen Hanasaaren tehdasalueen helsinkiläisten käyttöön. Odotan jo innolla Helsinki-päivän tuomaa kesän aloitusta ja iloista tunnelmaa!

Piia Elo (sd.) Turku

Turun kesä on jo itsessään odottamisen arvoinen. Aurajokiranta, kahvilat ja ravintolat, loputtomat festarit ja kansainvälinen tunnelma luovat Turkuun kesäisin ihan ainutlaatuisen filiksen, kuin ulkomailla olisi!

Kesän aloittaa Timanttiliigaan kurkottava Paavo Nurmi Games ja sitä edeltävänä päivänä kaupungilla järjestettävä naisten seiväskilpailu. Musiikista nautin ainakin Kesärauha-festareilla linnan kupeessa ja tietenkin legendaarisessa Ruisrockissa. Loppukesästä Logomon terassikesä on letkeä tapa nauttia musiikista keskellä kaupunkia.

Pakko kyllä myös mainita historiasta ammentavat Kesäajan Turku ja Turun linnan turnajaiset, joissa koko perhe pääsee hyppäämään toiseen aikaan. Ja menen kyllä myös kokemaan immerssiivisen Framelless-näyttelyn ja the Mystery of Banksy -näyttelyn kun olemme nämä ainutlaatuiset näyttelyt saaneet Suomeen ja Turkuun.

Turun kesä on täynnä isompia ja pienempiä tapahtumia sekä ihan vaan tunnelmasta nauttimista. Nautin ihmisten hymyistä, kohtaamisista, ilosta ja lomasta.

Ilmari Nurminen (sd.) Tampere

Tamperehan on tapahtumien kaupunki, ja valinnanvaraa riittäisi pienemmistä toritapahtumista Nokia Areenan maailmanluokan ohjelmaan. Valinta on siis vaikea, mutta eiköhän se kuitenkin ole Eppujen konsertti Ratinassa. Kyseessä on tamperelaisen musiikki- ja kulttuurielämän yhden tähtibändin uran huipennus – eihän sitä voi jättää välistä!

KUNNALLISJOHDON SEMINAARI 20.-21.5.2026 JYVÄSKYLÄ

UUSI NOUSU

Uusi nousu on kutsu rakentaa tulevaisuutta yhdessä. Se tarkoittaa kykyä nähdä mahdollisuuksia siellä, missä on totuttu näkemään rajoitteita. Se on johtajuutta, joka uudistuu, päätöksentekoa, joka perustuu tietoon ja yhteistyöhön, sekä kuntia, jotka uskaltavat investoida hyvinvointiin, osaamiseen ja kasvuun.

ILMOITTAUDU
NYT!

www.kunnallisjohto.fi

toimittaja
Nina Rahkola

toimitusjohtaja
Esa Rautalinko

valtionvarainministeri
Riikka Purra

kulttuurivaikuttaja
Jorma Uotinen

toimittaja
Sami Sykkö

Kunnallisjohdon seminaari kokoaa yhteen yli tuhat kuntapäätäjää ja -asiantuntijaa sekä yrittäjää pohtimaan, miten Suomi ja sen kunnat nousevat seuraavaan vaiheeseen. Seminaarissa julkistetaan 2026 Kuntabarometrin tulokset.

kunnallisjohto.fi

Nakkipiilo vai kouluruoka – on valinnan aika

Paistopisteiden rasvaiset ja ravintoarvoiltaan köyhät välipalat vetävät nuoria puoleensa, mutta kouluruoan houkuttelevuutta voi kehittää päättäjien, asiantuntijoiden ja palveluntuottajien yhteistyöllä.

Kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista tytöistä yli puolet jättää päivittäin koululounaan väliin. Tämä on yksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2025 kouluterveyskyselyn pysäyttävimmistä havainnoista.

Kouluruoan suosion romahdukselle on useita syitä. Ruokailuhetkeä esimerkiksi pidetään levottomana ja tytöillä voi olla paineita syödä mahdollisimman niukasti. Vain neljä kymmenesosa yläkoululaisista pitää kouluruokaa maukaana.

Suurin haaste kouluruokailussa ei ole resepti tai keittiön tehokkuus vaan houkuttelevuus. Pahimpia kilpailijoita eivät ole muut ruokapalvelujen tarjoajat, vaan paistopisteet, joista saa nakkipiiloja, pikkupitsoja ja valkosipulipatonoja.

”Jos kouluruoan houkuttelevuudesta ei pidetä yhteistyössä kuntien kanssa huolta, kouluruoka jätetään väliin ja tie vie helposti paistopisteelle”, sanoo Compass Groupin myyntijohtaja **Mervi Mikkola**.

Yhteys ruoan ja oppimisen välillä on päivän selvä. Aikuinen ei jaksa tehdä työpäivää nakkipiilon voimin, eikä sillä selviä nuorikaan. Jos kunnan lounas jää väliin, koko päivä kärsii.

”Ei anneta ruokakulttuurin rapautua. Kouluruoan paikkaa pitää puolustaa, ei pidä tehdä ohituskaistoja. Ei voileipäterioita tai korvikkeita vaan monipuolinen lämmin lounas”, Mikkola sanoo.

Miksi nuori valitsee paistopisteen?

Compass Groupin Amica-ruoka- ja puhtauspalveluiden liiketoimintapäällikkö **Satu Puustinen** nostaa esiin kysymyksen, jonka soisi kuuluvan kunnissa useamminkin. Onko kouluruokailutilanne yksinkertaisesti tehty mahdolliseksi?

”Laita aikuiset 700 hengen kanssa jonottamaan ja anna ruokailuaikaa 20 minuuttia. Miksi nuorten pitäisi tykätä, jos aikuisetkaan eivät tällaisesta innostu”, Satu Puustinen kysyy.

Suomessa on jo kuntia, joissa koulujen lounasaikaa on pidentetty ja ruokailukokemusta kehitetty. Muutos näkyy parantuneena syömisessä ja oppimisena.

Ravitsemuksellisesti kouluruoka on tärkeä osa päivää. Kouluaterian pitäisi kattaa noin kolmannes oppilaan päivittäisestä energiansaannista.

Kouluruokailu ei ole vain ravintoa, vaan myös kasvatuksellinen työväline. Virkistävä tauko vahvistaa yhteisöllisyyttä ja kohentaa hyvinvointia.

Satu Puustinen nostaa esiin kotien vastuun.

”Juuri vanhemmat usein antavat nuorille rahan paistopisteelle kouluruoan välttelemiseksi. Siksi Compass suunnittelee kutsuvansa Amica-kouluravintoloissa ruokailevien huoltajat kouluruokailuun. Kun vanhemmat näkevät, mitä lautasella on, keskustelu voi muuttua jo kotona.”

Kuntapäättäjät, älä jätä kilpailutusta oman onnensa nojaan

Opetushallituksella on kunnianhimoinen tavoite: kaikki syövät koulussa vuoteen 2030 mennessä. THL seuraa tilannetta kouluterveyskyselyn kautta. Tietoa on, nyt tarvitaan toimintaa.

Kuntapäättäjillä on kouluruoan laadussa ratkaiseva rooli, joka alkaa jo ennen kilpailutusta. Paras tulos syntyy, kun parhaat käytäntöjä etsivät samassa pöydässä poliittiset päättäjät, virkajohto, terveyden asiantuntijat ja palveluntuottajat.

”Ensin pitää käydä vuoropuhelua. Mikä on juuri tässä kunnassa haaste, ja miten se ratkaistaan yhdessä? Kun kilpailutus on käynnistetty, päättäjien kannattaa katsoa sen perään, että sovitut tavoitteet myös pysyvät siellä”, Compass Groupin Mervi Mikkola sanoo.

Kuntalehti julkaisee lukijoiden mielipidekirjoituksia ja kommentteja.

Kirjoitus voi olla pitempi 2500-3000 merkkiä tai nasakka kommentti + otsikko esimerkiksi maksimissaan 600 merkkiä.

Ota kantaa ajankohtaisiin aiheisiin, muiden kirjoituksiin tai tunnelmiin.

Kuntalehdessä kirjoitetaan kunnioittavasti

hyviä tapoja, journalistin ohjeita ja lakia noudattaen. Toki lehtemme lukijat valistuneina kansalaisina eivät muuta tarjoakaan.

Tervetuloa kirjoittamaan. Lähetä kirjoitus koko nimellä, tehtävällä tai tittelillä, mahdollisella puoluekannalla ja paikkakunnalla

varustettuna. Jos olet esimerkiksi valtuutettu, kerro puolueesi ja tehtäväsi.

Kirjoitukset lähetetään päätoimittajalle tiina.ojutkangas@kuntalehti.fi

Elämässä on hyvä edetä rehellisenä ja reippaana

ENTINEN SUOMEN MINISTERI ja pitkäaikainen kansanedustaja **Seppo Kääriäinen** (kesk.) oli taannoin Ylen haastattelussa. Sepolla oli mukana Hymypoika-patsas, josta hän kertoi oman tarinansa.

Itselle sattui näitä huomionosoituksia pienessä kyläkoulussa pari kertaa kohdalle. Toki valinnanvaraa ei kovin paljoa ollut, kun oppilasmäärä oli pieni.

Vaimoni sairastuttua vakavasti noin kymmenen vuotta sitten ja samalle ajanjaksolle sattunut pojan syövän uusiminen pariin otteeseen sekä isän sairauskohtaus ja jokunen muu läheisen vakava sairaus veivät ajoittain hyvinkin synkkiin mietteisiin.

OMIA PATSAITANI OLOHUONEEN hyllyssä välillä katsellessa tuli ajatus pyytää erästä taiteilijaa tekemään taulu, joka kuvasti sen hetkistä mielenmaisemaani. Siinä hymyilevä poika muuttuu vaihteittain vähemmän iloiseksi, kauniisti ilmaistuna.

Tuo taulu muistuttaa noista ajoista enkä halua sitä piilottaa, vaikka tilanne perheessämme on nyt paljon parempi.

Taulu muistuttaa siitä, miksi suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa kannattaa puolustaa, miten synkimmätkin ajat voivat kääntyä paremmiksi ja, miksi ei kannata pahoittaa mieltänsä ihan joka ripsauksesta.

Taulu muistuttaa myös siitä, miksi kannattaa arvostaa jokaista hetkeä ja myös jokaista ihmistä. Hyvinvointiyhteiskunta on niitä varten, jotka tarvitsevat joku päivä meidän kaikkien yhdessä rakentamaa ja ylläpitämää turvaverkkoa.

VAIKKA MEIDÄN PERHEESSÄMME pärjätään tänä päivänä kutakuinkin ilman yhteiskunnan apua, me emme olisi ilman sitä selvinneet niistä vaikeimmista hetkistä. Ja tilanne voi muuttua yhdessä silmänräpäyksessä, ilman meidän omaa syytämme.

Se, että satut pärjäämään ”omillasi” ei oikeuta epäämään apua muilta. Kaikilla ei ole yhtä hyvä tuuri. Vapaamatkustajia yhteiskunta ei kestä, mutta kaikilla on oikeus pysyä kyydissä mukana, vaikka lipun hinnat voivat vaihdella.

Kyse ei ole minusta, vaan meistä – siksi hyvinvointiyhteiskuntaa on syytä puolustaa, koko Suomessa.

”Kaikilla on oikeus pysyä kyydissä mukana, vaikka lipun hinnat voivat vaihdella.

HYMYTYTTÖ- JA HYMYPOIKAPATSAIDEN perinne alkoi vuonna 1954. Niillä haluttiin kannustaa lapsia parempaan käytökseen.

Patsas ei ole palkinto missään yksittäisessä oppiaineessa menestymisestä, sen kriteereinä ovat olleet rehtiys, reippaus ja suhtautuminen luokkatovereihin. Täysin relevantteja kriteereitä ylipäättään elämässä, myös tämän päivän eduskunnassa. Maailmasta puhumattakaan, jonka johtajista ei montaa patsaan ansaitsevaa löydy.

VESA KALLIO
Kansanedustaja (kesk.), Mikkeli

Miten kunnassanne tuetaan nuoria työelämään?

Nuorten yrittäjyys ja talous NYT vahvistaa lasten ja nuorten työelämä-, yrittäjyys- ja taloustaitoja yhdessä kuntien kanssa.

nuortenny.fi/kunnille

Lue lisää ja varaa vierailu NYT Yrityskylään!

nyt

Pääosa kirjamme lukijoista on viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä, joilla ei ole juridista koulutusta. Kielen on siis oltava selkeää ja helposti ymmärrettävää, Kari Prättälä ja Heikki Harjula tietävät.

Kuntalakiraamattu ”Harjula-Prättälä” – Alan ykkösteos jo yli 30 vuotta!

Heikki Harjulan ja Kari Prättälän kirjoittama kunnalliseepos löytyy jokaisen kunnanjohtajan ja virastopäällikön työpöydältä.

Teksti Ari Mölsä **Kuvat** Laura Oja

Kuntalaki – Tausta ja tulkinnat -teos näki päivänvalon 1995. Jo yli tuhattavuiseksi kasvaneesta kirjajärkäleestä on otettu 12 suomenkielistä ja kaksi ruotsinkielistä paperipainosta.

Kirjan kirjoittajat **Heikki Harjula**, 73, ja **Kari Prättälä**, 77, tekivät pitkän työuran Kuntaliitossa. He ehtivät olla mukana lähes kaikessa kuntalainsäädännön valmistelussa vuosikymmenten ajan.

Tänään, yli 30 vuotta Kuntalaki-teoksen ensipainoksen jälkeen, tapaamme nostalgisissa tunnelmissa Kuntaliiton päämajassa, Kuntatalolla.

Harjula kuvailee oloaan helpottuneeksi. Lähes elämäntyöksi kasvanut kirjaprojekti on nyt uusissa, luotettavissa käsissä.

– Olen huojentunut. Kapula on vaihdettu. **Juha Myllymäki** ja

Sami Sarvilinna päivittävät kirjaamme sähköisenä verkkoversiona.

Myös Prättälä jättää vuosikymmenten urakan hyvillä mielin.
– Voihan olla, että kirjasta julkaistaan Juhan ja Samin ohjauksessa vielä uusi paperipainoskin.

I LUKU: Alkusynty – Genesis

Sekä Heikki Harjula että Kari Prättälä, Kuntaliiton juristit, olivat kumpikin vuorollaan vuoden 1995 kuntalakiä valmistelleen kunnalliskomitean pääsihteerinä. Laki on kirjoitettu pääosin heidän kynällään.

Miehet olivat keskeisissä rooleissa myös vuoden 2015 kuntalakiä valmisteltaessa.

Iso osa vuoden 1995 lain pykälästä siirtyi sellaisenaan vuoden 2015 lakiin.

Harjulalla ja Prättälällä on siis tarkka käsitys siitä, mikä on niin sanottu lainsäätäjän tahto ja tarkoitus nykyisenkin lain takana.

Mutta miksi ihmeessä näitä vuosien 1995 ja 2015 kuntalakiuudistuksia tarvittiin?

Kari Prättälä muistuttaa, että 1980-luvun loppupuolella Suomessa oli vireillä lukuisia kuntia koskevia kehittämishankkeita, kuten vapaakuntakokeilu ja norminpurkuhanke. Valtionosuusuu-distustakin valmisteltiin.

– Ajan eetos oli kunnallisen itsehallinnon vahvistaminen. Kunnat saivat uutta valtaa ja laajoja toimintamahdollisuuksia. Kuntien piti voida itse päättää omista asioistaan: hallintorakenteestaan, johtamisjärjestelmästä ja tehtäviensä hoitamisesta.

Aika oli ajanut vuoden 1976 kuntalain ohi. Tarvittiin lisää joustavuutta. Tarvittiin uusi kuntaelämän peruslaki, tarvittiin vuoden 1995 kuntalaki.

Mutta ei yhteiskunnan rytinä siihen jäänyt. Suomen liittyminen Euroopan neuvostoon 1990 ja Euroopan unioniin 1995 toi kunnillekin tyystin uuden ja suuren pelikentän.

Valtiontalouden ohella kuntatalouskin oli sovitettava EU-kelpoiseen kuosiin. Vuoden 2015 laki näki kunnat nyt myös osana EU-markkinoita. Samalla kunnista tuli konserneja.

II LUKU: Ei kinasteluja, ei riitoja

Harjulalla ja Prättälällä on kautta vuosikymmenten ollut kirjoittamisessaan selkeä työnjako.

Miehet ovat kuitenkin kommentoineet ja mankeloineet toistensa osuuksia niin paljon, että he vastaavat jokaisesta kirjan sanasta yhdessä.

Heikki Harjula kuvailee kaksikon työskentelytapaa yllättävän sujuvaksi.

– Kumpikin on työstänyt oman pohjatekstinsä, jota toinen on sitten kommentoinut. Keskustelujen jälkeen vastuuhenkilön on ollut melko helppo kirjoittaa teksti lopulliseen muotoon.

– Erinomainen kustannustoimittajamme **Taija Haapaniemi** on urakkamme jälkeen antanut tekstille vielä oman silauksensa. Kustannustoimittaja on pysynyt koko ajan samana, mikä on osaltaan helpottanut projektia.

Harjula ei ainakaan tunnusta, että miehet olisivat ikinä riidelleet siitä, mitä kirjaan pannaan ja mitä ei.

– Sävyisästi olemme pärjänneet. En muista, että olisimme koskaan kinastelleet, saati riidelleet kirjan sisällöstä. Joskus on tietysti ihan pakko vähän viisastella ja knoppailla. Siinä pysyy mieli virkeänä.

– Viimeisimpien painosten kohdalla suurin päänsärkymme on syntynyt aineiston karsimisesta. Mitä karsitaan, kun kirja paisuu painos painokselta?

Kuntalaki-järkäle on kuntalain selitysteos, kommentaari.

Heikki Harjula muistuttaa, että kirja on myös paljon muuta kuin pelkkä pykäläopas pykälästä kiinnostuneille.

– Pidän kirjamme yhtenä erityisansiona Karin kirjoittamaa laajaa, yli satasivuista johdanto-osuutta. Se antaa kokonaiskuvan kuntahallinnon perusteista ja periaatteista – myös osana eurooppalaista kuntakenttää. Kirja tarjoaa siis nimensä mukaisesti sekä taustoja että tulkintoja.

III LUKU: Käsikirja ja eepos

Myös kaikki muut itseään vähänkään merkittävänä pitävät viranhaltijat ja luottamus päättäjät säilyttävät teosta kirjahyllyssään käden ulottuvilla.

Kari Prättälän mukaan kirjoittajien ajatuksena on aina ollut se, että kirja olisi kenen tahansa kuntien, kuntayhtymien tai kuntayhtiöiden kanssa tekemisissä olevien ymmärrettävissä.

– Erityisesti mielessämme ovat olleet luottamushenkilöt ja päätösten valmistelijat. Myös siihen on pyritty, että päätöksistä valitettaessa valituksen ratkaisija löytää kirjasta rakennuspuut lainmukaiselle ratkaisulle.

Prättälä tietää, että muutamat kuntalain pykälät ja niiden tulkinnat ovat kunnanvirastoissa aina ajankohtaisia.

– Vaalikelpoisuus, erityisesti hallitukseen, on ikuisuus kysymys. Samoin esteellisyys.

– Myös kunnanjohtajan asemaan liittyvät kysymykset – virka-johtaja vai pormestari sekä kunnanjohtajan erottaminen – askarruttavat kenttäväkeä tämän tästä.

Prättälä toivoo, että teos on lukijankin mielestä asiallinen, selkeä ja helposti ymmärrettävä. Vaikka Kuntalaki-kirjassa on yli tuhat sivua, se on silti vain kirjoittajiensa kiteytys valtavasta aineistomassasta.

– Lain valmisteleminen ja lakihankkeen hyväksyminen on monivaiheinen ja tosi monen osallistujan prosessi. Ei sitä lopputulosta enää edes ajattele omana tekstinään – silloinkaan, kun sieltä vielä tunnistaa sormensa jäljet.

IV LUKU: Opastajan valta

Harjula-Prättälä on ohjannut ja opastanut kuntapäätäjiä jo yli kolme vuosikymmentä. Onko se lyhyt vai pitkä aika?

Heikki Harjulaa naurattaa.

– Järkyttävän pitkä aika se ilman muuta on. Eipä vuonna 1995 edes käväissyt mielessä, että kirjaprojektimme olisi hengissä vielä 2020-luvulla. Tämä on ollut työlästä mutta samalla mielenkiintoista ja henkisesti antoisaa aikaa.

Kunnalliselämässä – ja myös juristipiireissä – Harjula-Prättälä on käsite, instituutio.

Heikki Harjula hieman säpsähtää, kun muistutan, että hän sei-

HEIKKI HARJULA

- s.1952, Kotka
- OTK 1976, Helsinki
- Varatuomari 1977
- Espoon kaupunki: lakimies 1979–1981
- Suomen kunnallisliitto ja Suomen Kuntaliitto: lakimies ja johtava lakimies 1981–2016
- Sisäministeriö: Kunnalliskomitean pääsihteeri 1991–1993

- Korkein hallinto-oikeus (KHO): määräaikainen hallintoneuvos, yhteensä noin kolme vuotta vuosien 2007–2016 välisenä aikana
- Jäsenenä, asiantuntijana ja sihteerinä lukuisissa toimikunnissa ja työryhmissä kunnallislainsäädännön, hallintolainkäytön ja vaalilainsäädännön aloilta

- Kirjallista tuotantoa: Kuntalaki – tausta ja tulkinnat (1995-, 12 suomenkielistä ja kaksi ruotsinkielistä painosta), Kunnan kokousmuisti, Kunnan hallintomenettely, artikkeleita kunnallisanalohdissa
- Perhe: vaimo ja kaksi tytärtä
- Harrastukset: kuntourheilu, matkailu, mökkeily

KARI PRÄTTÄLÄ

- s. 1949, Rantsila
- OTK 1972, OTL 1989, Helsinki
- Helsingin kaupunki, kaupunkisuunnittelu 1973, kouluvirasto 1974–1975
- Suomen Kunnallisliitto, lakimies 1976–1988, apulaisosastopäällikkö 1988–1991, osastopäällikkö 1991–1993
- Sisäministeriö, Kunnalliskomitean pääsihteeri 1991, asiantuntija 1991–1993

- Suomen Kuntaliitto, lakiasianjohtaja 1993–2010, johtava lakimies 2010–2013
- Puheenjohtajana, jäsenenä, asiantuntijana ja sihteerinä lukuisissa toimikunnissa ja työryhmissä kunnallislainsäädännön ja hallintolainkäytön aloilta
- VM:n asettama selvityshenkilö (kunnallisen päätöksenteon turvaaminen) 2016, "Lex Kittilä"

- Euroopan neuvoston hankkeissa Balkanilla lyhytaikaisesti (Kosovo, Albania, Montenegro)
- Kirjallista tuotantoa: Kuntalaki – tausta ja tulkinnat (1995-, 12 suomenkielistä ja kaksi ruotsinkielistä painosta), artikkeleita kunnallisanalohdissa
- Perhe: vaimo, kaksi poikaa
- Harrastukset: liikunta, elävän musiikin kuuntelu, Espanja

soo kirjoittajakollegansa kanssa jo kansakunnan kaapin päällä.

– Instituutio on aika kova termi, minulle turhan juhlava. Laki tarvitsee aina tulkintaa, eikä kirjamme tietenkään voi antaa suoria vastauksia kaikkiin kunnissa esiin tuleviin tilanteisiin.

– Emme me Karin kanssa tunne olevamme laintulkinnan auktoriteetteja. Ministeriöt valmistelevat lait, eduskunta hyväksyy ne, ja viime kädessä tuomioistuimet antavat niille tarkan sisällön. Laillisuusvalvontaviranomaisten kannanottojakaan ei saa unohtaa.

Harjula vielä toistaa kysymättä ja erikseen: juridisen sananselittäjän on pysyttävä lestissään.

– Kirjamme tulkinnat perustuvat lainvalmisteluasiakirjoihin ja tietysti oikeuskäytäntöön. Kirjan päivittämisessä uuden oikeuskäytännön seuraaminen on ollut keskeisellä sijalla.

Milloin lukijan kannattaa olla kirjanne kanssa varuillaan?

– Sänkylukemiseksi se ei oikein sovi. Voi tulla kuhmu otsaan.

V LUKU: Kuntalain huominen

Juristiopiireissä vitsaillaan, että Suomessa on tapana kirjoittaa kuntalaki uusiksi kerran 20 vuodessa. Onko seuraavan kuntalain valmistelu jo aloitettu?

Kari Prättälä rauhoittelee.

– Kuntien murheet ovat nyt ihan muualla kuin kuntalain ikään-

tymisessä. Isoja kuumia kysymyksiä on paljon: nuoriso- ja pitkäaikastyöttömyys, asumisen ongelmat ja maahanmuutto. Ei sellaisia ongelmia kuntalailla ratkaista.

Heikki Harjulaa askarruttaa etenkin tekoälyn raju kehitys.

– Digitalisaatio ja sen tuoma tekoälyn hyväksikäyttö päätöksenteossa vaatinee tarkentavaa sääntelyä. Kyse olisi silloinkin teknisestä lain osauudistuksesta.

Kahden tai jopa kolmen pallin luottamus päättäjätkin aiheuttavat etenkin jääviysasioita miettiville päänvaivaa.

– Poliittisten puolueiden kannattaisi päättää ihan itse ja vapaaehtoisesti, että ehdokasasetteluissa samaa henkilöä ei aseteta ehdolle sekä kunta- että aluetasolla. Jos tämä ei onnistu, yksittäisiä lainsäädäntötarpeita voi pianikin olla edessä, Harjula arvelee.

Mutta kuntalain kokonaisuudistusta ei siis ole näköpiirissä.

Kari Prättälä sanoo, että edes hyva- ja soteuudistus ei murentanut kuntalain merkitystä.

– Kunnat toimivat edelleen kuntalain mukaisesti. Laki taipuu hyvin tähänkin aikaan.

Heikki Harjula arvelee, ettei kirjan käyttökelpoisuus ole ainaakaan vähentynyt uudistuksen myötä.

– Hyvinvointialuelaki on käytännössä kuntalain kopio. Kommentaariamme tarvitaan alueellakin. ■

Ei sitä lopputulosta enää edes ajattele omana tekstinään.

Kultaiset käsikirjat kautta vuosikymmenten

Kulloistenkin kuntalakien sisällöstä on kirjoitettu selitysteoksia virka- ja luottamus päättäjäille kautta aikain. Tässä ovat viime sotiemme jälkeiset legendat.

Kuuskoski 1949

Bibliofiilit tuntevat alan auktoriteettien kantaisän, **Reino Kuuskosken** klassikkoteoksen Uusi kunnallislaki (1949). Teos syntyi sodanjälkeiseen Suomeen, jolloin rakennettiin sekä valtiota että kunnallista itsehallintoa.

Kuuskoski eli aikaa, jolloin tuomioistuinten ennakkopäätöksiä kunnallislain tulkinnasta oli niukasti.

Kuuskosken kirjasta otettiin painoksia 1960-luvun puoli- väliin saakka.

Kuuskoski muistetaan ennen muuta kunnallislainsäädännön ”korkeakirkollisena” systematisoijana.

Hannus 1977

Reino Kuuskosken työtä jatkoi sisäministeriön legendaarinen kansliapäällikkö **Arno Hannus** teoksellaan *Kunnallislaki* (1977).

Uusi vuoden 1976 laki ja sen uusi tulkitsija muokkasivat kunta-alan ajattelutapaa.

Kunnallishallinto oli selkeä hallintokoneisto. Päätöksenteon menettelysäännökset korostuivat. Muutoksenhaku ja laillisuusvalvonta nousivat entistä suurempaan arvoon.

Hannus-Hallberg-Niemi 1981

Hannuksen työtä täydensi ja jatkoi aluksi korkeimman hallinto-oikeuden presidentti **Pekka Hallberg** ja sittemmin myös hallinto-oikeustuomari **Anne Niemi**.

Hallberg toi kirjaan myös ihmis- ja perusoikeudellisen näkökulman. Kunta ei ollut enää vain itsehallinnollinen toimija vaan myös osa perusoikeusjärjestelmää.

”Hannus-Hallberg” oli alan ykkösteos 1980-luvun alusta 1995 kuntalakiin saakka.

Harjula-Prättälä 1995

Vuoden 1995 lain jälkeen kommentaarien markkinajohtajaksi nousi **Heikki Harjulan** ja **Kari Prättälän** teos Kuntalaki – tausta ja tulkinnat (1995).

Kirja tarkastelee kuntaa nyt myös konsernirakenteena ja EU-markkinoilla toimivana yhteisönä.

Myös hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden luomaa tulkintakäytäntöä kirja esittelee perusteellisesti ja ymmärrettävästi.

Tätä nykyä Kuntalaki-teoksen paperiversion rinnalla julkaistaan jatkuvasti päivittyvää verkkoversiota. Kirjan verkkoversiosta vastaavat **Juha Myllymäki** ja **Sami Sarvilinna**.

ARI MÖLSÄ

Kunta erotettiin kirkosta vasta 1800-luvun jälkipuoliskolla

Suomen kuntajärjestelmän perusta luotiin runsaat 150 vuotta sitten.

Suomen paikallishallintohistorian kultaisia säädöksiä, ”perustulakeja”, on kaksi: Keisarillisen Majesteetin Armollinen Asetus kunnallishallituksesta maalla (1865) ja vastaava asetukset kunnallishallituksesta kaupungissa (1873).

Asetukset antoi Venäjän keisari ja Suomen suuriruhtinas Aleksanteri II.

Maaseudulla kirkollinen ja maallinen paikallishallinto erotettiin lopullisesti toisistaan.

Kaupungeissa porvariston etuoikeudet lakkautettiin ja valtaa

keskitettiin kaupunginvaltuustolle.

Seuraavat dramaattiset paikallishallintoratkaisut tehtiin vasta Suomen itsenäistymismyllerryksen vuosina.

Vuodesta 1917 alkaen Suomessa on tehty viisi suurta kunnallislain kokonais- tai osauudistusta: vuosina 1917, 1948, 1976, 1995 ja 2015.

Väliin mahtuu useita merkittäviäkin pienempiä osauudistuksia.

ARI MÖLSÄ

Juha Myllymäki ja Sami Sarvilinna osaavat Harjula-Prättälänsä ulkoa sekä etu- että takaperin. Kuva: Laura Oja

Kapula on vaihdettu, klassikko jatkaa

Kuntalaki-teos elää ja voi hyvin. Kirjaa päivitetään sähköisesti liki reaaliajassa. Järkälleen seuraavasta mahdollisesta paperiversiosta ei kirjan kustantaja ole vielä tehnyt päätöstä.

Heikki Harjulan ja **Kari Prättälän** työtä jatkavat nyt Kuntaliiton lakiasiajn johtaja **Juha Myllymäki** ja Helsingin hallinto-oikeuden hallinto-oikeustuomari **Sami Sarvilinna**.

Myllymäki ja Sarvilinna lupaavat, että päivityksiä tehdään vähintään kahdesti vuodessa. Pienet tarkistukset ja korjaukset hoidetaan alta pois saman tien.

Mikä päivystävän päivittäjän roolissa on kaikkein vaikeinta?

Myllymäki: Onneksi sain tehdä Kuntaliiton lakiyksikössä töitä yhdessä Heikin ja Karin kanssa useita vuosia. Ymmärrän heidän ajattelutapansa. Sen olen huomannut, että tekstin lisääminen on helppoa mutta sen karsiminen vaikeata.

Sarvilinna: Kun menin kuntajuridiikanoviisina Helsingin kaupungille töihin 20 vuotta sitten, Harjula-Prättälä oli se käsikirja, johon joka päivä turvauduin. Eli kyllähän tässä vähän huijari-syndrooman kanssa joutuu kamppailemaan, vaikka omaakin kokemusta ja osaamista on jo sentään enemmän.

Mitkä ovat Kuntalaki-teoksen suurimmat editointitarpeet juuri nyt?

Myllymäki: Vuodenvaihteessa teimme muutoksia valtion aluehallinnon osalta. Ja oikeuskäytäntöä seuraamme tietysti koko ajan.

Sarvilinna: Mitään valtavan akuuttia hätää en tunnista. Pientä säätöä tarvitaan aina, koska kuntia ympäröivä muu lainsäädäntö muuttuu koko ajan – kuten nyt vaikka hankintalaki ja rakentamislaki.

Kauhuskenariosi?

Myllymäki: Kauhuskenarioni kirjoittajana on se, että kustantaja haluaa uuden paperipainoksen ja vaatii että teos on tiivistettävä kolmeensataan sivuun. Sivuja on nyt yli tuhat.

Sarvilinna: Sovellan kuntalakia nykyisessä päivätyössäni hallinto-oikeustuomarina. Vielä ei onneksi ole käynyt niin, että oikeudenkäynnin osapuoli olisi vedonnut johonkin itse kirjoittamaani Kuntalaki-teoksen tekstikohtaan. Olisi kauheata, jos joutuisin olemaan itseni kanssa eri mieltä.

Onnistuuko Kuntalaki-teoksen lukeminen pelkästä kännykästä?

Myllymäki: Onnistuu, joskin oman puhelimeni näyttö on siihen vähän liian pieni.

Sarvilinna: Enpä ole sitä ennen tätä haastattelua kokeillut. Mutta nyt kokeilin, ja hyvin onnistuu kännykälläkin.

ARI MÖLSÄ

Säteilyturvallisuuudella lisätään kuntalaisten hyvinvointia

Kunnat voivat edistää asukkailleen säteilyturvallista elinympäristöä monin tavoin. Säteilyturvakeskus (STUK) tarjoaa ajantasaista tietoa ja tukea kuntien päätöksentekoon.

Auringon ultraviolettisäteily

Liiallinen UV-säteilylle altistuminen lisää iho- ja silmäsairauksien riskiä. Kunnat voivat tukea aurinkosuojautumista lisäämällä varjopaikkoja ulkoilualueille, huomioimalla lasten suojatarpeet päiväkodeissa ja kouluissa sekä viestimällä aurinkosuojautumisesta kuntalaisille, erityisesti ulkotyöntekijöille.

Radon

Sisäilman radon on merkittävä terveysriski, ja radonpitoisuus selviää vain mittaamalla. Kuntien kannattaa kannustaa asukkaita ra-

donmittauksiin ja varmistaa, että työpaikoilla ja kunnan omissa tiloissa mittausveloitteet toteutuvat.

Pienydinvoimalat

Kiinnostus pienydinvoimaloihin kasvaa Suomessa. Kuntien rooli liittyy kaavoitukseen ja paikalliseen valmisteluun. Ydin- ja säteilyturvallisuuden arvioi STUK. Uudistuva ydinenergialainsäädäntö huomioi pienet laitokset.

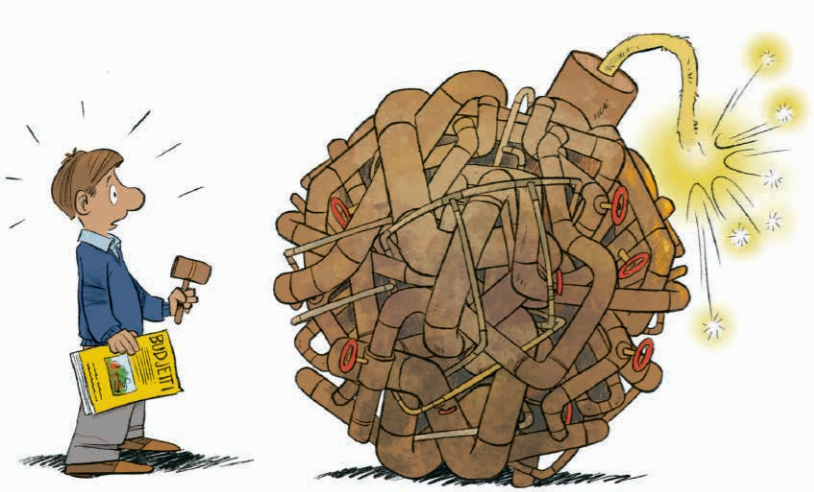
Säteilyturvakeskus tukee kuntia
STUK tarjoaa asiantuntija-apua, taustatieto-

toa ja valmista viestintämateriaalia säteily- ja ydinturvallisuusteemoista.

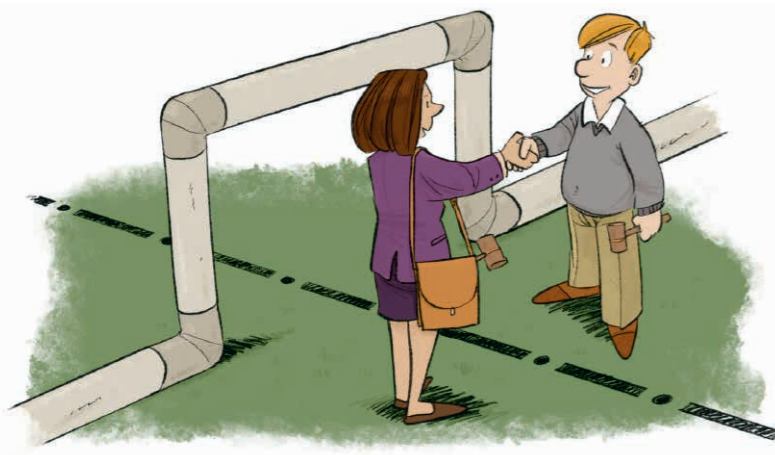
Ota yhteyttä:

viestinta@stuk.fi • www.stuk.fi

Kuvituskuva:
Vesilaitosyhdistys,
Pekka Rahkonen

Kuntapäättäjän on tiedettävä vastuunsa vesihuoltoasioissa

Kuluvan vuoden alussa voimaan astunut vesihuoltolaki haastaa uudella tavalla päättäjiä ottamaan selvää oman kunnan tilanteesta ja näkymistä.

Teksti Jouni Lampinen

Vesihuoltoa on vahvistettava monin tavoin Suomessa, Vesilaitosyhdistyksen toimitusjohtaja **Riku Vahala** linjaa.

– Kunnat ovat tämän kehitystyön ytimessä.

– Meillä on kolme isoa investointihaastetta. Isoin haaste on siinä, että verkostot alkavat olla monin paikoin tiensä päässä.

Vesihuoltoa koskevia haavoittuvuuksia on mietitty Suomessa uudella tavalla sen jälkeen, kun Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan.

Toisena investointihaasteena onkin kehittää järjestelmiä sellaisiksi, että ne toimivat eri tilanteissa mahdollisimman hyvin.

Lisäksi Vahala nostaa esiin kolmannen haasteen.

– Se on jätevesien käsittelyn tehostaminen.

Tähän liittyy EU:n kehittyvä lainsäädäntö, joka velvoittaa myös kansallisesti toimimaan entistä tehokammin jätevesien suhteen.

Yhteistyölle tilausta

Ehdottomasti isoin haaste on joka tapauksessa verkostojen saneeraamistarpeet, Vahala alleviivaa.

– Tämän on arvioitu vaativan vuositasolla 500 miljoonaa euroa.

Kuluvan vuoden alussa voimaan astunut vesihuoltolaki toimii vesihuollon kehityksen kirittäjänä.

– Se ohjaa oikeaan suuntaan, kun ajatellaan esimerkiksi omaisuudenhallintaa.

Tarkoituksena on pitää huoli siitä, että verkostot toimivat.

Jotta näin isoista haasteista selvitään kuivin jaloin, se vaatii entistä strategisempaa, systemaattisempaa ja keskusteluvampaa otetta.

Ja yhteistyötä on tehtävä, Vahala painottaa.

– Jää nähtäväksi lähtevätkö kunnat tekemään keskenään enemmän yhteistyötä vesihuollossa.

Uudistettu laki vaatii laitosten toimintaedellytysten aiempaa tarkempaa selvitystä. Tämä muutos voi osaltaan vaikuttaa yhteistyöhäluihin, jos omat resurssit paljastuvat yllättävän vähäisiksi.

– Yhdistyminen on jatkossakin vapaaehtoista.

Katse kauemmas

Vesilaitosyhdistyksessä seurataan, miten uudistetun lain aikana vesihuoltolaitosten toiminta kehittyi Suomessa.

Mikä sitten voi vaikuttaa siihen, että vesilaitokset eivät yhdistä voimiaan?

Suurin ongelma voi olla varsin inhimillinen, Vahala myöntää.

– Pelätään, että kunnan omaa rahaa ei menisi sentin senttiä toiselle.

Investointi- ja korjaustarpeiden aikataulut voivat kunnilla poiketa toisistaan.

Vahala huomauttaa, että esimerkiksi viranhaltijoi-

den ja kuntapäättäjien on katsottava riittävän kauas laskettaessa yhteistyön hyötyjä.

– Pitkässä juoksussa hyödyt tasaantuvat.

Osaamisvajetta on

80 suurinta vesihuoltolaitosta hoitaa noin 80 prosenttia Suomen vesihuollossa.

Keskisuuria vesihuoltolaitoksia on vajaat 300 kappaletta. Yhteensä vesihuoltolaitoksia on reilut 1 100.

Joskus isompi on parempi, Vahala jatkaa.

– Kun on enemmän omaisuusmassaa ja tulopohjaa, pystytään suunnittelemaan optimaalisemmin ja tarvelähtöisesti.

– Vesihuoltolaitosten toiminta vaatii laaja-alaista ymmärrystä ja osaamista.

Pienemmissä yksiköissä on ymmärrettävistä syistä haasteita pitää yllä sellaista osaamista, mitä vesihuoltolaitosten toiminta vaatii.

Muurame esimerkkinä

Yhdistymiseen tähtääviä selvityksiä on tehty jonkin verran Suomessa.

– Harmillisen vähän on yhdistymisiä nähty tehtyjen selvitysten pohjalta.

Keskitetyn vesihuollon järjestäminen on kuntien vastuulla. Kuntapäättäjillä on vastuu siitä, että vesihuolto saadaan järjestettyä kunnolla.

Monta kertaa poliittisessa päätöksenteossakin on ollut vaikea löytää riittävää tahtoa, jotta ratkaiseva askel kohti laitosten yhdistämistä olisi voitu ottaa.

Riku Vahala huomauttaa, että yhteistyötä voidaan tehdä monella eri tavalla.

– Muuramessa on tästä yksi esimerkki.

Aiemmin Jyväskylän Energiana tunnettu energiakonserni Alva ja Muuramen kunta solmivat Muuramen vesihuollon operointia koskevan sopimuskokonaisuuden vajaa vuosi sitten.

Muuramen vesilaitoksen päivittäisestä toiminnasta vastaa Alva, joka alueen suurimpana vesilaitoksena pystyy varmistamaan riittävät resurssit ja osaamisen.

Muurame omistaa edelleen koko vesihuoltolaitoksen ja verkosto-omaisuuden ja päättää veden hinnoittelusta itsenäisesti.

Operointi toteutetaan käyttöoikeussopimuksella, joka kattaa muun muassa vesihuollon kunnossapidon, käytön, kehittämisen, asiakaspalvelun sekä laskutuksen.

Tällainen operointimalli on yksi tapa edetä, kun yhteistyön tarpeita ilmenee, Riku Vahala näkee.

– Joissakin tapauksissa tällainen malli voi olla tavallan puoliksi hyvä ratkaisu. Se voi olla poliittisesti helppompi toteuttaa kuin siirtyminen kokonaan yhteen toisen kanssa. Operointimalli voi toimia myös välivaiheena. Ja keskinäisen luottamuksen vahvistuttua

”

Operointimalli voi toimia myös välivaiheena.

LAIN MUKAAN

■ Ensi vuoden aikana on tehtävä kunnan vesihuoltosuunnitelman lisäksi vesihuollon maksujen uudistus.

■ Samassa ajassa on tehtävä vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma, joka sisältää vesihuolto-omaisuuden kunto-tietoa.

■ Vesihuoltolaitoksen on laadittava varautumissuunnitelma vuoden 2029 loppuun mennessä.

Vuodesta 2028 alkaen vesihuoltolaitoksen on tehtävä uuden lain mukainen toimintakertomus, sanoo yhdyskuntatekniikan päällikkö Paavo Taipale. Kuva: Kuntaliitto / Kimmo Metsäranta

Ennen nykyistä työtään Riku Vahala oli Aalto-yliopistossa vesihuoltotekniikan professorina. Kuva: Aalto-yliopisto, Jaakko Kahilaniemi

tällainen malli voi johtaa lopulta kuntien yhteiseen laitokseen.

– Kuntalaiselle on tärkeintä, että vettä tulee hanasta ja jätevedet lähtevät pois.

Vastauksia kaivataan

Kuntaliiton yhdyskuntatekniikan päällikkö **Paavo Taipale** korostaa, että myös kuntapoliitikoilla on oltava yleistietao siitä, mitä kaikkea kuluvaan vuoden alussa voimaan astunut laki edellyttää.

Hän toivoo, että nyt herättäisiin toden teolla toimipiteisiin vesihuollon tulevaisuuden turvaamiseksi.

Isoja kysymyksiä on esillä.

Miten kunnat ovat mukana toiminnassa? Onko useita toimijoita? Onko osuuskuntia?

Vastauksia on annettava määrääköihin mennessä.

– Uudistetun lain mukainen kunnan vesihuoltosuunnitelma on tehtävä ensi vuoden loppuun mennessä.

Suunnitelman tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva vesihuollon kehittämisestä kunnan alueella 10–20 vuoden aikajänteellä.

Suunnitelmassa on oltava yleiskatsaus kunnan nykyisistä ja tulevista vesihuoltopalveluiden käyttäjistä.

– Luonnollisesti suunnitelmasta on selvittävä myös kunnalle laissa säädettyistä vesihuoltotehtävistä vastaavat tahot.

Samalla suunnitelmassa on oltava esimerkiksi kuvaukset tavoiteltavasta palvelutasosta ja kunnan omistajapolitiikasta vesihuollossa.

Lain kärkiasioita

– Jokaisen uuden lain mukaisen vesihuoltolaitoksen

on laadittava vuoden 2027 loppuun mennessä vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma, Paavo Taipale sanoo

– Se yhdessä kunnan vesihuoltosuunnitelman kanssa muodostaa perustan vesihuoltopalvelujen järjestämiselle kunnan alueella.

Lain keskeisiin uudistuksiin kuuluu kunnan vesihuoltolaitoksen ja vesihuolto-omaisuuden myyntikielto yksityisille toimijoille.

– Kunnat eivät ole aiemminkaan myyneet vesihuoltolaitoksia, mutta myyntikielto haluttiin kirjata lakiin. Kunnat voivat edelleen myydä vesihuoltolaitoksensa toiselle kunnalle. Ja edelleen laitoksen voi myydä kunnan tai kuntien yhteisesti omistamalle vesihuoltolaitokselle.

– Kunnat voivat myös perustaa uusia yhteisiä vesihuoltolaitoksia.

Maksutaso kuntoon

Vesihuoltolaitosten yksityistämisen kieltäminen hallitsi vesihuoltolain valmistelun aikana käytyä julkista keskustelua.

– Ja jätti varjoonsa monet muut nyt voimaan tulleet muutokset. Tällaisia olivat muun muassa vesihuollon perusmaksun säätäminen pakolliseksi ja maksujen kustannusvastaavuuden ja sen valvonnan parantaminen.

Jo aiemmin vesihuoltolaissa kantavana periaatteena on ollut kustannusten kattaminen pitkällä aikavälillä asiakasmaksuilla. Tämä periaate on entistä vahvemmin esillä uudistetuissa vesihuollon maksuja koskeissa pykälissä.

– Tärkeintä on löytää kohtuullisin keinoin maksutaso, joka turvaa vesihuoltolaitoksen kestävä talouden ja toimintavarmuuden.

– Suunnitelmien valmistuessa on oltava näkymä, miten vesihuoltomaksujen tulisi muuttua, jotta kustannusvastaavuus pitkällä aikavälillä toteutuisi.

”
Kunnat eivät ole aiemminkaan myyneet vesihuoltolaitoksia.

Kilpailija- ja kuluttajavirasto on aiemmin linjannut, että keskimääräisen kotitalouden vesihuoltomaksut eivät saisi nousta yhteensä 15 prosenttia enempää vuodessa.

Vesihuoltolaitosten määräämillä maksuilla on eroja.

– Maksu voi olla kaksin- tai kolminkertainen toiseen vesihuoltolaitokseen nähden, jos palvelun tuotantokustannuksissa on tällaisia eroja, Taipale kertoo.

Kunnissa päättäjien on hyvä pitää mielessä, että asioiden sujumista valvotaan jatkossa myös keskipitkällä aikavälillä.

Elinvoimakeskus katsoo muun muassa sitä, että rahaa on käytettävissä tarvittaviin investointeihin.

– Elinvoimakeskus valvoo myös vesihuoltolaitoksen taloudellisia toimintaedellytyksiä. Kunnan on omistajaohjauksessaan varmistettava, että taloudelliset toimintaedellytykset toteutuvat.

– Ehkä kuntapolitiikoille jopa verojen korottaminen on helpompaa, kuin vesihuoltomaksun. Alhaisia vesihuollon käyttö- ja liittymismaksuja voidaan pitää pienemmissä kunnissa jopa vetovoimatekijöinä.

”Merkittävä muutos”

Kunnan on vuoden 2030 loppuun mennessä tarkistettava kaikki aiemman vesihuoltolain mukaisesti hyväksytyt vesihuoltolaitosten toiminta-alueet.

– Ja tarvittaessa muutettava niiden rajausta, Paavo Taipale kertoo.

Kunta voi myös lakkauttaa toiminta-alueen, jos laitos ei täytä uuden lain määritelmää vesihuoltolaitoksesta.

Lisäksi kunnan tulee samaan määräaikaan mennessä hyväksyä toiminta-alue kaikille uusille – uuden lain määritelmät täyttävälle – vesihuoltolaitoksille.

– Tai tehdä valituskelpoinen päätös, ettei toiminta-alueita tarvita.

Kuntaliiton yhdyskuntatekniikan päällikkö Paavo Taipale huomauttaa, että myös verkostoon liittämisen velvollisuus muuttuu.

– Tämä on merkittävä muutos.

Kiinteistön liittämisen velvollisuus vesihuoltolaitoksen verkostoon muuttuu yhdenmukaiseksi taajamissa ja niiden ulkopuolella.

– Kiinteistö on kunnan hyväksymällä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella aina liitettävä vesihuoltolaitoksen verkostoon riippumatta kiinteistön sijainnista.

Muutos vahvistaa vesihuoltolaitosten toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia suunnitelmalliseen taloudenpitoon. Tämä tapahtuu varmistamalla, että ne kiinteistöt, jotka ovat vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella, todellisuudessa myös liittyvät sen verkostoon lain siirtymäaikaan mukaisesti.

– Aiemmassakin laissa ollut mahdollisuus hakea kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta kiinteistön vapauttamista liittämisen velvollisuudesta säilyy. Vapauttamisen edellytyksiä on jonkin verran tarkistettu. ■

Kansalaisopisto rakentaa kunnan elinvoimaa

Kansalaisopisto tarjoaa kustannustehokkaita peruspalveluja osana kunnan sivistystoimea. Panostus paikalliseen kansalaisopistoon on investointi, joka kantaa kunnan ja kuntalaisten tulevaisuuteen.

Yhteistyössä kunnan kanssa kansalaisopisto:

- vahvistaa kuntalaisten oppimista, osaamista ja henkistä kasvua
- edistää hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä
- luo portteja uusiin opintoihin ja jatkuvaan oppimiseen
- tukee kotoutumista, työllisyyttä ja osallisuutta.

Kuntalaistutkimuksessa 2024 kansalaisopistot sijoituivat viidenneksi sekä käytetyimpien että parhaiten hoidettujen kuntapalveluiden listauksissa.

Lue lisää: sivistyskunta.fi

Kansalaisopistojen liitto
Medborgarinstitutens förbund

Kuntamarkkinoilla ei jäädytellä

Kunta-alan suurimman tapahtuman kokoustilat pullistelevat upealla ohjelmalla syyskuussa.

Teksti Jouni Lampinen Kuva Camilla Hanhiova

Kuntamarkkinat järjestetään tänä vuonna 16.–17.9. Helsingissä.

Kuntamarkkinat järjestetään Kuntatalolla Helsingissä. – Olemme vielä kerran Kuntatalolla, tapahtuma- ja markkinointipäällikkö **Liisa Paltta** kertoo.

Tämän vuoden jälkeen Kuntamarkkinat jatkaa perinteitä ja vahvaa virettä uudessa paikassa. Näin ollen varsinkin moni markkinoilla aiemmilla kerroilla viihtynyt voi kokea nostalgisia tunnelmia tapahtuman aikana.

Samalla luvassa on talon täydeltä monipuolista ohjelmaa, Paltta lisää.

– Nyt ei jäädytellä, kokoustilat pullistelevat upealla ohjelmalla.

Johtajatkin paikalla

Kuntamarkkinat vetää esimerkiksi kuntapäätäjii puoleensa tavalla, jolle ei ole vertaista Suomessa.

– Viime vuonna täällä oli yli tuhat valtuutettua kun- nista ja hyvinvointialueilta. Kunnanjohtajia, kaupunginjohtajia ja pormestareita oli 217.

Verkostoitumisen ilojen ja hyötyjen lisäksi tarjolla on ainutlaatuinen kattaus tietoa maan parhaiden asiantuntijoiden ottaessa Kuntatalon tilat haltuun.

Asiantuntijoiden nostamiin valokeiloihin pääsevät muun muassa valtionosuudet, perusopetus, työllisyys, maankäyttö, varautuminen ja hankintalaki.

Mitään kiveä ei jätetä kääntämättä, kun päätäjille pedataan uudenlaista otetta päätöksentekoon.

Hienot kumppanit

Kuntamarkkinat on vahvasti julkis- suudessa vuosi toisensa jälkeen, kun estradille astelevat myös puolueiden johtajat. Puoluejohtajien paneeliin kohdistuu tänä syksynä erityistä huomiota, koska se on oiva paikka selvittää kunta-asioita ennen eduskuntavaaleja.

Rentoa tunnelmaa täydentävät kumppanit, joita ovat esimerkiksi järjestöt, valtion organisaatiot ja yritykset, joilla on omat kohtaamispisteensä näyttelyalueilla.

Paikan päältä voi siis todellakin saada tärkeää tietoa, ja ideoita uusiin yhteistyökuvioihin.

– Kuntamarkkinat on ilmainen ammatitapahtuma koko julkiselle sektorille.

Tapahtuman järjestävät Kuntaliitto, Hyvinvointi- alueyhtiö Hyvil ja Kuntalehti.

Livetapahtuman taikaa

Mukana Kuntamarkkinoilla on tänä vuonna muun muassa Compass Groupin Amican ruoka- ja moni- palvelut.

– Odotamme kovasti vuoden 2026 Kuntamarkki- noita ja erityisesti avointa yhteiskunnallista keskustelua suomalaisten arjen palveluista tulevina vuosina,

Compass Groupin viestintä- ja markkinointipäällikkö **Merja Olari-Sintonen** sanoo.

– Tapahtumaosallistuminen on meiltä iso panos- tus, mutta koemme sen erittäin merkittäväksi kohta- mispaikaksi. Saamme tavata tuttuja kuntapäätäjii ja verkostoitua uusien kanssa. Tapahtuma antaa meille osallistujana erittäin tärkeää ajankohtaista tilanneku- vaa kuntien ja hyvinvointialueiden toimintaympäris- tömuutoksista.

Tapahtuma on Compass Groupille ennen kaikkea tilaisuus kertoa Amican palvelumalleista ja -ratkai- suista.

Merja Olari-Sintoselle Kuntamarkkinat on tuttu tapahtuma.

– Minulle henkilökohtaisesti Kuntamarkkinat on yksi työvuoden kohokohdista. Olen toiminut yli 20 vuotta eri tehtävissä kunta-alalla ja sen parissa. Yhä aina vaan haluan palata tiivistunnelmaiseen Kunta- taloon ja hyvän fiilksen tapahtumaan kohtaamaan uusia ja vanhoja tuttuja, kollegoita, asiakkaita, yhteis- työkumppaneita.

– On suuri ilo nähdä, miten korona-ajan välivuo- sista on palattu seminaarihenkisen ja messumaisen tapahtuman yhdistelmään nimenomaan livetapah- tumana.

Ideoita kuntiin

Riihimäen kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Miia Nahkuri** (sd.) sanoo, että Kuntamarkkinat on valtuu- tetulle hyvä tilaisuus saada ajankoh- taista tietoa kuntakentän muutoksista ja ratkaisuksista.

– Päätöksenteossa on tärkeää pysyä ajan tasalla, ja tapahtuma tarjoaa sii- hen tiiviin kokonaisuuden, Nahkuri arvioi.

– Erityisen arvokkaana pidän ver- kostoitumista. Kuntamarkkinoilla kohtaa muita päätäjii, viranhalti-

joita, järjestöjen ja yritysten edustajia. Näissä kohtaamisissa syntyy uusia näkökulmia ja ideoita, joita voi hyödyntää omissa kunnassa.

Myös Muonion kunnanhallituksen puheenjohtaja **Minna Back** (kok.) on suosittelut Kuntamarkkinoita muille valtuutetuille.

– Kuntamarkkinat on kätevä tapa saada tietoa päivänpolttavista aiheista sekä verkostoitua muiden kuntaihmisten kanssa. Sopivan napakat tietois- kuit ja mielenkiintoiset uudet aiheet saavat joka vuosi lähte- mään mukaan, vaikka matkaa täältä kaukaa kertyykin.

Kyseessä on vuoden tärkein tapahtuma yhdessä viranhaltijoiden ja muiden luottamushenkilöiden kanssa, Back täsmentää.

– Se on aina ollut lähtemisen arvoinen.

”
Kuntamarkkinat on yksi työvuoden kohokohdista.

Nyt pääsen keskittymään siihen, millaisia arjen vaikutuksia päätöksillä tulisi olemaan, sanoo Tuomas Nirkkonen.

ESITTELYSSÄ

Kuntien uusi lobbari aloitti Brysselissä

Tuomas Nirkkonen valittiin lobbaamaan kuntien asioita Brysseliin. Kaupunki ja EU ovat hänelle vanhastaan tuttuja, mutta työn näkökulma on nyt uusi.

Teksti ja Kuvat Kirsi Riipinen

Tuomas Nirkkosen kantamukset ovat vähäiset, vaikka hän on illalla lentämässä Brysseliin. Tapaamishetkellä hän on ollut kolme päivää töissä Kuntaliitossa tuoreena Brysselin-toimiston johtajana.

Kevyille kantamuksille on yksinkertainen selitys. Nirkkonen asui neljä viime vuotta perheensä kanssa Brysselissä ja toimi Suomen pysyvän Euroopan unionin edustuston erityisasiantuntijana.

Aamun juna toi hänet juuri Helsingin rautatieasemalle Turusta, jonne perhe, vaimo ja kaksi lasta, ovat nyt asettumassa.

Näppärän kokoiselle reissurepulle on tarvetta jatkossakin, sillä Nirkkonen pyrkii käymään Suomessa ja perheen luona säännöllisesti.

Välillä muu perhe matkaa entiseen kotikaupunkiinsa, onhan siellä tuttujen kortteleiden lisäksi joukko kansainvälisiä ystäviä.

EU-kuvioissa pitkään

Nirkkonen on ollut enemmän tai vähemmän tekemisissä Brysselin ja Euroopan unionin kanssa vuodesta 2014 alkaen, jolloin hän oli parlamentissa mepin, **Mia-petra Kumpula-Natrin**, avustajana.

Ennen nykyistä pestiään ja Suomen pysyvää edustustoa hän on toiminut myös erityisavustajana valtioneuvoston kanslian EU-asioiden osastolla.

Nirkkonen kertoo, että veri on vetänyt häntä maailmalle nuoresta asti. Eurooppa tuli tutuksi Inter-

rail-reissuilla.

Yliopisto-opinnot alkoivat kansainvälisellä politiikalla Itä-Aasiaan suuntautumalla. Opiskelijavaihto Kiinassa sai pohtimaan, että ehkä Euroopan asiat tuntuisivat sittenkin läheisimmiltä.

Opinnot suuntautuivat sittemmin EU-asioihin. Nykyään hänellä on väitöskirjaa varten opiskeluoikeus Tampereen yliopistossa. Aiheena on EU-vaikuttaminen.

Verkostoja ja lobbaamista

Tähänastiset vuodet Brysselissä ovat opettaneet Nirkkoselle paljon sellaista, mitä pääsee hyödyntämään suoraan uudessa työssä.

EU-koneisto on tuttu. Hän osaa olla oikeassa paikassa oikeaan aikaan, kun kuntiin vaikuttavat asiat ovat esillä parlamentin valiokunnissa tai neuvoston työryhmissä.

Reippaasti yleistäen voi sanoa, että Kuntaliiton Brysselin-toimiston johtajan työ on verkostoitumista ja vaikuttamista eli lobbaamista.

Lobbareita Brysselissä totisesti riittää. Heitä on EU:n avoimuusrekisterissä noin 17 000, suomalaisiakin lähes 400.

Miten aiot erottua joukosta ja saada kuntien terveiset perille?

Nirkkosen ei tarvitse pohtia kysymystä pitkään. Hän sanoo, että koska kunnat toteuttavat lukuisat

”

Keskeiset asiat ovat minulle tuttuja, mutta tässä tehtävässä uutta on lähestymistapa.

»

unionissa tehtävät päätökset, niiden konkreettiset näkemykset kiinnostavat luonnostaan. Vaikuttamista auttavat myös tutut kontaktit, joihin on helppo pitää yhteyttä.

Kunnissa toimeenpantava työ oli myös isona ponttimena hakea töihin Kuntaliittoon.

– Nyt pääsen lähemmäs ihmisiä ja keskittymään siihen, millaisia arjen vaikutuksia päätöksillä tulisi olemaan.

Karkeasti arvioituna lähes puolet kuntien asioista on kytköksissä EU:n päätöksiin. Ei siis todellakaan ole yhdentekevää, mihin suuntaan päätöksiä Brysselissä viedään.

Nirkkonen on hyvillään Kuntaliiton EU-osaamisesta. Hän välittää Suomeen tietoa Bryselistä ja toisaalta saa liiton erityisasiantuntijoilta yksityiskohdasta taustatietoa vaikuttamistyönsä tueksi.

Budjetit, kilpailukyky ja ympäristö

Nirkkonen on uutta pestiään varten syventynyt selvittämään valtionhallinnon sijaan alueellista ja kuntien näkemystä päätettävistä asioista.

– Keskeiset asiat ovat minulle tuttuja, mutta tässä tehtävässä uutta on lähestymistapa.

EU:ssa on parhaillaan tekeillä isoja asioita, joihin alueet ja kunnat haluavat vaikuttaa. Yksi keskeisimmistä on tulevien vuosien budjetointi.

Nyt on oikea hetki vaikuttaa laajalla rintamalla siihen, että kunnat pääsevät hyötymään EU-rahoituksesta.

EU:n kilpailukyky politiikalla puolestaan pyritään parantamaan eurooppalaisten yritysten ja toimijoiden asemaa. Silläkin on suora kuntayhteys, sillä kokonaisuus pitää sisällään muun muassa julkiset hankinnat.

Komissiolla on pyrkimys yksinkertaistaa lainsäädäntöä ja keventää hallinnollista taakkaa. Tämä voi tietää hyviä uutisia myös kunnille.

Nirkkonen huomauttaa, että kaikki yksityiskohdat eivät ole kuitenkaan vielä selvillä. Kuten tunnettua, pirut piilevät juuri yksityiskohdissa, joten tilannetta on pidettävä tarkkaan silmällä.

Seurattavaa on paljon muutakin, sillä EU:n lainsäädäntö elää ajassa. Nirkkonen mainitsee esimerkiksi myös energia- ja digiasiat sekä ympäristökysymykset.

Suomalainen elinkeinoelämä on varpaillaan, sillä osa jäsenvaltioista haluaa ilmastotavoitteisiin höllennyksiä. Meikäläinen teollisuus on puolestaan kehittänyt puhdasta teknologiaa ja pyrkinyt turvaamaan sillä kilpailukykyänsä.

Yritysten asiat ovat myös kuntien asioita, sillä menestyvät paikalliset yritykset kirittävät myös kuntatalouden nousua.

Kentän terveiset

Tärkeimmistä meneillään olevista asiakokonaisuuksista Nirkkonen tekee vähintään omaan käyttöönsä vaikuttamissuunnitelman. Siitä on helppo tarkistaa, ketä pitää ja missä vaiheessa tavata.

Hän ei pane pahakseen, jos maakuntien ja kuntien edustajat haluavat olla vaikuttamistyössä mukana ja osallistua tapaamisiin Brysselissä. Päinvastoin.

– EU:n virkamiesten ja päättäjien on hyvä kuulla, mitä kentällä ajatellaan valmisteilla olevista päätöksistä.

Osa kuntien talouteen vaikuttavista asioista on sellaisia, joihin isot delegaatiot tai edes EU ei pysty vaikuttamaan.

Koko maanosa on pidätellyt henkeään, mitä Yhdysvaltain presidentti seuraavaksi keksii tai tulisiko Venäjä millään muotoa vastaan hyökkäyssotansa rauhannehtojen neuvotteluissa.

Ruuhkan sekaan pyörällä

Nirkkoson on tarkoitus tehdä töitä Brysselissä vähintään yksi kokonainen päivä viikossa toimistolla. Ei, hän ei ole muina päivinä etätöissä kotona vaan viilettää tapaamisissa esimerkiksi parlamentin käytävillä.

Kuntaliiton Bryselin-toimistossa on hänen lisäkseen töissä yksi harjoittelija ja yksi erityisasiantuntija. Parlamentista on lyhyt matka toimistolle, jonne on helppo poiketa tapaamisten välissä.

Hän ei ole vielä varma, koska tulee seuraavan keran käymään Suomessa. Ensimmäiset viikot ovat joka tapauksessa kiireiset, sillä vaikuttaminen alkaa heti.

Ennen illansuun lentoa kalenterissa on vielä tapaaminen valtiovarainministeriössä yhdessä uusien kollegoiden kanssa.

Privaatissa on hoidettava byrokratiaa, sillä hän muuttaa nyt yksin Brysselissä asuessaan lähemmäs työpaikkaa.

Bryssel muodostuu 19 kunnasta, ja kun yhdestä muuttaa toiseen, tiedossa on papereiden pyörittelyä.

Muutoin muutto helpottaa arkea, sillä hänellä on jatkossa töihin lyhyt kävely matka.

Liikenne Brysselissä on ruuhkaista. Nirkkonen kävelee ja pyöräilee paljon, ja lentokentälle pääsee nopeasti junalla. Julkinen liikenne toimii muutoinkin melko hyvin, paitsi lakkojen aikaan. Ja niitä on kaupungissa melko usein.

Nirkkonen on ehtinyt aiempien vuosien aikana järjestää vapaa-ajastaan omannäköisen. Hän lenkkeilee, soittaa kitaraa ja pelaa jääkiekkoa.

Jääkiekkoporukassa on vahva suomalaisedustus, sillä puolet heistä on suomalaisia, puolet lukuisia muita kansallisuuksia.

Bryselin hyviin puoliin Nirkkonen laskee pitkän kevään ja syksyn. Talvi jäi tälläkin kertaa lyhyeksi, kun kevätaurinko alkoi lämmittää heti maaliskuun alussa ja herätti puistojen narsissit sekä kirsikkapuut kukkaan.

Onko sinulla vinkkiä, minne Brysselissä kannattaa poiketa syömään?

– Lempipaikkani on Le Clan des Belges, josta saa perinteisiä belgialaisia ruokia. Isot ryhmät eivät mahdu sinne, mutta pienille porukoille se on hyvä paikka. ■

TUOMAS NIRKKONEN

■ Syntymäpaikka Lieto

■ 42 vuotta

■ Valtiotieteiden maisteri Turun yliopistosta, tekee väitöskirjaa EU-vaikuttamisesta Tampereen yliopistossa

■ Perheessä puoliso ja kaksi lasta

Kuntaliiton Tuomas Nirkkonen tuntee hyvin Bryselin maailman.

”Päättäjien on hyvä kuulla, mitä kentällä ajatellaan valmisteilla olevista päätöksistä.”

Kevätkatselmus paljastaa pihapiirien romukasat

On se aika vuodesta, jolloin kunnan tekninen toimi jalkautuu virastoistaan maastoon, ihmisten ilmoille.

On kevätkatselmusten aika. Rakennukset rupsahtelevat, ja pihapiirit muistuttavat joskus enemmän kierrätyskeskusta kuin asuinympäristöä.

Kuinka pitkälle kunta voi mennä, jos kunnostuskehotuksen saanut tontinhaltija päättää niskuroida?

I Arjen asiantuntija

Paraisten kaupungin (15 500 asukasta) rakennus- ja ympäristönsuojelun lupapäällikkö Sanna Simonen, kuinka kevätkatselmukselta saaristokunnassanne?

– Kevätkatselmus on perinteinen tapa tarkastella rakennusten ja pihapiirien kuntoa. Kun aurinko sulattaa lumen ja jään, kuntalaisetkin valpastuvat ja ilmoittavat näkemästään epäsiisteydestä. Valvomme myös ihan viran puolesta rakennettua ympäristöä ympäri vuoden.

Mikä on tyypillisin asia, johon joudutte puuttumaan?

– Pihapiirit. Rikkinäiset veneet, romukoneet, rekisteristä poistetut autot ja presujen alle unohtuneet tavarat ovat aika tavallinen näky. Rakennusten rapistuminenkin aiheuttaa paljon päänvaivaa. Ikkunat ovat rikki, julkisivut irvistelevät – jopa osa katoista tai seinistä voi olla romahtanut.

Ikävimmät tapaukset?

– Yllättävän usein saamme ilmoituksia jätteiden hautaamisesta maahan ja roskien polttamisesta. Molemmat ovat kiellettyjä toimintatapoja.

Ymmärtävätkö paraislaiset kaunista puhetta, vai joudutteko käyttämään myös

järeitä keinoja – kunnostamismääräyksiä, uhkasakkoja ja teettämisiä?

– Useimmiten ystävällinen huomautus riittää. Yleensä soitamme tai lähetämme lyhyen huomautuskirjeen. Virallisia määräyksiä annamme vasta sitten, jos asia ei etene laisinkaan. Tarkoituksenamme ei ole riidellä, vaan saada rakennukset ympäristöineen turvallisiksi ja siisteiksi.

II Juristiasiantuntija

Kuntaliiton lakityksikön johtava juristi Minna Mättö, minkälaisilla pelisäännöillä kunnat kevätkatselmuksiaan tekevät?

– Tärkeimmät pelisäännöt löytyvät rakentamislakista. Lisäksi rakennus- ja ympäristöviranomaiset antavat ohjeita ja määräyksiä rakennetun ympäristön hoitamisesta. Perinteisissä yleisluontoisissa kevätkatselmuksissa toimitaan lempeästi, neuvoin ja kehotuksin.

Entä jos joku saa siivous- tai korjauskehotuksen, mutta ei siihen reagoi mitenkään?

– Tavallisesti asiat hoituvat kuntoon jo siivous- tai korjauskehotuksella, joka on juridiselta luonteeltaan ohjausta ja neuvontaa. Jos näin ei kuitenkaan tapahdu, valvontaviranomainen voi antaa määräyksen siitä, mihin mennessä asia on hoidettava. Määräystä voidaan tehostaa sakon uhalla tai teettämisen uhalla. Rakennusvalvonnan tulee myös ilmoittaa poliisille selvistä laivastaisuuksista.

Pärjäävätkö kunnat nykyisten valtuuksiansa kanssa myös tiukoissa paikoissa?

– Nykyvaltuudet riittävät varsin hyvin. Uhkasakkolaki sen sijaan kaipaasi päivi-

tystä, jotta tiedoksiannot onnistuisivat nykyistä paremmin.

III Pykäläpeikon lakitärpiti

Rakentamislaki (751/2023):

Rakentamisen ohjaus, neuvonta 5 §: Kunnan on neuvonnassaan otettava huomioon rakennuskannan ja sitä ympäröivän rakennetun ympäristön suunnitelmallinen hoitaminen ja ylläpito.

Rakennuksen kunnossapito 140 §: Rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, ettei se rumenna ympäristöä ja ettei siitä aiheudu kenellekään vaaraa, terveyshaittaa tai muuta kohtuutonta ympäristöhaittaa.

Ympäristön hoito 142 §: Rakennuksen ympäristö on pidettävä siistinä ja hoidettuna siten, ettei ympäristölle ja naapureiden asumisviihtyvyydelle aiheudu kohtuutonta haittaa.

Ulkovarastointi 143 §: Ulkona tapahtuva varastointi on järjestettävä niin, ettei se häiritse ympäröivää asutusta.

Valvonta ja pakkokeinot 146–150 §: Kunnan rakennusviranomaisella on oikeus antaa korjauskehotuksia ja -määräyksiä sekä tehostaa niitä uhkasakolla ja teettämishallalla.

IV Pykäläpeikon puujalka-aforismi

Romu on romua eikä kulttuuriperintöä – vaikka se olisi ollut pihassa jo 30 vuotta.

ARI MÖLSÄ

ari.molsa@oikeusjuttu.fi

Kirjoittaja on Yle Uutisten ja A-studion entinen pitkäaikainen oikeustoimittaja sekä Kuntalehden avustaja. Koulutukseltaan hän on varatuomari ja yhteiskuntatieteiden maisteri.

Lentäjät olivat mukavia, mutta lyhkäisiä

Teksti Tiina Isotalus ja Jyrki Liikka

Toimistosiihteeri **Sari Laitalalle** tulee tänä vuonna 42 vuotta täyteen Ylivieskan kaupungin työntekijänä. Pitkän, kunnallisen uransa aikana Laitala on työskennellyt monessa roolissa – jopa lentokenttävirkaileijana Ylivieskan lentokentällä 1994–1995.

– Olin ruokailemassa, kun yksi päällikkö kyseli, että tiedänpö ketään, joka tulisi lentokentälle töihin. Kysyin tietoja työajoista ja pääsinkin töihin saman tien, kertoo Laitala.

Ylivieskassa sijaitsi vuodesta 1982 vuoteen 1996 kunnallinen lentokenttä, josta operoi pohjalaiskaupunkien omistama lentoyhtiö Air Botnia. Air Botnian kone lensi Ylivieskasta Seinäjoen kautta Helsinkiin. Lento kesti runsaan tunnin, koneeseen mahtui 19 matkustajaa.

Kenttä oli satunnaisesti auki, työaika punaisessa lentokenttävirkaileijan asussa kesti muutaman tunnin.

– Avasin paikat, otin vastaan matkustajat ja tarkistin liput. Jos oli lehtorahtia, tein rahtikirjat. Sitten ilmoitin Seinäjoelle, mikä kone lähti ja paljonko matkustajia, mikä oli lähtöaika ja paljonko rahtia mukana.

Turvatarastuksen teki yksi henkilö. Joskus metallinilmaisin saattoi piipata ja valo syttyi yönsoljen vuoksi.

– Kaikki lentäjät olivat tosi mukavia, heidän kanssaan oli kiva rupatella. Mutta he olivat yllättävän lyhkäisiä! Laitala muistelee. Matkustajamäärän laskiessa reittilentotoiminta kentällä päättyi 1996.

Tällä hetkellä valvomaton lentokenttä on pienkoneharrastajien käytössä.

– Siellä lentää droneja. Hornetteja varten kenttä on liian lyhyt, eivätkä ne voi sinne laskeutua.

Monenlaiset työtehtävät

Kunnallisen uransa aluksi Laitala työskenteli työllisyyspalvelun rahatoimistossa, jossa hän ehti sijaistaa myös tekstinkäsittelijää.

– Sen jälkeen olin vapaa-aikatoimistossa ja sain vakituisen paikan. Kun kulttuuri erotettiin liikunnasta omaksi osastokseen, tein töitä puolipäiväisenä.

Vajaan vuoden virkavapaan aikana Laitala toimi kassahenkilönä Salessa. Toisaalta sivutoimia myös kaupungin työtehtävien ohessa on riittänyt, aikoinaan Laitala toimi kaupungin työpäivän jälkeen bingoemäntänäkin.

– Kun musiikkiopistoon tuli taloudenhoitajan paikka, hain ja pääsin sinne. Olin siellä parisen vuotta. Sitten menin liikuntakeskukseen, jossa olin vuodet 2007–2022. Sen jälkeen tulin tekniselle puolelle.

Työ on itsenäistä, eikä tylsiä päiviä ole.

– Eteeni tulee varmaan eniten kaupungin laskuja, jotka tiliöin ja laitan eteenpäin.

Pohjalaiskuntien omistama Air Botnia liikennöi Ylivieskasta vuosina 1982–1996. Lentoyhtiön työtehtäviä riitti myös kaupungin omille työntekijöille. Kuva: WR GRAPHICS Oy / Air Botnia / Suomen Ilmailumuseo

Neiti X:n matka

Erään kerran työkaverit olivat ilmoittaneet Laitalan Napakymppi-ohjelmaan.

– Sieltä soitettiin ja kysyttiin, että tuletko. Sanoin, että kai sitä pitää tulla, kun kutsu käy.

Parin kuukauden päästä Laitala istui Neiti X:n paikalla juontaja **Kari Salmelaisen** vieressä.

Pienessä studiossa oli voimakkaat valot ja kuuma.

– Salmelainen oli aika hassu ja puhui ihan höpöjä. Se oli varmaan ottanut vähän rohkaisua.

Pariskunta päätyi viikonloppumatkalle Saariselän Kakslauttaeseen. Matka ei ollut romanttinen.

– Päätin, että kun olen sen valinnut, niin sitten mennään. Oli hieno paikka ja talvella pääsi hiihtämään.

Matka Napakymppin nauhoituksiin olisi voinut sujua lentäen.

– Olisin kyllä voinut lentää, mutta nehän ei maksanut kuin juna-

Kuuntele Päätävät elimet! Löydät sen Spotifystä, Apple Podcasts -palvelusta ja muilta alustoilta. Seuraa Päätävät elimet -podcastin sisältöjä ja tekemistä myös somessa.

Muuttuva maisema on kuin taulu

Kuntalehden Viisi kysymystä -sarjassa tunnetut suomalaiset kertovat elämänsä tärkeistä paikkakunnista, kunnista ja kylistä. Tässä osassa elämänsä kyliin palaa puhuja, kirjoittaja ja vaikuttaja Saimi Hoyer.

Teksti Leena Hirvonen **Kuva** Timo Seppäläinen

1 Missä sijaitsee elämäsi kylä, oma sielunmaisemasi?

– Sielunmaisemani sijaitsee ehdottomasti kylässä nimeltä Vaara, Savonlinnassa, Punkaharjulla, Savossa. Siellä olen kulkenut lapsesta saakka, ja viettänyt aikaa Oravalan mökillämme. 16 vuotta sitten rakensimme Oravalan viereen vapaa-ajan asunnon, jonka muuttimme sitten pysyväksi asunnoksi. Avarista ikkunoista näkyy Saimaa, ja vieressä kohoavat korkeat petäjät, joihin voin nojata silloin, kun maailma tuntuu keinuvan. Rakastan myös maisemaa, joka kotiini avautuu. Muuttuva maisema on kuin taulu, joka valuu sisälle asti. Kun tulen Helsingin suunnalta, jo Lappeenrannan kohdalla tuntuu, että olen kotona. Ja itse asiassa, sama tunne tulee toiseenkin suuntaan.

2 Mikä viehättää pienessä kylässä?

– Vaara on toden totta pieni kylä. Meillä on noin 80 asukasta, mutta monenlaisia asukkaita, myös helsinkistä muuttaneita. Pidän siitä, että saan selviytyä yksin. Naapuriin on luotani matkaa seitsemän kilometriä. Toisaalta apua saan aina tarvittaessa. En pelkää. Ajattelen, että asun Vaarassa niin kauan kuin suinkin kykenen ja luotan myös siihen, että ystäväni ja lapseni saapuvat avuksi, jos sellainen tarve tulisi.

3 Millainen on suhteesi Helsinkiin?

– Helsinki on syntymäkaupunkini ja aina erityinen. Helsingissä vietän osan ajastani. Aika pääkaupungissa on tosin hyvin erilaista kuin Vaarassa. Tapaan paljon ihmisiä ja hoidan työasioita, käyn ulkona syömässä. Päivään mahtuu useita kohtaamisia tai kokouksia. Lopun aikaa, yleensä illat, vietän poikani luona ja

hänen kanssaan, mikä on äärimmäisen tärkeää. Vaikka Helsinki on tärkeä, täytyy sanoa, että tänään on torstai ja odotan jo ylihuomista lauantaita, kun pääsen kotiin.

4 Mistä syntyy elävän kylän voima?

– Ihmisistä! Yhteisöllisyys on valtava voimavara! Meillä on Vaarassa aktiivinen kyläyhteisö ja kylätalo, jossa kokoontua. Tiedän, että ihmiset tukevat toisiaan, ja vaikka ajaisin autoni lumipenkkaan yöllä kahdelta, joku tulisi varmasti auttamaan. Tunnen ne ihmiset lapsuudestani lähtien, se antaa voimaa. Italiassa on yhteisöllisyyttä, josta Suomessa voisimme ottaa vähän mallia. Siellä kaikki pölpöttävät yhdessä ja touhuavat asioitaan. Aina ei voi luottaa siihen, että joku muu hoitaa, valtio vaikka. Kyllä ihmisten pitää itsekin toimia ja huolehtia toisistaan. Haluaisin, että joka kylässä olisi kyläpäällikkö! Ja kylähulluja, persoonallista väkeä. Ja kahviloita. Sellaista elämää, joka pitää valot päällä.

5 Mikä suomalainen seutu on sykehdyttänyt erityisellä tavalla?

– Puhujana kierrän ympäri Suomea, ja olen nähnyt paljon erilaisia kyliä ja kaupunkeja. Viimeisen vuoden ajalta mieleeni on jäänyt erityisesti Kalajoki. Tiesin, että siellä on upeat hiekkasärkät ja odotin matkaa. Matkasta tuli raskas, sillä ystäväni kuoli juuri sitä ennen, enkä voinut asiasta puhua. Oli talvi ja särkät ja meri olivat lumen ja jään peitossa. Näky oli kuitenkin vaikuttava, kun kävin kävelyllä ja jotenkin koko tilaisuus jätti minuun jälkensä. Haluan ehdottomasti käydä Kalajoella uudelleen kesällä!

Viimeisen vuoden ajalta mieleeni on jäänyt erityisesti Kalajoki.

SAIMI HOYER

- Yrittäjä, puhuja, malli, Saimaan lähettiläs
- Syntynyt Helsingissä
- Asunut ympäri maailmaa
- Koti Vaaran kylässä Punkaharjulla

Saimi Hoyerin
sielu lepää kotona
Vaarassa.
Meikki ja hiukset
Katja Hints/Ateljee
Katja Elle

Keskittykö valta liikaa?

Valtiovarainministeriön kolmihattutyöryhmä julkaisi arvionsa eri hallinnon tasoilla luottamushenkilönä toimimisesta sekä vaalikelpoisuutta koskevasta sääntelystä. Työryhmän jäsenenä toiminut Kuntaliiton juristi Katriina Martikainen pohtii ratkaisuja luottamustehtävien kasaantumiselle.

Sama henkilö voi toimia päättäjänä niin kunnassa, hyvinvointialueella kuin eduskunnassakin. Laki ei tätä estä. Luottamustehtävien kasautuminen samoille henkilöille on monivaikutteinen ja osin kiistanalainenkin käytäntö.

TUPLA- JA TRIPLAROOLIT voivat edistää tiedonkulkua, lisätä poliittista tehokkuutta sekä tuoda prosesseihin jatkuvuutta ja asiantuntemusta. Samalla päätöksentekijöiden joukko kaventuu ja syntyy intresiristiriitoja. Luottamushenkilöiden tulee edistää nimenomaan oman organisaationsa etua.

Päällekkäiset roolit myös lisäävät riskiä siitä, ettei asioihin ehditä perehtyä riittävästi ja ettei kokouksia saada päätösvaltaisiksi. Lisäksi runsas varajäsenten osallistuminen lisää kokousten kustannuksia. Muutoksenhaun riskikin voi kasvaa.

UUDEN 2025 TUPLAVAALIEN ehdokkaista suurin osa oli ehdolla molemmissa vaaleissa, ja valituista aluevaltuutetuista valtaosa valittiin myös kunnanvaltuustoon. Osuus on kasvanut ensimmäisistä aluevaaleista.

Sen sijaan kolmoisroolien määrä on

vähentynyt. Yhä harvempi kansanedustaja oli ehdolla molemmissa vaaleissa ja tuli valituksi sekä kunnanvaltuutetuksi että aluevaltuutetuksi.

Kansalaiset suhtautuvat pääosin kielteisesti usealla hallinnon tasolla toimimiseen (Elinkeinoelämän valtuuskunnan kyselyt 2022 ja 2024 sekä Kunnallissalan kehittämissäätiön kysely 2025).

Myös enemmistö kuntapäättäjistä suhtautuu asetelmaan kriittisesti. Myönteisimmin suhtautuvia ovat ne, joilla itsellä on useita samanaikaisia luottamustehtäviä (Kuntaliiton Kuntapäättäjäkysely 2025).

EUROOPAN NEUVOSTON VUODEN 2025 Suomen kunta- ja aluevaaleja koskevassa vaalitarkkailuraportissa nostettiin esiin poliittikojen monimandaatit. Raportin mukaan niihin voi liittyä korruption ja eturistiriitojen riskejä, ne voivat rajoittaa poliittista kilpailua sekä johtaa julkisen vallan keskittymiseen.

Eriyisesti hallitusten jäsenten tulee olla useiden rooliensa kanssa tarkkana. Vaalikaudella 2022–2025 päällekkäiset roolit johtivat aikamoiseen tuolileikkiin, kun jäsenet ja varajäsenet vaihtoivat paikkaa

esteellisyyksien vuoksi. Nyt tilanne koetaan ”kentällä” paremmaksi.

Valtuustoa alempien toimielinten jäsenvalinnoista käytiin tuplavaalien alla pelisääntökeskusteluja valtuustoryhmien välillä, ja laadittiinpa joissakin kunnissa ja hyvinvointialueilla valtuustosopimuksiakin, joissa ennalta sovittiin päällekkäisten roolien välttämiseksi.

”

Eriyisesti hallitusten jäsenten tulee olla useiden rooliensa kanssa tarkkana.

RIITTÄVÄTKÖ TÄLLAISET vapaamuotoiset keskustelut ja sopimukset? Pitäisikö lailla säädettyjä toimieliinkohtaisia vaalikelpoisuusrajoituksia tiukentaa? Toki vaalien ehdokasasettelua sekä vaaleilla valittavien toimielinten (valtuustot) vaalikelpoisuutta koskeviin rajoituksiin tulee suhtautua pidättyvästi.

Vaalien läpinäkyvyyttä olisi hyvä edistää niin, että äänestäjät saisivat helpommin tiedon siitä, onko henkilö ehdolla sekä kunta- että aluevaaleissa. Vaaliviestinnässä ja -kampanjoissa voisi asiasta mainita. Kun ehdokasasettelu on pääasiassa puolueiden vastuulla, heittelisin palloja vähän siihenkin suuntaan.

ON KIINNOSTAVAA SEURATA jakautuuko luottamushenkilönä toimiminen entistä enemmän niin, että osa henkilöistä toimii päättäjänä vain hyvinvointialueilla ja osa vain kunnissa.

Valtuustoja alempien toimielinten vaalikelpoisuusrajoitusten tiukentamisesta on kuitenkin aiheellista jatkaa keskustelua. Vaalikelpoisuutta rajoittamalla turvataan päätöksenteon puolueettomuutta, kun todennäköisimpiä eturistiriitatilanteita voidaan välttää jo ennakolta.

Vaalikelpoisuusrajoituksilla turvataan myös hyvän hallinnon toteutumista. Vaikka esteellisyyssäännökset toteuttavat samaa tehtävää, ne eivät riitä puolueettomuusvaatimuksen huomioimiseksi silloin, kun ongelma on rakenteellinen.

Katriina Martikainen
Kirjoittaja on Kuntaliiton juristi

16.
|
17.9.
2026
kuntatalolla

Vuoden suurin julkisen sektorin tapahtuma!

Kuntamarkkinoilla kohtaavat kuntien ja hyvinvointialueiden päättäjät, asiantuntijat ja tapahtuman kumppanit. Ilmoittautuminen ja ohjelma on maksuton kaikille julkisen hallinnon, kuntien ja hyvinvointialueiden valtuustojen, kuntaomisteisten organisaatioiden, valtakunnallisten yleishyödyllisten järjestöjen ja yhdistysten sekä seurakuntien edustajille. Tavataan kuntatalolla 16.-17.9. - merkitse päivät kalenteriisi jo nyt.

Kasvu, osaaminen, hyvinvointi ja turvallinen arki syntyvät siellä, missä me ihmiset elämme. Samalla kun koostamme väestönmurroksen haasteet, meidän tulee ratkaista, miten takaamme mahdollisuuden hyvään elämään kaikkialla Suomessa. Kuntamarkkinoiden teemana on ”Rohkeasti uudistaen”.

[kuntamarkkinat.fi](https://www.kuntamarkkinat.fi)

Tapahtuman järjestävät

KUNTA
LIITTO

HYVIL

Kuntalehti

Kuntamarkkinat

Laatukuuluu

**Äänentoiston ja
induktiojärjestelmien
ratkaisut julkisiin tiloihin**

www.laatukuuluu.fi

Haluatko tehdä parempia päätöksiä?

Jokaisessa Kuntalehden numerossa käsitellään kunta-alan ajankohtaisia teemoja monipuolisesti – johtamisen, koulutuksen, hankintojen ja kuntien elinvoiman näkökulmista.

Varmista siis, että saat tämän tehtäväsi kannalta olennaisen työvälineen käyttöösi! Lukemalla Kuntalehteä voit tehdä parempia päätöksiä. Tilaa Kuntalehti itsellesi, tai pyydä kerralla tarjous vaikka koko valtuustolle.

kuntalehti.fi/tilaa